
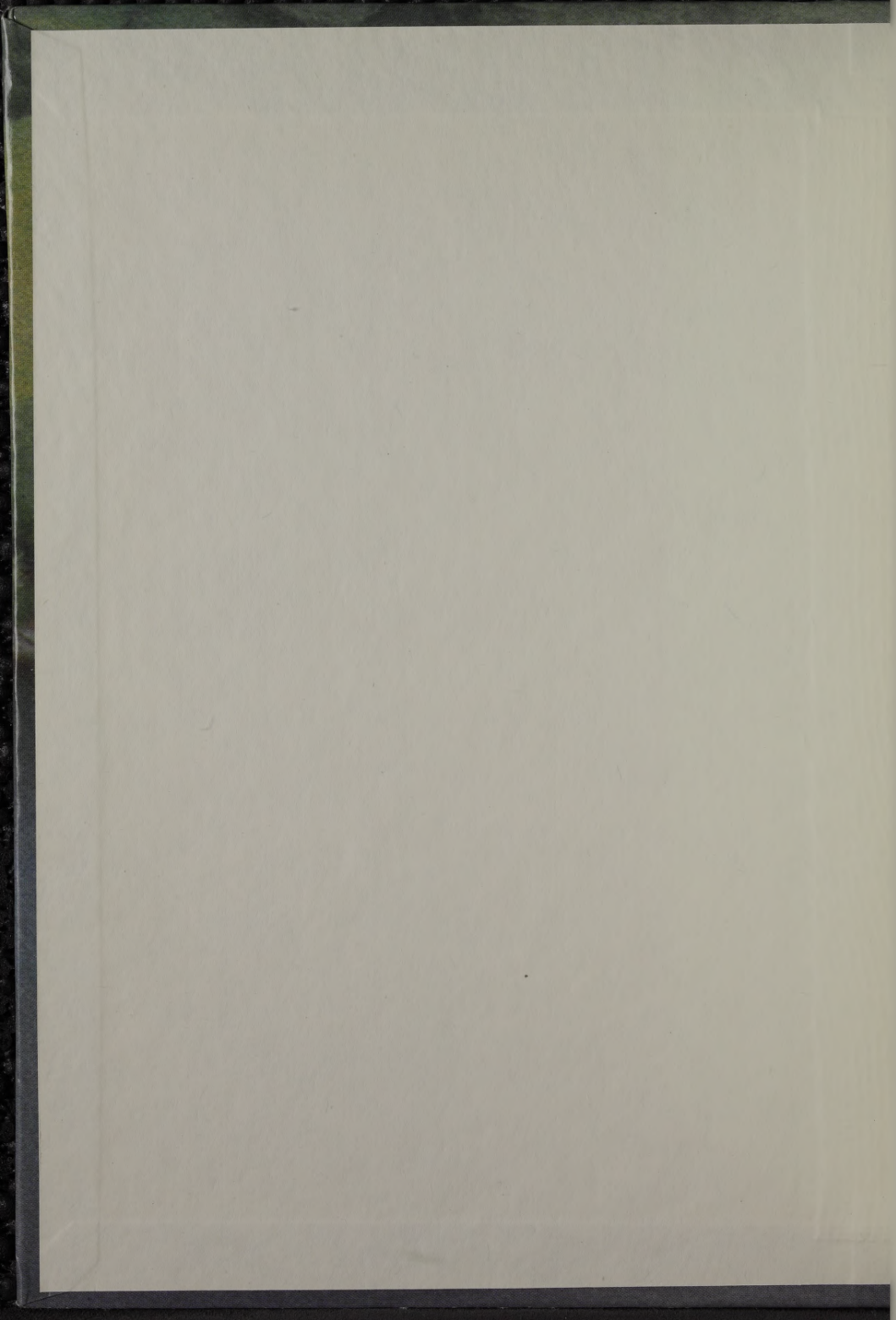
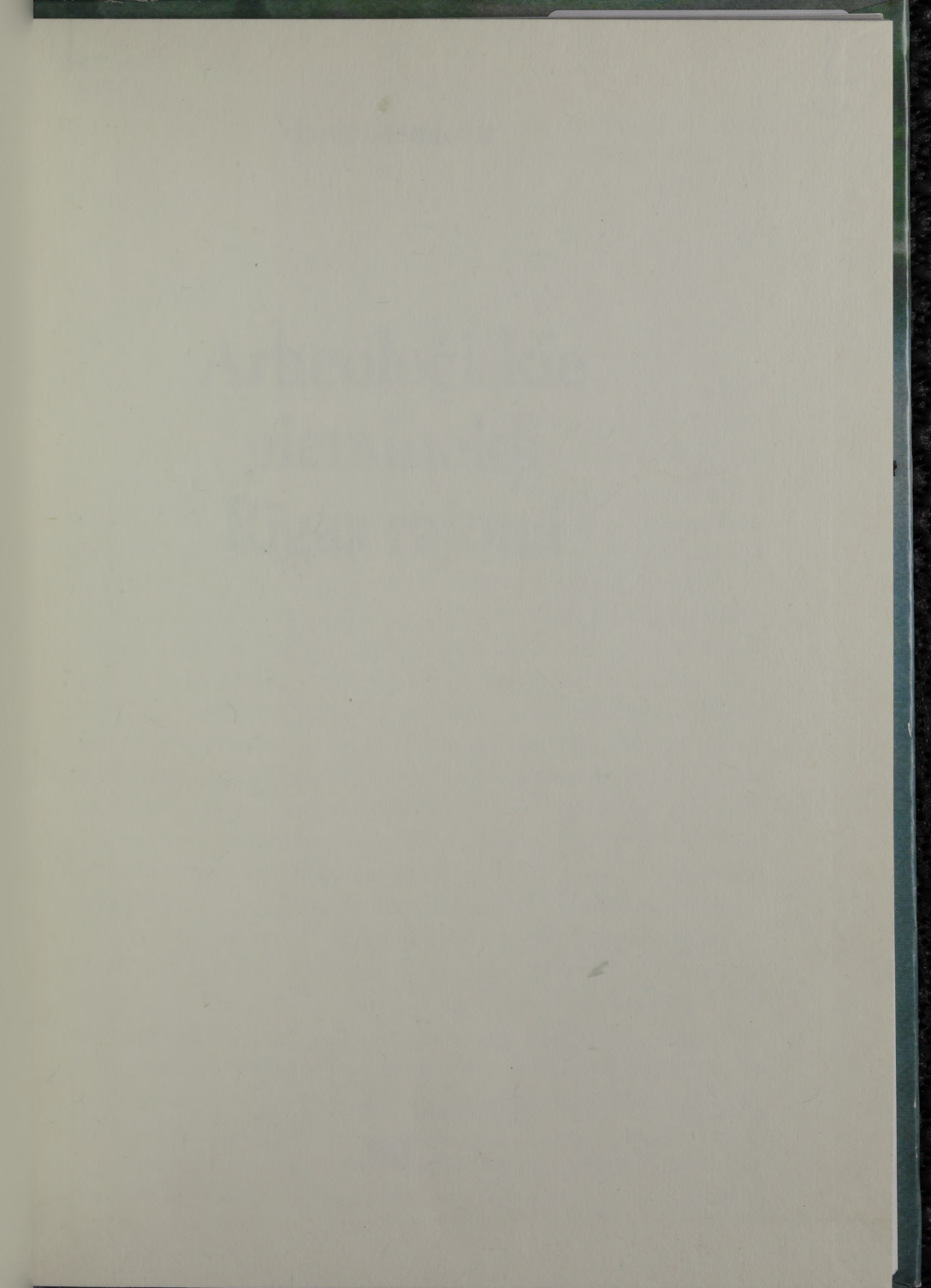

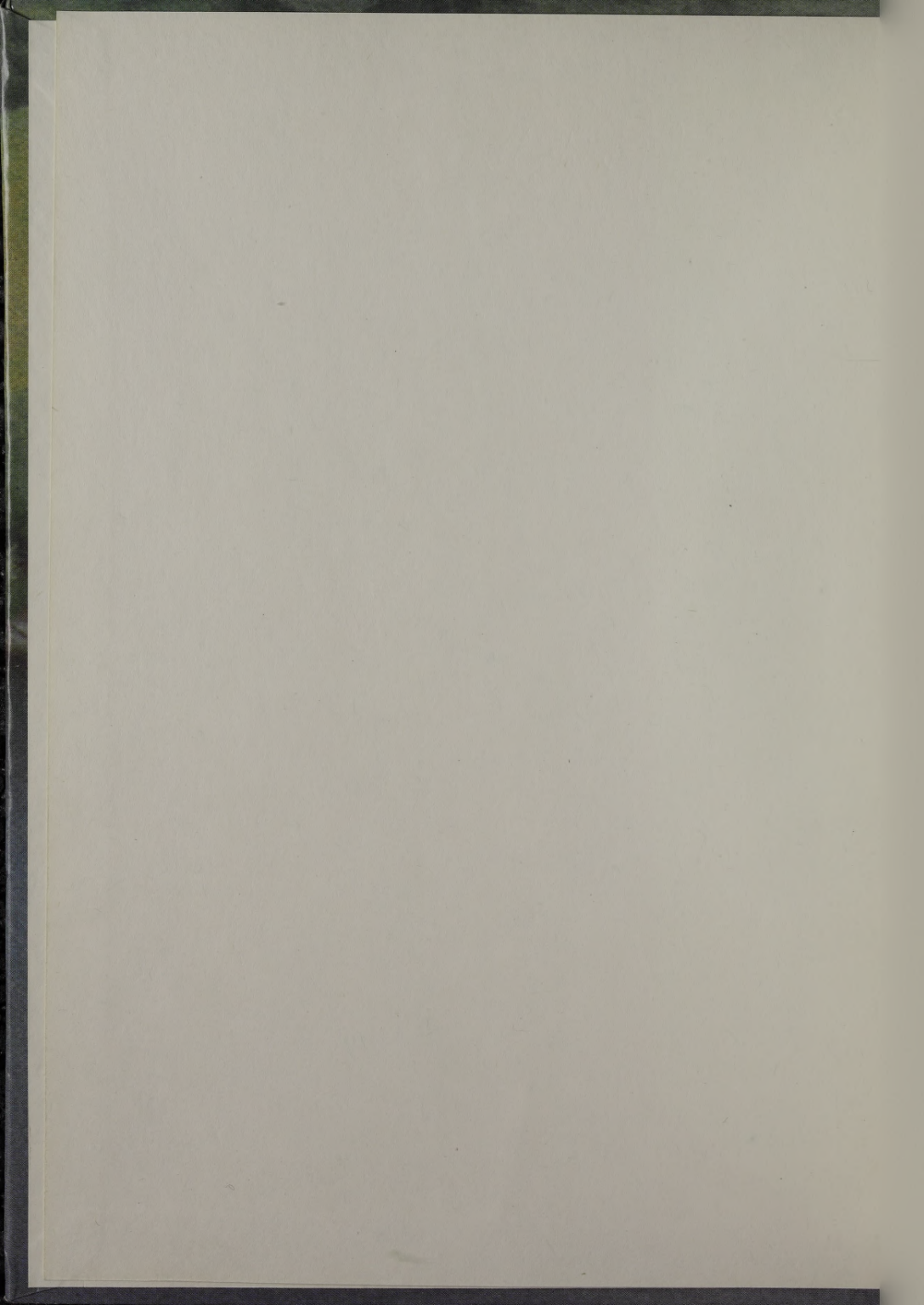
Jānis Graudonis

**ARHEOLOGISKIE
PIEMINEKĻI
RĪGAS RAJONĀ**

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

© J. Graudonis, 1996
UDK-p 902 (474.3)
Gr 263

~~96-10.858~~
0300033189

Redaktore
Vāka autors
Vāka foto
Korektore
Maketētāja

Dzintra Putniņa
Edgars Švanks
Jans Normans
Lilita Kalnāre
Vija Vāvere

ISBN 9984-554-16-3

Izdevējs — Rīgas rajona padome un Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas
Konsistorijas izdevniecības un poligrāfijas uzņēmums «Svētdienas Rīts».

Reģ. Nr. LV - 000 301 400. Pasūt. Nr. 89.
Datortsalikums. Nodota salikšanā 12. 08. 96.

Iespiesta tipogrāfijā «Svētdienas Rīts»,
Aizkraukles ielā 21, Rīgā, LV 1006.

Lasītājiem

Savā arheologa darbā jau no 1958. gada esmu bijis nepārtrauktā saskarē ar Rīgas rajona arheoloģiskajiem pieminekļiem. 1959., 1962., 1968. un 1979. gadā daļu no tiem esmu arī apmeklējis, vairākos izdarīti arheoloģiskie izrakumi. No 1976. gada veicu Turaidas pils kompleksa izpēti. Paveiktais darbs radījis plašu priekšstatu par Rīgas rajona arheoloģiskajiem pieminekļiem, to daudzumu un nozīmi Latvijas senākās vēstures skaidrojumā.

Lai rajona iedzīvotāji zinātu pieminekļu atrašanās vietas un tos apzinīgi sargātu, 1983. un 1984. gadā laikrakstā «Darba Balss» publicēju rakstu sēriju par pagastos esošiem pieminekļiem.

Šobrīd radusies jauna situācija — zeme nonākusi valsts, sabiedrisko institūciju un privātpersonu īpašumā vai pārvaldē. Zemes īpašnieki un pārvalditāji aiz nezināšanas šos pieminekļus var izpostīt vai sabojāt. Šī grāmata sagatavota, lai radītu iespēju uzzināt šo pieminekļu atrašanās vietas, lai tos pazītu un spētu novērtēt arī pēc ārējā izskata. Grāmatā ievietotie apraksti un attēli ļaus tautai iepazīt saudzējamās un saglabājamās pagātnes liecības.

Grāmatā aprakstīti daudzi jau zināmi arheoloģiskie pieminekļi un vietas, kur tie varētu atrasties, atzīmētas arī dažādu atradumu — depoziņu, akmens cirvju u. c. — vietas, bet jāapzinās, ka vēl nav atklāts viss, ko zeme sevī slēpj. Ar zinošu skatu darba gaitās un atpūtas solī mēs ikviens varam kļūt gan par laimīgiem atradējiem, gan par pieminekļu jaunatklājējiem. Tāds arī ir šīs grāmatas nolūks — veicināt kultūras vērtību saglabāšanu.

Grāmata domāta pagastu vadītājiem un zemes apsaimniekotājiem, kas ir tieši atbildīgi par pieminekļu saglabāšanu, un izglītības

darbiniekiem, kuriem jāzina savas apkārtnes kultūras vērtības. Tā, cerams, noderēs arī novadpētniekiem un visiem interesentiem, kas vēlas iepazīt savas tautas vēsturi.

Lasītājiem, kuriem ir dziļāka interese par atsevišķiem pieminekļiem, veltīta nodaļa par to izpēti. Tajā norādīts izpētes darba vadītājs, laiks, kad notikuši pētījumi, kā arī atrodams īss ieskats konkrētā pieminekļa izpētes rezultātos. Informācija sniegta par pēckara periodā veiktajiem pētījumiem. Ziņas par agrāk veiktajiem izpētes darbiem, ja tādi bijuši, atrodamas izdevumā «Latvijas PSR arheoloģija» (Rīga, 1974). Tajā apkopots visu 1974. gadā zināmo arheoloģisko pieminekļu un savrupatradumu vietu saraksts un plašs arheoloģiskās literatūras rādītājs. Pieminekļu sarakstā par katru objektu norādīts, kad un kas to pētījis, kur glabājas materiāli. Tādas ziņas var interesēt tikai pētniekus, tāpēc šajā izdevumā tās nav iekļautas.

Šīs grāmatas izdošana notiek ar Rīgas rajona padomes atbalstu. Tieši tagad, kad radusies jauna, ar zemes īpašumiem saistīta situācija, aktuālāka kļuvusi arī arheoloģisko pieminekļu aizsardzības problēma un nepieciešamība iespējami plašāku iedzīvotāju loku iepazīstināt ar to, kas ir arheoloģiskie pieminekļi un kāda ir to nozīme.

Grāmatā ievietotos fotoattēlus ir uzņēmis grāmatas autors, zīmējumu autore — māksliniece I. Siliņa. Darbu akceptējis Latvijas Vēstures muzeja Arheoloģijas nodaļas zinātniskais līdzstrādnieks J. Ciglis. Autora pateicība gan viņiem, gan Rīgas rajona padomei un Rīgas rajona Kultūras centram.

Rīgā, 1996. gada 9. maijā

Jānis Graudonis

Ievadam

Vēstures un kultūras pieminekļi ir dažādi objekti, kuriem ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai cita veida kultūras vērtība. Pēc rakstura tos iedala:

* **vēstures pieminekļi** — ar tautas dzīvē ievērojamiem notikumiem saistītas, kā arī dažādu cīņu un karu piemiņas vietas, ēkas, priekšmeti, izcilu valsts, politisko un sabiedrisko darbinieku, zinātnieku, mākslinieku u. c. dzīves un darba vietas utt.;

* **arheoloģiskie pieminekļi** — sk. tālāk;

* **pilsētībūvniecības un arhitektūras pieminekļi** — pilsētu un apdzīvotu vietu arhitektūras ansambļi, vēsturiskie centri, civilās, rūpnieciskās un kulta arhitektūras, dārzu un parku mākslas darbi, dabas ainavas u. c.;

* **mākslas pieminekļi** — skulptūras, glezniecības darbi, grafikas, dekoratīvi mākslas priekšmeti u. c.;

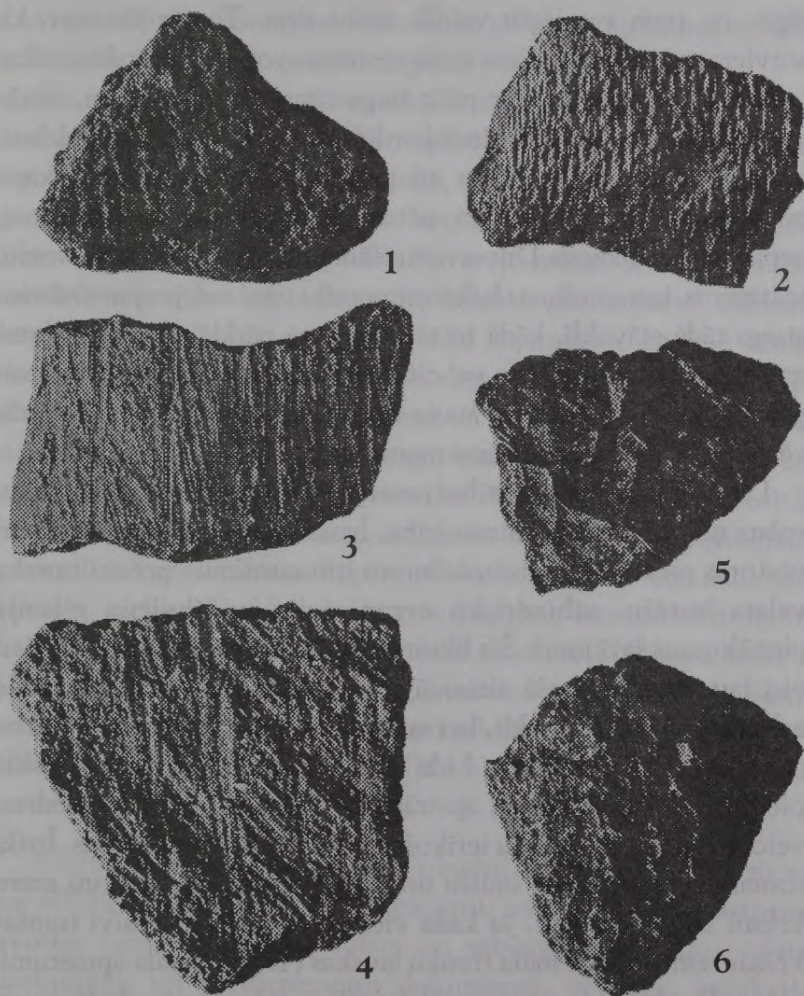
* **dokumentālie pieminekļi** — valsts iestāžu dokumenti, reti iespieddarbi, seni rokraksti, fotodokumenti, skaņu ieraksti u. c.

Katra no šīm pieminekļu grupām raksturo kādu tautas dzīves un kultūras jomu. Katrs atsevišķs piemineklis ir daļa no mūsu tautas un pat visas cilvēces kultūras vērtību mantojuma. Ikvienam tas patiesi būtu jāizprot! Ikvienam būtu nepieciešams zināt vēstures un kultūras pieminekļu atrašanās vietas, tie ir jāpazīst, lai tos varētu neskartus saglabāt nākamajām paaudzēm.

Zinātniski nozīmīgi, bet sabiedrībā mazāk pazīstami ir savdabīgie un zemes īpašnieku maiņas situācijā mūsdienās visvairāk apdraudētie, ar zemi tieši saistītie **arheoloģiskie pieminekļi**.

Arheoloģiskie pieminekļi, kurus sauc arī par vēstures lietiskiem avotiem (1), ir viss, kas daudzu gadu simtu un tūkstošu gaitā radies cilvēku dzīves un viņu apzinīgās vai neapzinīgās darbības rezultātā. Tie ir senie darbarīki, ieroči, rotas un iedzīves priekšmeti, senās dzīvesvietas (apmetnes, pilskalni), vietas, kur apbedīti mūsu senči, — senkapi. Arheoloģiskie pieminekļi ir arī senās sapulču, kauju un kulta vietas, senie ceļi, brasli, tīrumi, tāpat dažādu materiālu apstrādes pārpalikumi, ēdienu atliekas u. c. Lielāki vai mazāki, vienkāršāki vai krāšņāki darināti — tie visi stāsta par seno cilvēku dzīvi un darbu, sapņiem un cīņām, par viņu sasniegumiem un arī ciešanām pirms simtiem un tūkstošiem gadu.

Visas šīs cilvēku dzīves liecības, kā arī seno cilvēku skeletus no visiem laikiem un visām vietām, kur vien cilvēki dzīvojuši, mums saglabājusi zeme. Pamesto vai bojāgājušo seno dzīvesvietu — apmetņu vietās un zem vēlākām ūdeņu un vēju sanesām, zem zāļu, krūmu, koku apauguma zemē guļ tālaika celtnu paliekas, dažādi senie priekšmeti, trauku lauskas, ēdienu atliekas (graudi, dzīvnieku kauli, zivju asakas u. c.), apstrādāto materiālu pārpalikumi. Ticot aizkapa dzīvei, mūsu senči mirušajiem aizsaulē līdzī devi darbarīkus, rotas, ieročus, sadzīves priekšmetus, traukus ar ēdienu, gērba viņus svētku drānās. Zemē glabājas arī ziedotās vai briesmu brīžos noslēptās un pēc tam neizņemtās mantas (depozīti), tur guļ nejauši pazaudēti priekšmeti. Gadsimtu gaitā zemē ir nokļuvis neskaitāms daudzums visdažādāko seno priekšmetu — **senlietu** —, kas, nonākuši speciālistu rokās, spēj stāstīt par atsevišķu cilvēku vai pat veselu cilšu un tautu pagātņi. Par pagātņi liecina arī pašas **senvietas** — vietas, kur cilvēki dzīvojuši, darbojušies vai pēc sava laika paražām apbedījuši mirušos tuviniekus. Tautu pagātnes pētniekiem ir vērtīgs katrs atsevišķais senais priekšmets, bet lielāka nozīme vēstures procesu skaidrošanā ir senvietām, jo tur vienkopus atrodamas priekšmetu grupas. Atsevišķie priekšmeti senvietās saistās gan ar celtnēm un apbedījumiem, gan arī savstarpēji,

1. att.: Māla trauku lauskas: 1, 2 — tekstilās (ar auduma nospiedumu virsmā); 3, 4 — švikātās (ar švikātu virsmu); 5, 6 — apmestās (ar īpaši apmestu virsmu).

tāpēc no tiem var iegūt vairāk drošu ziņu. Tomēr jāuzsver, ka senvietas par pilnvērtīgiem senās vēstures avotiem var uzskatīt tikai tad, ja zinātnieki tās var pētīt nepostītas. Tā, piemēram, senās apbedīšanas paražas, visu mirušajam līdzīgi dotu priekšmetu kompleksu, to nolikšanas kārtību, tāpat arī paša indivīda noguldīšanu kapā pilnīgi var raksturot, tikai pētot vēlākos laikos netraucētus, nepārraktus senkapus. Dzīvesvietu plānojumu, seno celtnu būvveidu, to izmērus, izmantošanas laiku var noteikt tikai tad, ja apmetnē visu atsegs tādā stāvoklī, kādā to tālā pagātnē pārklājusi zeme. Katra mūsdienās sarakta, saarta vai citādi postīta senvieta lielā mērā vai pat pilnīgi zaudē vēstures avota nozīmi, ievērojami samazinās tās vērtība arī kā tautas kultūras mantojuma daļai.

Lai tautas kultūras vērtības pasargātu no postīšanas un bojāejas, valsts ņēmusi tās savā aizsardzībā. Īpašs likums «Par kultūras un vēstures pieminekļu aizsardzību un izmantošanu» precīzi nosaka valsts iestāžu, sabiedrisko organizāciju un ikviena pilsoņa pienākumus šajā jomā. Šis likums nosaka to, ka sargājami ne vien visi jau zināmie, īpašā aizsargājamo objektu sarakstā uzskaitītie arheoloģiskie pieminekļi, bet arī visi tie, kas dažādu zemes darbu gaitā atklājas no jauna. Līdz šim vēl nezināmi arheoloģiskie pieminekļi var atklāties, apstrādājot tīrumus, rokot būvbedres, veicot melioratīvos, ceļu ierīkošanas un citus zemes darbus. Īpaša uzmanība pievēršama smilšu un grants karjeriem, upju un ezeru krastu izskalojumiem. Ja kādā vietā ievērojam intensīvi tumšas krāsas zemi, kurā ir māla trauku lauskas (1. att.), māla apmetumi, izdeguši akmeņi, seni priekšmeti — **esam atraduši senu dzīvesvietu**. Ja kaut kur atsedzas trūdējuši vai izdeguši cilvēku kauli ar senlietām vai arī bez tām (I att. pielik.: 3 — 8) — **ir atklāti senkapi**. Atklājuma vietā tūlīt jāpārtrauc zemes darbi un par redzēto nekavējoties jāziņo tuvākajam muzejam, Latvijas Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijai Rīgā, rajona valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspektoram vai Latvijas Universitātes

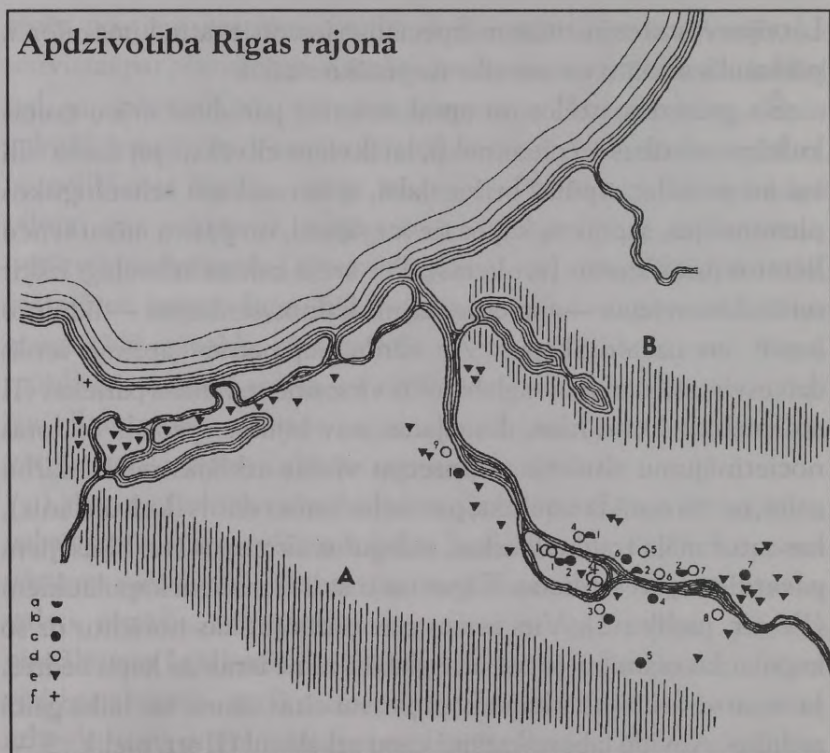
Latvijas vēstures institūtam. Speciālisti ieradīsies atraduma rajonā, pārbaudīs atklāto un noteiks turpmāko rīcību.

Šīs grāmatas attēlos un aprakstos tiks parādītas mūsu tautas kultūras vērtības un pieminekļi, lai ikviens cilvēks, ejot darba solī vai arī pavadot atpūtas brīžus dabā, spētu saskatīt arheoloģiskos pieminekļus, saprastu, kāpēc tie sargājami, un pazītu mūsu senču lietotos priekšmetus (senlietas). Pēc ārējā izskata arheologi izšķir senās dzīvesvietas — apmetnes un pilskalnus, senkapus — līdzenos kapus un uzkalniņkapus. Ar vārdu «apmetne» apzīmē senās dzīvesvietas, kam nav saglabājušās virszemē redzamas paliekas (II att. pielik.: 1) un kam, domājams, nav bijušas speciāli veidotas nocietinājumu sistēmas. **Apmetņu vietas** atklājas zemes darbu gaitā, un tās norāda tumšāks, pat melns zemes slānis (kultūrslānis), kas satur māla trauku lauskas, izdegušus akmeņus (no bijušajiem pavardiem), arī senlietas. Tāpat tas ir ar līdzenajiem kapulaukiem (IV att. pielik.: 2). Virs zemes nav pazīmju, kas norādītu uz šo kapulauku esamību, jo mirušie glabāti zemē ieraktās kapu bedrēs. Ja senatnē arī bijušas kapu kopiņas vai citas zīmes, tās laika gaitā zudušas. Apvidū labi saskatāmi kapu uzkalniņi (II att. pielik.: 3 — 6) un tautā populārie pilskalni (III att. pielik.: 1, 2, 6).

1

Vēstures avoti ir visdažādākie objekti, kas sniedz kādas ziņas par cilvēku un visas sabiedrības pagātņi. Izšķir **rakstītos vēstures avotus** (senās hronikas, valsts un sabiedrisko iestāžu, valsts darbinieku un privātpersonu dokumenti, vēstules, apraksti, zīmējumi u. c.) un **lietiskos vēstures avotus** (dažādi pagātnē lietoti priekšmeti, celtnu paliekas u. c.).

Rīgas rajons ar Gaujas, Daugavas un Lielupes lejtecēm, piejūras zemieni, ar lēzenās ieplakās gulošiem ezeriem un samērā biezu mazāku upju tīklu ir bijis izdevīgs cilvēku dzīvei dažādos laikmetos un dažādās saimnieciskās attīstības pakāpēs.

Karte A. Agrie pieminekļi Daugavas lejtecē:

A — Slokas—Baldones purvāju un zemieņu josla.

B — Pierīgas ezeru un Juglas upju purvāju un zemieņu josla.

Arheoloģiskie pieminekļi: a) **lidzenie kapi**: 1 — Ķivutkalns,

2 — Lipši; b) **uzkalniņkapi**: 1 — Vējstūri, 2 — Reznēs;

c) **nocietinātās apmetnes** (agrie pilskalni): 1 — Saulieši,

2 — Ķivutkalns, 3 — Kļaugukalns, 4 — Daugmale, 5 — Sakaiņi,

6 — Salaspils, 7 — Vīnalkalns; d) **nenocietinātās apmetnes**:

1 — Vecdole un Jaunauči, 2 — Rauši un Vampenieši,

3 — Strautnieki, 4 — Vējstūri, 5 — Salaspils Zviedru skanste,

6 — Laukskola, 7 — Lipši, 8 — Jaunlīve, 9 — Pļavniekkalns;

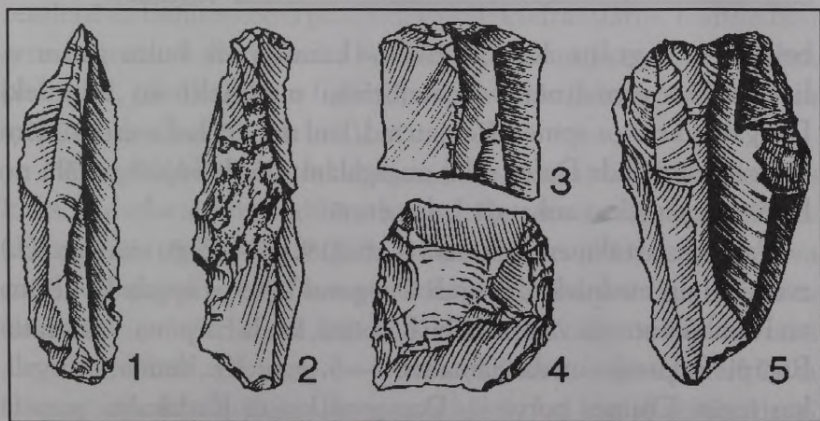
e) **akmens darba cirvju savrupatradumu vietas** (aptuveni);

f) **bronzas laikmeta bronzas priekšmetu savrupatradumu**

vietas: 1 — Lapmežciems, 2 — Parumba.

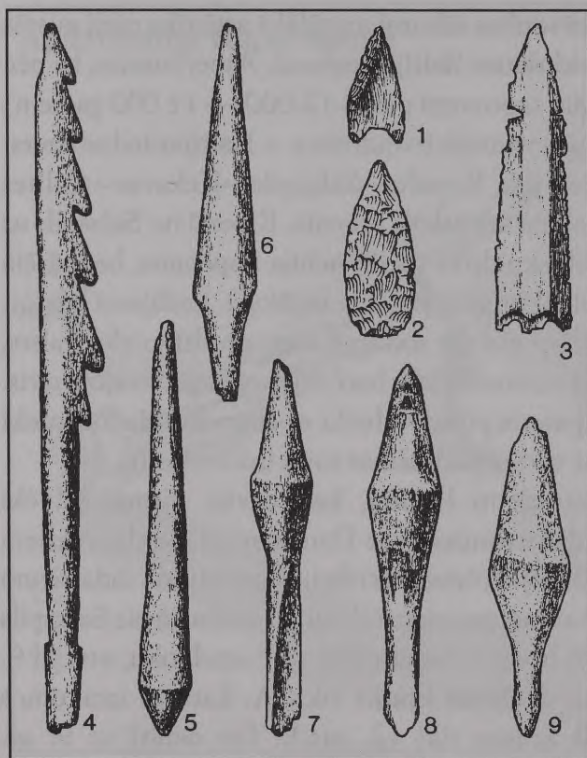
Rīgas rajona apdzīvotības sākumi un tālākā attīstība cieši saistās ar dabas apstākļu veidošanos Baltijā kopumā. Atcerēsimies, ka pēc ledus laikmeta beigām (aptuveni pirms 12 000 — 11 000 gadiem) tagadējā Baltijas jūras teritorijā izveidojās t. s. **Baltijas ledus ezers**. Tā ūdeņi skalojušies līdz Ropažu—Salaspils—Ķekavas—Zālītes līnijai. Baltijā tad valdīja arktiskais klimats. Rajonā no Salaspils uz Baltijas jūras pusi cilvēku dzīve tolaik nebija iespējama, bet pārējā Latvijas teritorijā cilvēki tomēr jau bija ienākuši. Ledājiem kūstot, atbrīvotajās teritorijās veidojās tundras augu un dzīvnieku valsts. Šajos apgabalos ienāca ziemeļbriežu bari, ūdeņos bagāti mājoja zivis. Nedaudz vēlāk tur apmetās pirmie cilvēki — ziemeļbriežu mednieki un zvejnieki, jo viņi varēja nodrošināt savu izdzīvošanu.

Arheoloģiskie atradumi liecina, ka Latvijā pirmie cilvēki ienākuši no dienvidaustrumiem gar Daugavu un no dienvidiem gar Lielupi, arī gar Baltijas jūras piekrasti. Rīgas rajonā šāda pirmo Latvijas iedzīvotāju apmetnes vieta ir Daugavas krastā pie Salaspils Laukskolas — pētot lībiešu ciema vietu un kapulauku, atrasti 9. gt. pr. Kr. un vēlāk datējami krama rīki. A. Zariņas izrakumos iegūti 1000 dažādi krama rīki (2. att.). Tie datēti ar 9. gt.

2. att.: Pie Salaspils Laukskolas atrastie krama priekšmeti:

1, 2 — dzeļi; 3, 4 — kasīkļi; 5 — nuklejs.

3. att.:
 Agrie atradumi
 Daugavas lejteces
 apgabalā:
 1—3 — krama
 bultu gali
 (Zasulauks,
 Altanova,
 Olaines purvs);
 4 — kaula
 harpūna
 (Rumbula);
 5—9 — kaula
 bultu gali
 (Daugavas un
 Lielupes krastu
 tuvumā).

beigām — 8 gt. pr. Kr. Šie rīki — krama naži, bultu gali u. c. liecina, ka pirmatnējie ziemeļbriežu mednieki un zvejnieki Daugavas krastos apmetušies jau tad, kad minētā ledus ezera ūdeņi vēl bangojuši līdz Doles salas augšgalam, un dzīvojuši netālu no lielās upes ietekas aukstajā ledus ezerā.

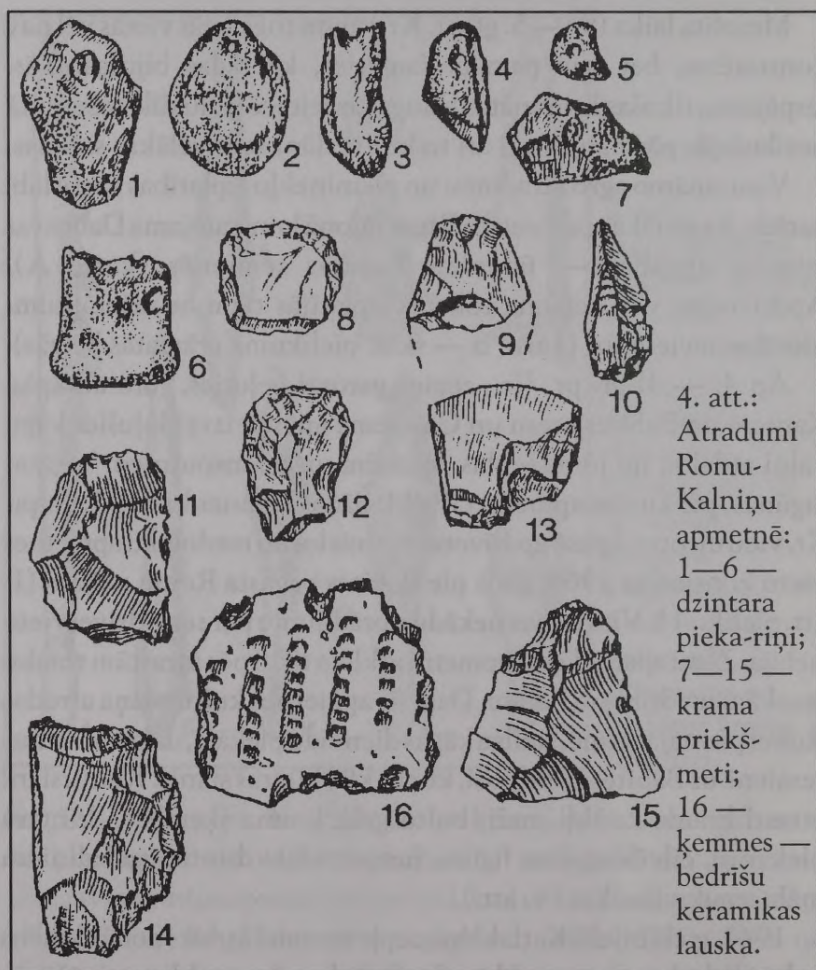
Par to, ka arī akmens laikmetā (Latvijā 9. gt. — 2. gt. vidus pr. Kr.) zvejnieki un mednieki dzīvojuši Daugavas lejteces apgabalā, liecina arī Rumbulā atrastā vienspuzobu harpūna, kaula harpūna, kas atrasta Rīgā pie Zaķu salas un datējama ar 6. — 5. gt. pr. Kr., krama bultu gali, kas iegūti Olaines purvā — Daugavas krastā Katlakalna pagastā (tagad Ķekavas pagasts), kaulu bultu gali, kas atrasti Lielupes labajā krastā Salas pagastā iepretī Dzintariem u. c. (3. att.).

Mezolīta laika (9. — 5. gt. pr. Kr.) apmetnes šajās vietās vēl nav konstatētas, bet nav pamata šaubīties, ka tādas bijušas. Tās, iespējams, tikušas iznīcinātas Daugavas lejtecē gadu tūkstošu gaitā notikušajās pārmaiņās vai arī to kultūrslāni sedz vēlākas sanesas.

Visu zināmo agro atradumu un pieminekļu izplatības karte labi parāda, ka senākā apdzīvotība Rīgas rajonā konstatējama Daugavas lejteces apgabalā — ūdeņiem bagātās zemienēs (karte A). Apdzīvotība visa reģiona robežās izplatījās tikai ar ražotājsaimniecības ieviešanos (karte B — skat. pielikumā grāmatas beigās).

Ap 4. — 3. gt. pr. Kr., zemes garozai ceļoties, jūra atkāpās. Kaņiera un Babītes ezeru un Garciema apvidū izveidojušies kāpu vaļņi atdalīja no jūras seklas, ar zivīm un ūdensputniem bagātās lagūnas, pie kurām apmetās cilvēki. Šādas lagūnas krastā 3. gt. pr. Kr. vidū un otrajā pusē apdzīvotas zvejnieku un mednieku apmetnes vietu konstatēja 1969. gadā pie Babītes pagasta Romu mājām (II att. pielik.: 1). Virs zemes nekādu norādījumu par seno dzīvesvietu nebija. Zemi apstrādājot, apmetni atklāja tikai pēc atrastām trauku lauskām un dzintara lietām. Daļa šīs apmetnes kultūrslāņa atrodas Romu piemājas zemē, smilšu kāpas dienvidu piekājē, daļa iesniedzas zemienē uz Babītes ezera pusi, kur to klāj kūdras slānis. Kultūrslānī atrasti krama kasikļi, naži, bultu gali, krama šķembas, dzintara piekariņi, cilvēka galvas figūra, neapstrādāta dzintara gabaliņi un māla trauku lauskas (4. att.).

1942. gadā bijušā Katlakalna ceļā tuvumā atrasts dobā akmens kalts. Šī darba autora vadībā arheoloģisko pieminekļu apzināšanas ekspedīcija pārbaudīja bijušā kaļķu ceļā apkārtni un ieguva papildu ziņas. Augusts Dumpis, kas ilgus gadus strādājis dolomīta lautzuvēs, pastāstīja, ka bijušā Katlakalna kaļķu ceļā tuvumā atradies neliels paugurs — «Akmeņkalns», kur virs dolomīta slāņa gulējusi pabieza smilšu-grants kārta. Lai lautzu dolomītu, tā norakta. Rakšanas gaitā ap 1954. gadu atsegušies vairāki cilvēku skeleti. Uzmanību īpaši saistīja tas, ka daļa šo skeletu liecinājusi

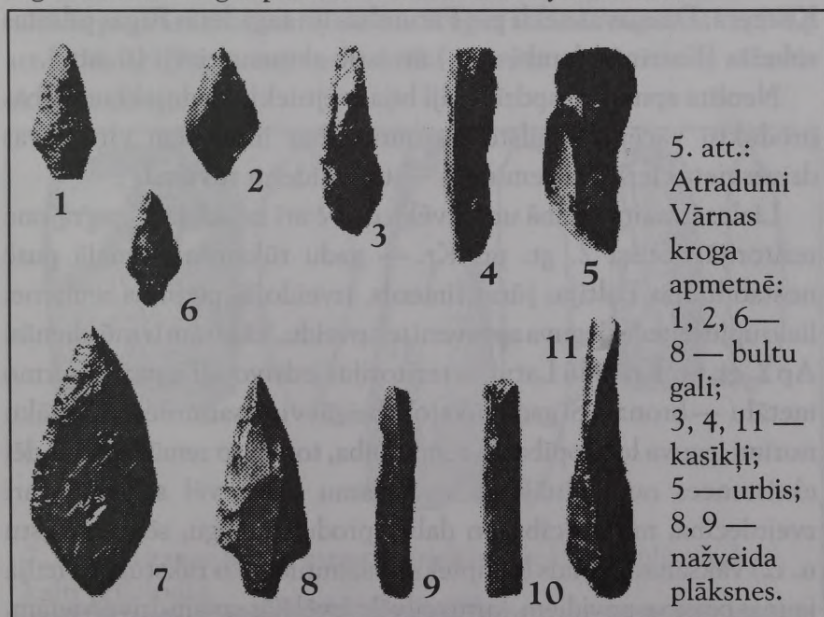
par mirušo apbedīšanu sēdus. Stāstītājs atcerējās, ka minētais akmens kalts un kāds zvēra zobs atrasti vienā no kapiem. Cilvēku skeletu atrākšana radījusi strādniekos nepatīkamu satraukumu, tāpēc darbu vadītājs licis visus kaulus ātri savākt un likvidēt.

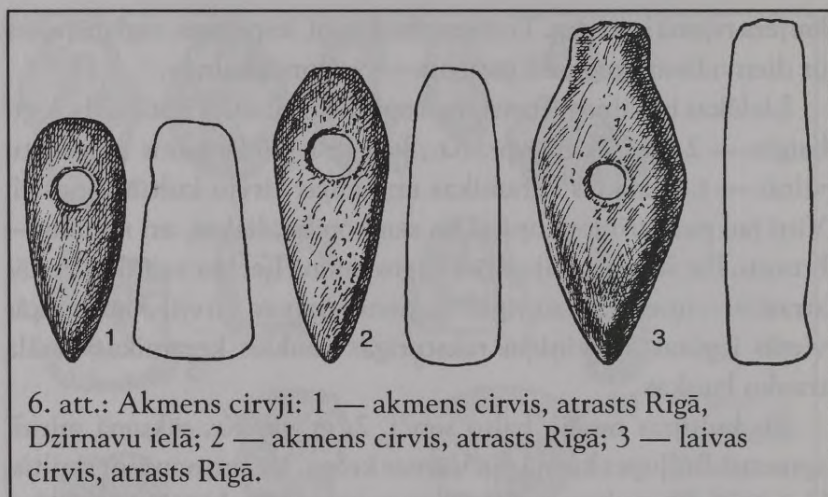
Pēc minētā atraduma izpētes un aculiecinieka stāstījuma konstatēts, ka Katlakalna kaļķu ceplā rajonā bijis ar 3. gt. beigām — 2. gt. sākumu pr. Kr. datējams kapulauks, kas dolomīta

karjera rajonā izpostīts. Tomēr apbedījumi, iespējams, saglabājušies uz dienvidiem no bijušā paugura — «Akmeņkalna».

Lielākas izmaiņas Austrumeiropā un arī Baltijā notikušas 3. gt. beigās — 2. gt. sākumā pr. Kr., kad te ieplūdis jauns imigrantu vilnis — t. s. auklas keramikas un kaujas cirvju kultūras nesēji. Viņi jau pazinūši lopkopību un zemkopību, liekas, arī metālu — bronzu. Par šo iecelotāju dzīvi Rīgas rajonā liecina vairākās vietās atrastie, viņiem raksturīgie akmens «laivas cirvji», atsevišķās vietās iegūtas arī viņiem raksturīgās «auklas keramikas» māla trauku lauskas.

Šīs kultūras nesēji, baltu senči, 2. gt. pr. Kr. sākumā mituši apmetnē Buļļupes krastā pie Vārnas kroga. Vējam nopūšot smiltis, klejojošās kāpās konstatētas viņu apmetnes kultūrslāņa paliekas un atrastas dažādas krama senlietas (bultu gali, kasikļi, akmens kalti u. c.) un māla trauku lauskas (5. att.). Apmetnes apvidus tagad ietverts Rīgas pilsētas administratīvajās robežās.

Cilvēku dzīvi un darbību lejteces novadā ārpus jau pieminētajām apmetnēm apliecina Zasulaukā atrastais sirdsveida krama bultas gals, pie Juglas upes ietekas Ķīšezerā iegūtais krama urbis, pie Ķīšezera, Daugavas sēklī pie Parumbas un tagadējās Rģgas pilsētas robežās (Katrģnas dambģ u. c.) atrastie akmens cirvji (6. att.).

Neolģta apmetņu apdzģvotģji bija zvejnieki, mednieki un dabas produktu vģcģji. Atbilstoģi saimniecģbas interesēm viņi savas dzģvesvietas ierģkoja zemienēs — tiešģ ūdeņu tuvumā.

Lielas izmaiņas dabģ un cilvēku dzģvģ arģ tagadģjģ Rģgas rajona teritorijģ notģka 2. gt. pr. Kr. — gadu tģkstoģa pirmģjģ pusģ nostabilizģjģs Baltģjas jģras lģmenis, izveidojģs piejģras zemģene, lielo upju lejteces ieguva aptuveni to apveidu, kģds tģm ir mģsdienģs. Ap 2. gt. pr. Kr. vidģ Latvģjas teritorģjas iedzģvotģji iepazīna pirmo metģlu — bronzu. Őģ gadu tģkstoģa beigģs viņu saimniecģbģ lielģku nozģmi ieguva lopkopģba un zemkopģba, tomģr to zemģs raģģbas dģļ eksģstences nodroģinģģšanģ ievģrojģmu lomu vģļ saglabģja arģ zvejniecģba, medniecģba un dabas produktu (ogu, sģģģu, rģekstu u. c.) vģkģšana. Jaunais kompleksais saimniecģbas raksturs izvģrģģja jaunus prasģbas apvģdiem, kurus cilvēki izvģlģģģ savģm dzģvesvietģm.

Primitīvai lopkopībai izdevīgas bija vietas, kuru tuvumā atradās zālaines palienas; pirmatnējai zemkopībai ar tās primitīvo tehniku varēja izmantot tikai viegli apstrādājamās smiltis, smilšmāla vai karbonātiem bagātās smilšmāla augsnes. Tomēr nepieciešami bija arī ar zīvīm bagāti ūdeņi zvejai un mežu masīvi medībām.

Šādas visām šīm kompleksās saimniecības prasībām atbilstošas vietas dabā ir samērā retas. Piejūras zemiene ar ūdeņiem, plašiem purvājiem, klejojošām kāpām un mazauglīgiem smiltājiem bija maz piemērota jaunajai saimniecībai, tāpēc, kā to rāda arheoloģiskie atradumi, cilvēki pārgājuši dzīvot galvenokārt augstākās, sausākās vietās ārpus šīs zemes. Rīgas rajona robežās vieglas, samērā auglīgas augsnes un plašas, zālaines palienas bija izveidojušas Doles salā un Daugavas krastos augšpus Doles, Gaujas senlejā starp Turaidu un piejūras zemienu u. c. Tur arī atrodam 1. gt. pr. Kr. raksturīgos arheoloģiskos pieminekļus (karte A).

Uz pirmatnējo zemkopju darbību Daugavas lejteces apgabalā norāda pie Parumbas un Ķekavas Kuģos atrastie akmens kapļi (7. att.), kā arī Rīgas rajona robežās apmēram 40 vietās atrastie akmens cirvji.

7. att.: Ķekavas Kuģos atrastie priekšmeti: 1 — kaplis; 2, 3 — kalti (ķī|cirvji).

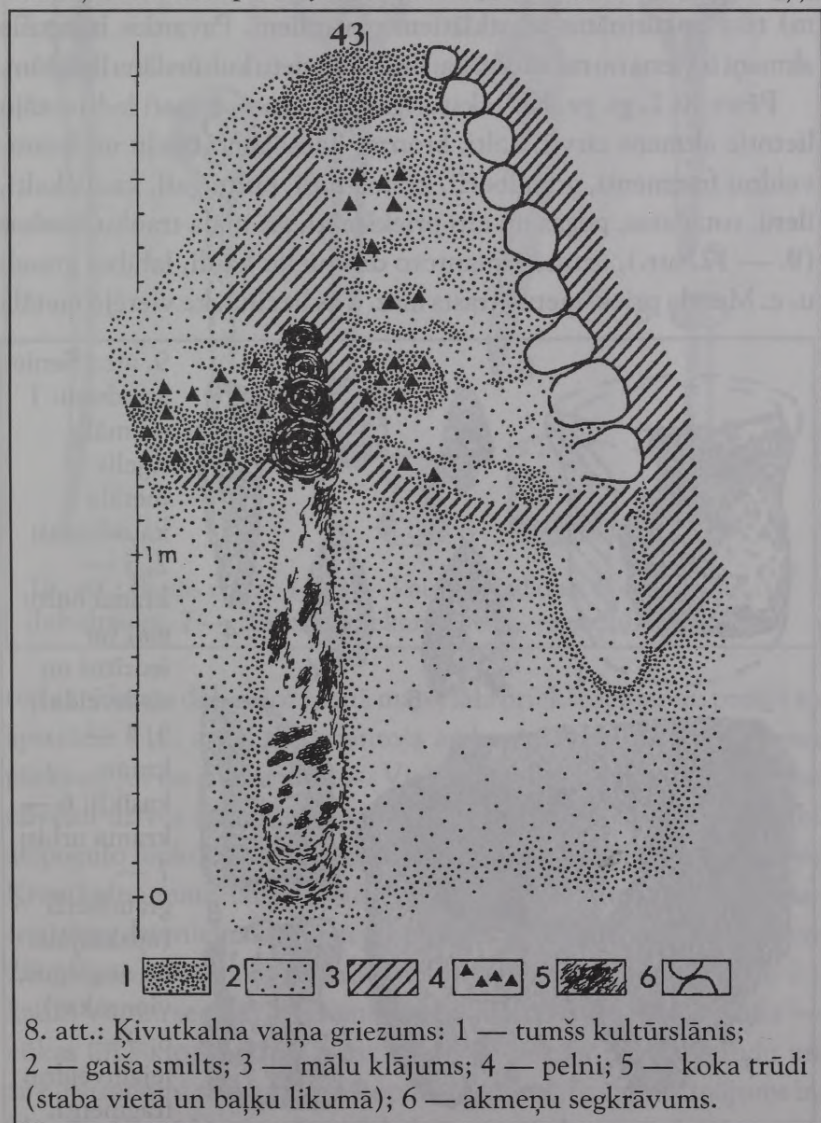
Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

96-10.858

Lopkopības un zemkopības attīstība, maiņas sakaru pastiprināšanās, vietējās metālu (bronzas) apstrādes paplašināšanās kopienām radīja iespējas uzkrāt materiālās vērtības — mājlopus, labību, metāla priekšmetus, arī maiņai svarīgās zvēradas. Par šīm vērtībām un saimniecības dzīvei izdevīgākām apvidus vietām starp kopienām sākās cīņas — laupīšanas uzbrukumi. Lai pasargātu no ienaidniekiem savu mantu un dzīvību, cilvēki no viegli pieejamām, atklātās vietās izvietotām apmetnēm pārgāja dzīvot uz grūti pieejamām apvidus vietām. Savas apmetnes viņi tagad cēla atsevišķi stāvošos morēnu pauguros ar dabīgi stāvām nogāzēm (Sakaiņu pilskalns), augstos morēnu grēdu galos (Klaņģukalns) vai zemes ragos divu upju satekā (Daugmale). Dzīvesvietu drošību pastiprināja, dabīgos šķēršļus papildinot ar aizsargsienām, aizsargvaļņiem un aizsarggrāvjiem, kā arī mākslīgi pastāvinot nogāzes. Tā jau 2. gt. beigās pr. Kr. radās jauns dzīvesvietu tips — nocietinātās apmetnes-pilskalni.

Rīgas rajonā nocietinātās apmetnes zināmas Ķekavas Klaņģukalnā, Daugmales pilskalnā (III att. pielik.:2) un pie Sauliešiem. Tāda bija arī Doles sala Ķivutkalnā — pirms applūdināšanas jau arheologu pilnīgi izpētīta (I att. pielik.: 1). Klaņģukalnā (III att. pielik.: 6) nocietinātā apmetne pastāvējusi no 1. gt. pirmās puses pr. Kr. līdz m. ē. sākumam, Daugmales pilskalnā cilvēki apmetušies 2. gt. beigās pr. Kr. Sākumā šādas apmetnes nocietinātas, uzceļot ap tām sētu. Doles Ķivutkalnā konstatēts, ka apmetni sākotnēji sargājusi divrindu stabu sēta. Tomēr drīz vien cilvēki pārliecinājās, ka labāku un spēcīgāku aizsardzības sistēmu veido zemes vaļņi ar nocietinājumu sētām virs tiem. Vaļņus nostiprināja, to pamatos kraujot akmeņu rindas (Ķivutkalns) vai to kodolā izveidojot kameru veida krāvumus (Klaņģukalns) (II att. pielik.: 2), kā arī ceļot koka kameras guļbūves tehnikā. Lai smilšu vaļņus neaizskalotu ūdeņi un ienaidniekam tie būtu grūtāk pārvarami, Klaņģukalna un Ķivutkalna vaļņu zemes uzbērumi bija noklāti ar māliem. Kā

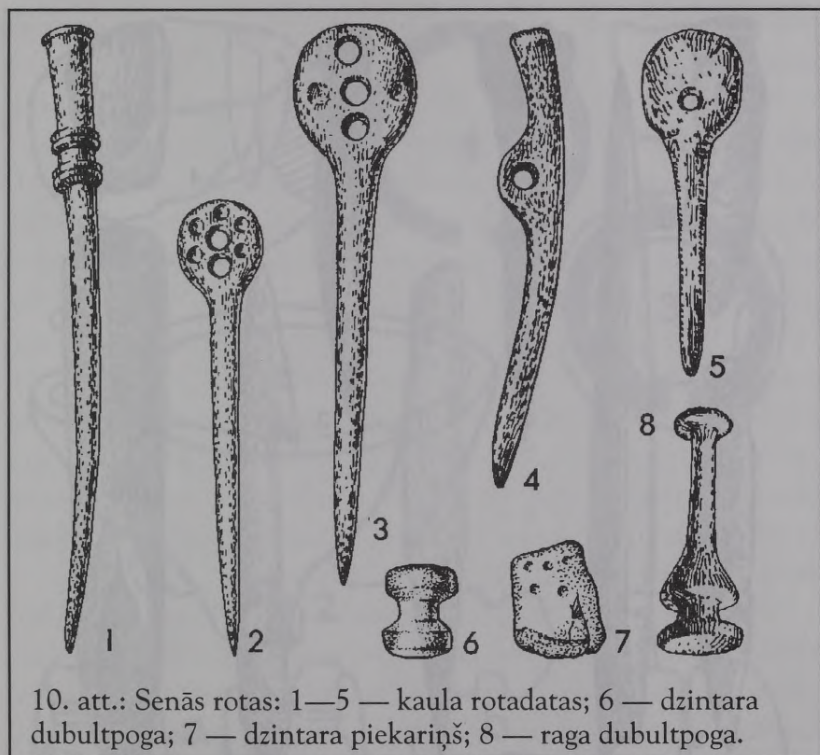
noskaidrojās arheoloģiskajos izrakumos, Ķivutkalnā vaļņa uzbēruma bija nostiprināts ar mālu, ap 2 m augstumā nokraujot ar akmeņiem un vēl pārklājot ar māliem (8. att.), lai novērstu vaļņa

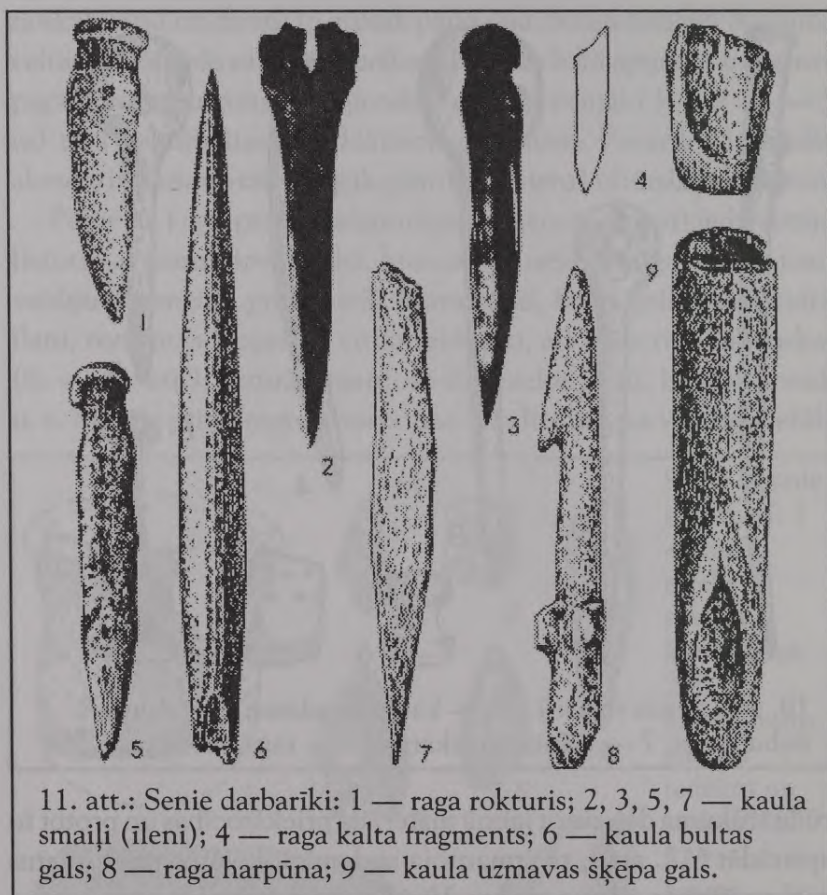
noskalošanu un darītu to grūtāk pārejamu. Nocietinātajā laukumā celtas dzīvojamās un saimniecības ēkas, kas lokā apņēma apmetnes pagalmu. Stabu konstrukcijā celtās nelielās ēciņas (3 — 4 x 4 — 5 m) tika apkurinātas ar atklātiem pavardiem. Pavardos izdegušie akmeņi ir viena no raksturīgākajām dzīvesvietu kultūrlāņa liecībām.

Pētot šīs 1. gt. pr. Kr. raksturīgās apmetnes, atrasti iedzīvotāju lietotie akmens cirvji, kalti, bronzas kausējamo tīģeļu un lejamveidņu fragmenti, graudberži, krama naži, bultu gali, kaula kalti, īleni, rotadatas, pogas un citi priekšmeti, arī māla trauku lauskas (9. — 12. att.), uzturā izmantoto dzīvnieku kauli, labības graudi u. c. Metāla priekšmetu atrasts maz. Tas liecina, ka vietējo metāla

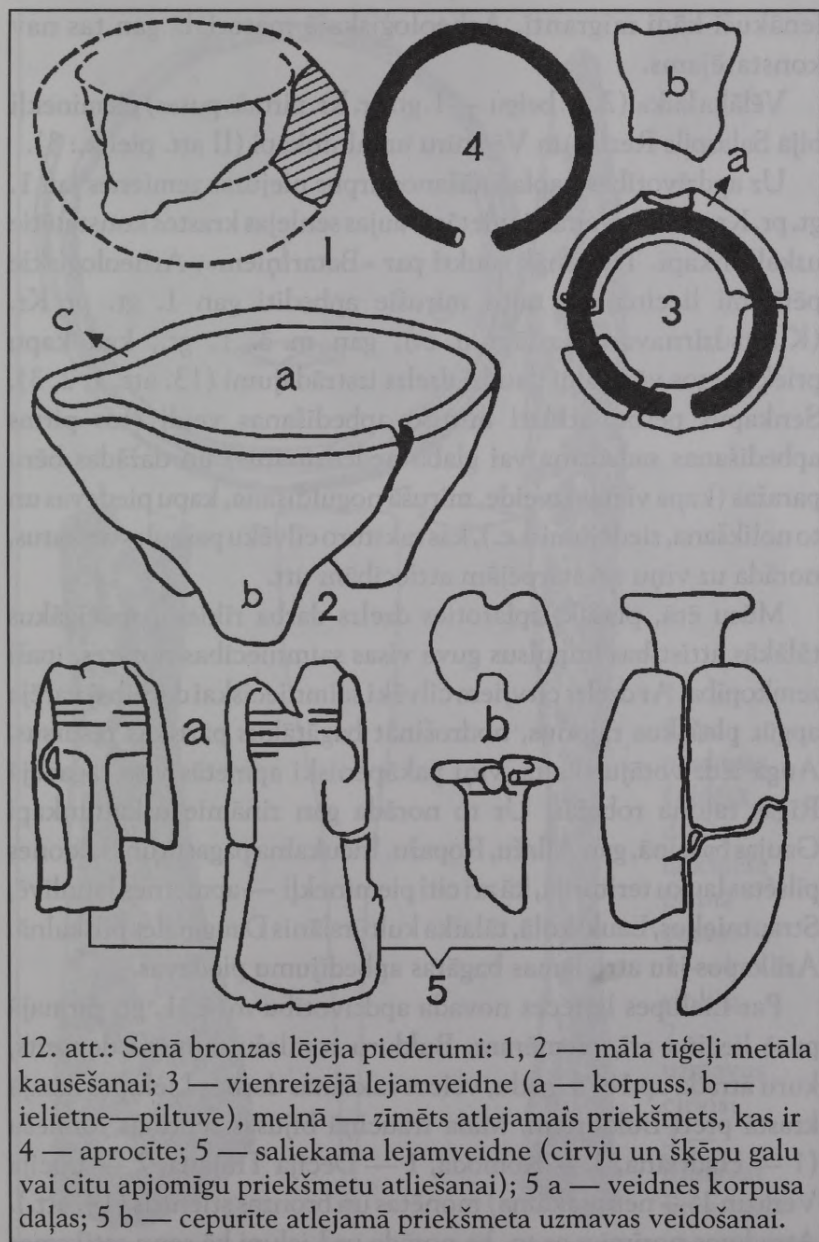
rūdu trūkuma dēļ, zinot jaunā materiāla priekšrocības un protot to apstrādāt (12. att.), to izmantoja apdomīgi, bojātos priekšmetus pārkausējot un izlejot jaunus. Visi šie atradumi raksturo gan seno cilvēku dzīves apstākļus, gan viņu nodarbošanos. Materiāli labi atspoguļo lopkopības un zemkopības lomu. Tā, piemēram, Doles Ķivutkalna materiālos lopkopības nozīmi raksturo tas, ka no tur iegūtiem dzīvnieku kauliem 80 procenti ir mājdzīvnieku un tikai 20 procenti — meža dzīvnieku (aļņa, bebra, mažacūkas u. c.) kauli. Varam secināt, ka dominēja liellopi, tad pēc nozīmīguma — cūkas un sīklopi (aitas, kazas). Kviešu, miežu, prosas graudu un zirņu atradumi raksturo zemkopību. Zemkopības apliecinājums ir, piemēram, arī Daugmales pilskalnā atrastie bronzas sirpji.

11. att.: Senie darbarīki: 1 — raga rokturis; 2, 3, 5, 7 — kaula smaiļi (īleni); 4 — raga kalta fragments; 6 — kaula bultas gals; 8 — raga harpūna; 9 — kaula uznavas šķēpa gals.

Par cilvēku garīgo kultūru ziņas sniedz senkapi. Daugavas lejteces rajonā izcils piemineklis bija līdznieki kapi Doles Ķivutkalnā. Tur senkapi atklājās pēc 1,5 — 3,0 m bieža nocietinātās apmetnes kultūrslāņa noņemšanas. Labi saglabājušos kapos (I att. pielik.) gūtas zinātniski ļoti nozīmīgas liecības gan par kapu izveidi, gan par bērū paražām kopumā. Izcili saglabājušies bija cilvēku skeleti, kas nozīmīgi cilvēku fiziskā tipa raksturošanai.

Analizējot kapukalnā iegūtos galvaskausus, antropologi izsaka domas, ka bronzas laikmetā no dienvidiem var būt

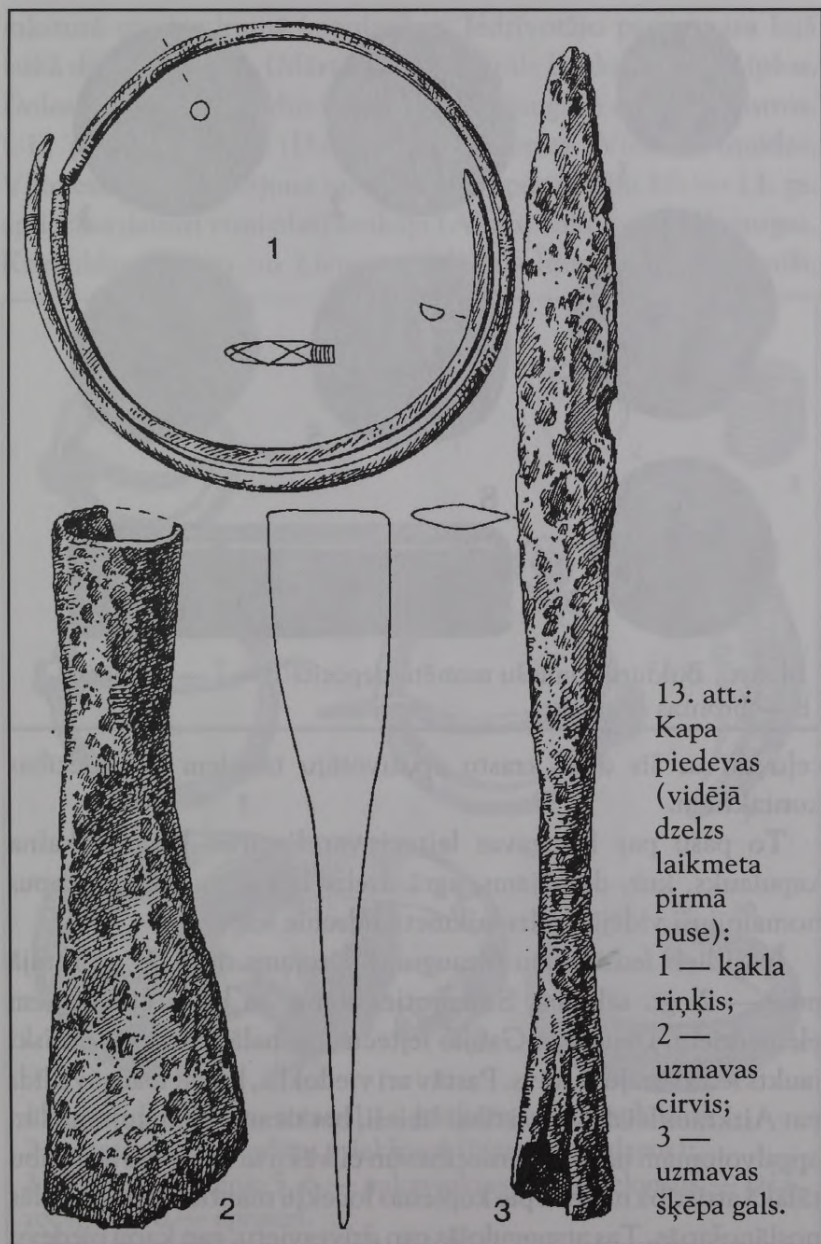
ienākuši kādi migranti. Arheoloģiskajā materiālā gan tas nav konstatējams.

Vēlāka laika (2. gt. beigu — 1. gt. pr. Kr. pirmās puses) pieminekļi bija Salaspils Rezu un Vējstūru uzkalniņkapi (II att. pielik.: 3).

Uz apdzīvotības paplašināšanos ārpus piejūras zemienes jau 1. gt. pr. Kr. norāda vairākās vietās Gaujas senlejas krastos konstatētie uzkalniņkapi. Tie senāk saukti par «Batarīņiem». Arheoloģiskie pētījumi liecina, ka tajos mirušie apbedīti gan 1. gt. pr. Kr. (Klintsdzirnavas, Katlāpi u. c.), gan m. ē. 1. gt., kad kapu priekšmetos vērojami daudzi dzelzs izstrādājumi (13. att. 1, 2, 3). Senkapus pētot, atklāti mirušo apbedīšanas veidi (tos pirms apbedīšanas sadedzina vai glabā nededzinātus) un dažādas bērū paražas (kapa vietas izveide, mirušā noguldīšana, kapu piedevas un to nolikšana, ziedojumi u. c.), kas raksturo cilvēku pasaules uzskatus, norāda uz viņu savstarpējām attiecībām utt.

Mūsu ērā, plašāk izplatoties dzelzs darba rīkiem, spēcīgākus tālākās attīstības impulsus guva visas saimniecības nozares, īpaši zemkopība. Ar dzelzs cirvjiem cilvēki saimnieciskai darbībai varēja apgūt plašākus rajonus, nodrošināt bagātākus pārtikas resursus. Auga iedzīvotāju skaits, viņi pakāpeniski apmetās visa tagadējā Rīgas rajona robežās. Uz to norāda gan zināmie uzkalniņkapi Gaujas baseinā, gan Allažu, Ropažu, Inčukalna pagastā un Baldones pilsētas lauku teritorijā, kā arī citi pieminekļi — apmetnes Jaunlīvē, Strautniekos, Laukskolā, tālaika kultūrslānis Daugmales pilskalnā. Arī kapos jau atrodamas bagātas apbedījumu piedevas.

Par Lielupes lejteces novada apdzīvotību m. ē. 1. gt. pirmajā pusē liecina arī, piemēram, Bulduru romiešu monētu depozi, kuru atrada ap 1875. gadu, veicot rakšanas darbus Lielupes labajā krastā pretī Bulduriem. Māla trauciņā bijušas septiņas romiešu (1 — Hadriāna, 2 — Komoda, 1 — Decija Trajāna, 2 — Lucija Vera un 1 — nenosakāma) monētas un bronzas stienītis (14. att.). Atradums nozīmīgs ar to, ka norāda uz Lielupi kā senu satiksmes

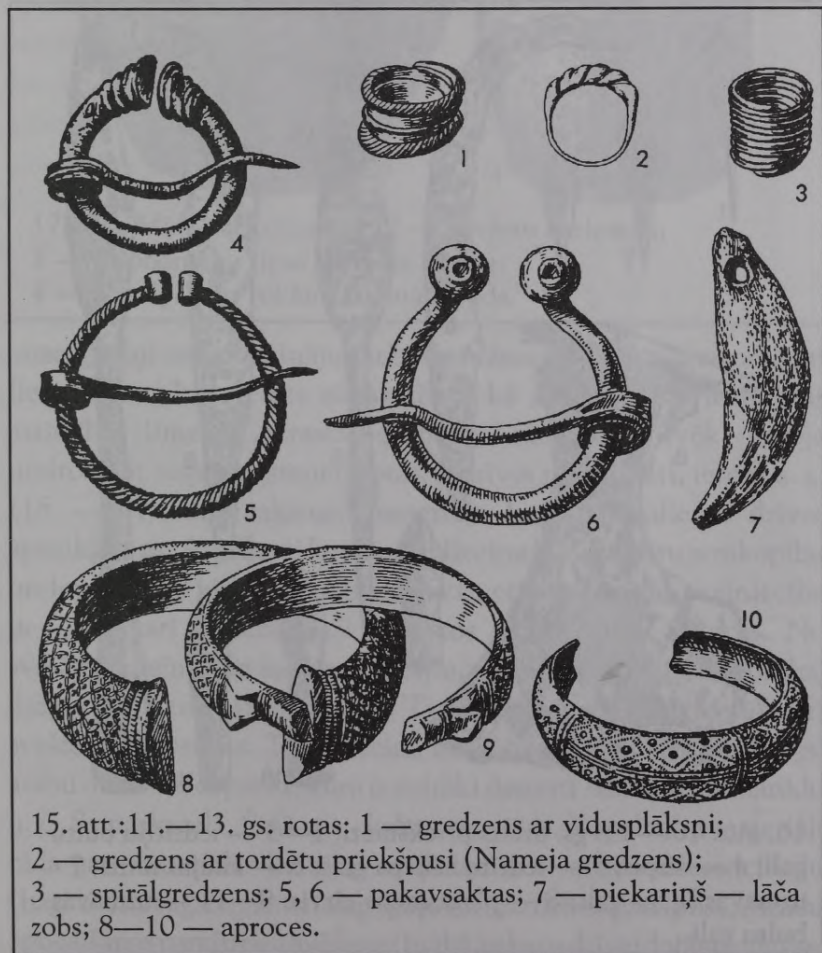
14. att.: Bulduru romiešu monētu depozijs: 1—7 — monētas;
8 — bronzas stienītis.

ceļu un uz šīs upes krastu apdzīvotāju tālajiem tirdzniecības kontaktiem.

To pašu par Daugavas lejteci var liecināt Pļavniekkalna kapulauks, kur, domājams, agrā dzelzs laikmeta uzkalniņkapus nomainījuši vidējā dzelzs laikmeta līdzenie kapi.

Īpaši liels iedzīvotāju pieaugums vērojams m. ē. 1. gt. otrajā pusē — 2. gt. sākumā. Saskaroties somu un baltu etniskajiem elementiem, Daugavas-Gaujas lejteču apgabalā izveidojās etniski jaukts iedzīvotāju sastāvs. Pastāv arī viedoklis, ka gar Daugavu līdz pat Aizkrauklei dzīvojuši tikai lībieši, bet ticama pamatojuma šim apgalvojumam nav. Saimniecības un cilvēku savstarpējo attiecību tālākā attīstība noveda pie kopienas locekļu mantiskās un sociālās noslāņošanās. Tas atspoguļojās gan dzīvesvietu, gan kapu piedevu

raksturā un daudzumā kapulaukos. Iedzīvotāju pamatmasa šajā laikā dzīvoja ciemos (Mārtiņsalā, Salaspils Laukskolā un Lipšos, Doles salā u. c.), bet dižciltīgie — jaunizaugušo novadu centros, t. i., pilis-pilskalnos (Daugmales, Satezeles, Viešu, Turaidas, Vikmestes u. c.). Rajona samērā biezo apdzīvotību 10. — 13. gs. apliecina daudzi visai plaši senkapi (Allažu Saknītes un Kapurgas, Krimuldas Priedes un Liepenes, Mālpils Īdiņi un Vecrubeniši,

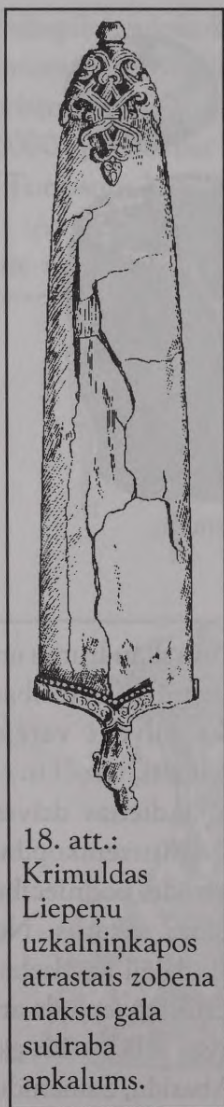
Salaspils Laukskola u. c.). Pētīto ciema vietu plašums un kultūrslāņa intensitāte tajos liecina par samērā lielo iedzīvotāju skaitu. Igaņu arheologs E. Tenisons lēš, ka Gaujas lībiešu zemēs dzīvojuši 5000 — 6000 cilvēku, bet Daugavas lībiešu novados ap 11 000 — 12 000 (Tonisson, 185).

Apmetņu pētījumos iegūtie materiāli raksturo cilvēku mājokļus un nodarbošanos. Pilskalnu varenie — 7 — 8 m augstie —

aizsargvaļņi un nocietinājumu būves stāsta par cīņu skaudrumu un lielo darbu, kas veikts aizsardzībai, kā arī ilustrē celtniecības attīstības līmeni. Atrastie darbarīki rāda, kā cilvēki varēja nodrošināt savu eksistenci; rotas, iedzīves priekšmeti, ieroči u. c. (15. — 17. att.) raksturo materiālo kultūru, ikdienas dzīves apstākļus utt. Atradumi kopumā apliecina labi attīstītu zemkopību un lopkopību, vietējo amatniecību (metālu apstrāde, podniecība u. c.), kā arī samērā plaši izvērstos tirdzniecības sakarus. No svešām zemēm tika saņemta bronza, dārgmetāli, daļēji arī dzelzs, dažas rotas, ieroči (zobeni) u. c. Tirdzniecības rezultātā ieplūda arī svešzemju monētas. To apliecina atradums Nāves salā — 10. gs. arābu dirhemu depozīts, kurā ir vairāki desmiti Abasidu, Samanidu u. c. Samarkandā, Šašā u. c. kaltas monētas. Kapulauku materiāli rāda gan materiālās kultūras attīstību, gan sociālo diferenciaciju (bagātie, nabagie), gan arī atspoguļo garīgās dzīves parādības, dažādu apbedīšanas paražu pastāvēšanu (ticībā aizkapa dzīvei dotās piedevas,

18. att.:
Krimuldas
Liepeņu
uzkalniņkapos
atrastais zobena
maksts gala
sudraba
apkalums.

mirušo apbedīšana svētku drānās, ziedojumus u. c.).

Rīgas tuvumā konstatētie dažāda rakstura arheoloģiskie pieminekļi jau sen saistījuši pagātnes pētnieku uzmanību. Vecākās ziņas par mūsu republikas arheoloģiskajiem pieminekļiem ir F. Nīenstedes 1592. gadā aprakstītais Suntažu pilskalns un 1604. gadā redzētie Allažu uzkalniņkapi, bet jau 19. gs. daudzos Rīgas rajona pieminekļos arheoloģiskos izrakumus izdarīja vācbaltu pētnieki (Turaidas Karātavkalns un Pūteļi, Krimuldas Priedes, Salaspils Mārtiņšala u. c.). Pūteļu kapulauks īpašu ievēribu guva ar izrakumiem, kurus veica sakarā ar 10. Viskrievijas arheologu kongresu, kas notika Rīgā 1896. gadā. Tad tika iegūts bagāts senlietu klāsts. Samērā plaši un labā metodiskā līmenī Rīgas rajona arheoloģiskos pieminekļus pētījuši pirmās Latvijas Republikas laika arheologi (Mālpils Īdiņi, Allažu Saknītes-Atvasītes, Ķekavas Kļauņukalns, Katlakalna Pļavniekkalns, Salaspils Laukskola, Daugmales pilskalns u. c.). Daudz veikts arī 1944. — 1980. gados un vēlāk, realizējot likumu par vēstures un kultūras pieminekļu aizsardzību (pieminekļi Rīgas HES ūdenskrātuves zonā), kā arī gūstot izcilus atradumus plānveida pētniecībā (18. att.).

Daudzi Rīgas rajona pieminekļi ir izpētīti un izslēgti no aizsargājamo objektu saraksta (Doles Ķivutkalns, Salaspils Laukskola, Mārtiņšalas pieminekļu kompleksi u. c.), tomēr vēl ir liels skaits sargājamo un rūpīgi kopjamo objektu. Lai

lauku cilvēki, saimniecisko organizāciju un pašvaldību vadītāji, novadpētnieki, tūristi un ikviens pilsonis varētu uzzināt, kur un kādi arheoloģiskie pieminekļi Rīgas rajonā atrodas, tālāk dots to saraksts, arī situācijas skices un attēli, kā arī norādītas dažas arheoloģiskās publikācijas, kurās šādas ziņas atrodamas, lai varētu par šiem pieminekļiem gūt vēl plašāku priekšstatu.

Daudzie senlietu attēli un pieminekļu fotogrāfijas ļaus ikvienam saskatīt pieminekļus dabā un novērtēt, vai kāds atradums ir senlieta vai arī jaunlaiku priekšmets, kuram vēsturiskās vērtības nav. Tomēr, ja ir šaubas par atraduma nozīmi, ieteicams griezties pie speciālistiem, lai viņi to varētu novērtēt. Labāk vairākas reizes pacelt jaunlaiku priekšmetu, nekā vienreiz neievērot senlietu.

Sarakstā lietoti šādi saīsinājumi:

LA — «Latvijas PSR arheoloģija» (Rīga, 1974); grāmatā aprakstīti dažādu laikmetu arheoloģiskie pieminekļi, ir dots zināmo arheoloģisko pieminekļu saraksts, kurā minēti šo pieminekļu pētnieki, pētīšanas laiks, vieta, kur materiāli glabājas, datējums.

Graudonis — Граудонис Я. «Латвия в эпоху поздней бронзы и раннего железа» (Рига, 1967); grāmatā sīkāk aprakstīti 1. gt. pr. Kr. pieminekļi, kas atrodas arī Rīgas rajonā, norādot to atrašanās vietu, izpētes rezultātus, arī citus darbus par konkrēto pieminekli.

Tenisons — Tonisson E. «Die Gaujaliven und ihre materiale Kultur» (Tallinn, 1974); grāmatā sīkāk aplūkoti tieši lībiešu arheoloģiskie pieminekļi, to izpētes rezultāti.

Rt — Vēstures institūta izdevumi: Zinātniskās atskaites, sesijas referātu tēzes (Rīga, 1959. — 1971. g.) un Zinātniskās atskaites sesijas materiāli (Rīga, kopš 1972. g.). Tajos apkopota izrakumu autoru informācija par jaunākajiem pētījumiem.

Arheoloģisko materiālu un arhīvu ziņu uzglabāšanas vietas:

LVM — Latvijas Vēstures muzeja Arheoloģijas nodaļa Rīgā, Pils laukumā 3.

TM — Turaidas muzejrezervāts Siguldā, Turaidas ielā 10.

Vi — Latvijas Vēstures institūta Arheoloģijas nodaļa Rīgā, Meistaru ielā 10.

Ivi — Igaunijas Zinātņu akadēmijas Vēstures institūts Tallinā.

Visu republikas aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstos ietvertu arheoloģisko pieminekļu pasēs ar pamatziņām par tiem atrodas LR Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijā Rīgā, M. Pils ielā 19.

Pieminekļus raksturojot, lietotie apzīmējumi:

- Ø — diametrs,
- h — augstums,
- A — austrumi,
- D — dienvidi,
- R — rietumi,
- Z — ziemeļi.

Pieminekļi sarakstā aplūkoti pa pagastiem.

Par katru pieminekli sarakstā ir šī saraksta kārtas numurs, aiz tā — numurs, ar kādu tas apzīmēts kartē B (Rīgas rajona arheoloģiskie pieminekļi), tad pieminekļa nosaukums, aiz tā — numurs no oficiālā pieminekļu saraksta. Zem tā — īsas ziņas par pieminekli, tā pētišanu, arhīva ziņām, materiālu glabāšanas vietu un literatūru, kur meklēt tuvākas ziņas. Šajā aprakstā norādīti ar šo pieminekli saistītie attēli, dodot attēla numuru iekavās.

Piemēram:

3 — 5 Allažu vecās kapsētas senkapi — 2080, morēnu augstiene ar diviem senkapu uzkalniņiem (a — Ø 14 m, h 0,9 — 1 m, b — Ø 25 m, h 1,5 — 1,7 m) .. (19 att.) .. Tas nozīmē, ka objekts šinī darba sarakstā ir ar 3. kārtas numuru, kartē B — ar 5. numuru, oficiālajā pieminekļu sarakstā — ar 2080. numuru.

Rt 1980, LVM, TM, Vi.

Ievada daļā teiktais un attēlos redzamais sniedz ieskatu par Rīgas rajona apdzīvotības izvēršanos un to, ko var atklāt nepostītos pieminekļos. Tālākais saraksts — ziņas par katru vēl dabā esošo pieminekli. Pilnīgai informācijai pieminēti arī rajona robežās atrastie depoziiti, dažādas iespējamās pieminekļu vietas un ziņas, kur atrasti akmens cirvji.

Viss darbs kopumā iepazīstinās ar to, kas ir arheoloģija un kādi tās pieminekļi ir vai var būt Rīgas rajonā, kādas senlietas iespējams atrast. Bet, kā norādīts priekšvārdā, grāmatā apkopotais nav viss, jo zeme vēl slēpj ļoti daudz. Par to liecina arī informācija, kas minēta pielikumā. Nav zināmi arī materiāli, kuri atrodas privātpersonu rokās vai, iespējams, glabājas rajona skolās.

Ādažu pagasts

1 — 4 Krustiņi

Vēsturisko laiku līdzenie kapi pie Krustiņu mājām. Daļēji pētīti 1936. gadā.

LA, mat. — LVM.

Allažu pagasts

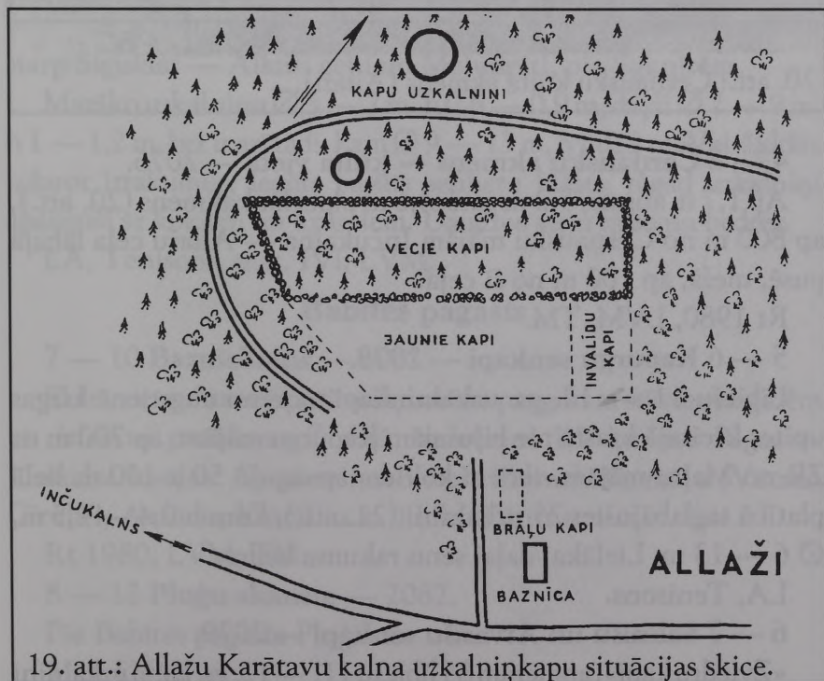
2 — «Zviedru baznīca» ar viduslaiku kapsētu — 2077.

Allažu pagastā pie Ausmām, Ezerkalniem. Mat. LVM.

3 — 5 Allažu vecās kapsētas senkapi — 2080.

Saukts vēl Karātavu kalns, morēnu augstiene ar diviem senkapu uzkalniņiem (a — $\varnothing 14$ m, h 0,9 — 1 m, b — $\varnothing 25$ m, h 1,5 — 1,7 m).

Stīveros, priekšējā, uz R no vecās Allažu kapsētas akmeņu sētas (19. att.). Sētai tuvākais uzkalniņš ap 67 m no tās DR stūra.

19. att.: Allažu Karātavu kalna uzkalniņkapu situācijas skice.

Arheoloģiski nav pētīti. M. ē. 1. gt. pirmā puse.

Rt 1980, LVM, TM.

20. att.: Čerņausku kulta akmens (Allaži).

4 — 8 Čerņausku akmens — kulta vieta — 2076.

Ap 1,7 m augsts, 5,2 m garš, 4,6 m plats laukakmens (20. att.), ap 800 m no Čerņausku mājām Inčukalna — Allažu ceļa labajā pusē, mežā, ap 100 m no šī ceļa.

Rt 1980, LVM, TM.

5 — 6 Kapurgu senkapi — 2078.

Lībiešu 11. — 12. gs. uzkalniņkapi morēnu augstienē Urgas upītes kreisajā krastā pie bijušajām Kapurgu mājām, ap 700 m uz ZR no Maltu mājām, retiem kokiem apaugušā 50 x 100 m lielā platībā saglabājušies 25 uzkalniņi (21. att.), kuru h 0,4 — 1,5 m, Ø 6 — 13 m. Lielākai daļai senu rakumu bedres.

LA, Tenisons.

6 — 7 Saknišu un Atvasišu senkapi — 2079.

«Zviedru kapi», apmēram 85 lībiešu 11. — 12. gs. kapu uzkalniņi

21. att.: Kapurgu uzkalniņkapi situācijas skice.

starp Siguldas — Allažu ceļu un Melnupīti, pie Sahnītēm.

Mazāko uzkalniņu \varnothing 5 — 7 m, h 0,6 — 0,9 m, daļai \varnothing 7 — 9 m, h 1 — 1,2 m, bet ir arī tādi, kam \varnothing 9 — 13 m, h līdz 2 m. Vairākkārt izdarot izrakumus, iegūts bagāts senlietu klāsts, tagad uzkalniņi apauguši ar kokiem un krūmiem. Daudzos senu rakumu bedres.

LA, Tenisons, mat. IVi, LVM.

Babītes pagasts

7 — 10 **Baznīckalns** — 2081.

Kulta vieta. Atsevišķi stāvošs morēnu paugurs ar stāvām nogāzēm un izteiktu pacēlumu Z daļā, apmēram 1,2 km no Rīgas — Jūrmalas šosejas. Ap pieminekli ciešs individuālo māju (Vētras, Cīruliši, Ausmas, Kluciši u. c.) loks. Pētīts nav.

Rt 1980, LVM, TM.

8 — 12 **Pluģu skanste** — 2082.

Pie Babītes pagasta Pluģiem.

Mat. LVM.

9 — 11 **Babītes pilskalns** — 2083 (tagad Jūrmalas pilsētā).

«Poļu kalns» — valsts mežā, ap 300 m uz DR no Strēlnieku mājām Babītes ezera senkrasta tuvumā — ap 9 m augsts smilšu paugurs ar 10 x 20 m lielu plakumu (III att. pielik.: 1). Kultūrslāņa nav. Pētīts nav.

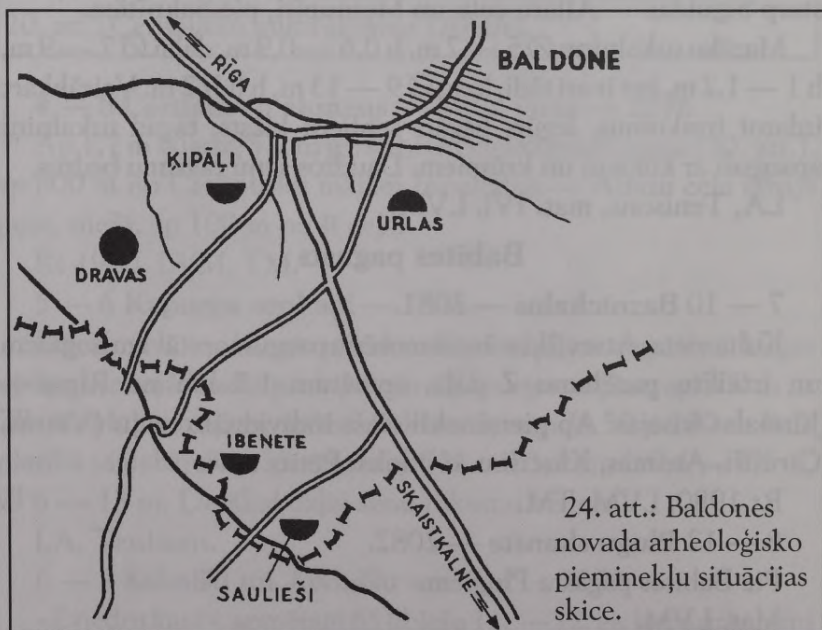
Rt 1980, LVM, TM.

Baldones pilsēta ar lauku teritoriju

10 — **Ziedoņu viduslaiku kapsēta** — 2085.

«Kapu kalniņš», «Kapeņu kalniņš», «Mēra kapi» — smilšu uzkalniņš Baldones — Iecavas ceļa kreisajā pusē, mežā, Misas upes tilta tuvumā, 0,8 km no Ziedoņu mājām. 1930. gados, ceļot tiltu pāri Misai, paugurā raktas smiltis un atklāti skeleti. Ziņu par senlietu atrašānu nav. Pēc tautas nostāstiem, kapu kalniņā apbedīti Misas upes kreisajā krastā bijušā «dzelzsāmura» (17. gs.) strādnieki.

Rt 1980, LVM, TM.

11 — 15 Caunu pilskalns — 2084.

Pie Druvu mājām. Senāk pilskalns norādīts pie bijušās Caunes mežsargmājas.

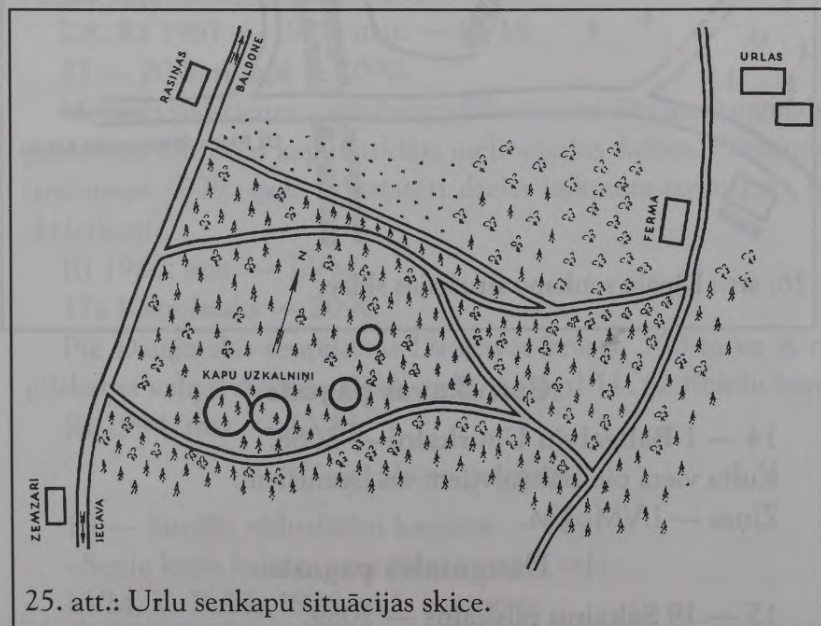
Par pilskalnu sauc gandrīz R — A virziena morēna grēdu ar augstu, stāvu Z nogāzi, lēzenu D pusi. Kultūrslāņa un mākslīga apdarinājuma nav.

Tautas nosaukums «pilskalns» var norādīt, ka te bijusi patvēruma vieta.

LVM, TM, Rt 1980.

12 — 17 Urlu senkapi — 2087.

«Zaimju kapi» Urlu māju tuvumā. Trīs, varbūt pat četri kapu uzkalniņi mežā — «Klapu silā», meža ceļa kreisajā pusē, ap 60 m no Baldones — Iecavas lielceļa (24., 25. att.). Meža ceļš uz Urlu fermu iegriežas 350 m no Rasiņu mājām. Uzkalniņi lieli (\varnothing 10,5, 13 un 14,5 m; h 0,8, 1,1 un 1,8 m), šaubīgais mazs (\varnothing 6,6 m; h 0,5

25. att.: Urlu senkapu situācijas skice.

m). Visos senu rakumu bedres. M. ē. 1. gt. pirmā puse.

LA, Rt 1967, LVM.

13 — 14 **Ķīpāļu viduslaiku kapsēta** — 2086.

Morēnu pauguriņš mežā pie tilta pār nelielu strautu, Rīgas — Skaistkalnes šosejas virzienā vedošā Iecavas ceļa labajā pusē, ap 300 m no Ķīpāļu mājām uz Skaistkalnes šosejas pusi (26. att.). Ņemot paugurā smiltis, atrasti skeleti, par senlietām ziņu nav. Vēsturisko laiku kapi.

LVM, TM, Rt 1980.

Carnikavas pagasts

14 — 1 **Baltgalvju Upurkalni** — 2088.

Kulta vieta pie Baltgalvjiem un Dzenīšiem.

Ziņas — LVM, TM.

Daugmales pagasts

15 — 19 **Sakaiņu pilskalns** — 2089.

Arī «Avotiņu pilskalns» — mežā, 3 km no Daugavas — Baldones ceļa, tā labajā pusē, Sakaiņu-Avotiņu māju tuvumā.

32 m augsta, atsevišķi stāvoša morēnu paugura virsotnē apaļīgo, Ø 50 — 60 m lielo plakumu sargā ap 1 m augsta riņķa valnis un nogāzē ierīkotās terases. Kultūrslānis 0,4 — 0,45 m biezs. Pārbaudes izrakumos un apzināšanas laikā atrastas gludās un švikātās keramikas lauskas un dzelzs duncis. Datē ar 1. gt. pr. Kr. — m. ē. 1. gt. pirmo pusi.

LA, Rt 1970, 1980, mat. — LVM, Vi.

16 — 18 **Daugmales pilskalns ar senpilsētu un senkapi** — 2090. Pilskalns senāk pēc muižas nosaukuma dēvēts arī par Bramberģes un pēc tuvējām mājām — par Tiču un Baltgalvju pilskalnu — zemesragā Daugavas un Varžupītes satekā, atdalīts ar grāvi un apmēram 65 m garu valni, ap 105 m garš trīsstūrveida plakums (III att. pielik.: 2). Uz D no pilskalna un tā A pakājē (tagad applūdusi) — senpilsēta.

LA, Rt 1967 — 1970; mat. — LVM.

17 — 20 **Senkapi** — 2090.

Morēnu augstienes nogāzē starp Pikstiņu mājām un Daugmales pilskalnu. Līdzenos kapus atklāja meliorācijas darbos. Pārbaudes izrakumos 1979. gadā konstatēti dzelzs laikmeta ugunskaņi un skeletkaņi.

Rt 1980, mat. — LVM.

17a **Kapulauks** — 2090.

Pie Daugmales senpilsētas Daugavas krastā, 100 m uz A no pilskalna vaļņa. Atklāts 1992. gadā. Atsegti 11. gs. lībiešu kaņi.

Rt 1994, mat. — LVM.

Garkalnes pagasts

18 — **Sunišu viduslaiku kapsēta** — 2091.

«Senie kaņi kalniņi» pie Sunišu māju ceļa.

LVM, V. Bukša 1928. gada ziņojums.

19 — 21 Pulksteņkalniņš.

Viduslaiku nocietinājums mežā Bergu-Jaunciema ceļa labajā pusē, Vārnu māju tuvumā (III att. pielik.: 3).

Ap 3 m augsts apaļš uzkalniņš (27. att.) ar mākslīgi pastāvinātām nogāzēm un 17 x 18 m lielu plakumu. Kultūrslāņa nav. Pēc nostāstiem, paugurā bijis Krievijas cara Pētera I karaspēka novērošanas punkts.

Reģistrēja 1979. gadā J. Graudonis.

Vi, TM, Rt 1980.

Inčukalna pagasts

20 — 23 Zaiču senkapi — 2095.

Gāršu uzkalniņkapi, «Vecie lībiešu kapi» — ap 12 lībiešu kapu uzkalniņi no plašāka uzkalniņu kapulauka saglabājušies pie «Lattelekom» Materiāli tehniskās bāzes ZR stūra. Uzkalniņu Ø 8 — 12 m, h 0,6 — 1,5 m. Arhīvos minēti kā senkapi pie Zaiču

mājām (tagad Gāršas). Par arheoloģiskiem pētījumiem ziņu nav.
LVM, TM.

21 — 3 **Vangažu kapsētas senkapi** — 2100.

«Batariņš», «Zviedru kapi» — Gaujas senlejas kreisā krasta mežā pie Vangažu kapsētas (II att. pielik.: 4), tās koka kapličas tuvumā. Uzkalniņā (h ap 1,5 m, Ø16 m) senu rakumu bedre, virsmā daži laukakmeņi. Pēc analogijas datējams ar 1. gt. pr. Kr. beigām — m. ē. sākumu.

LA, Graudonis.

22 — 26 **Salu senkapi** — 2098.

«Līvu kapi» — kapu uzkalniņš no Inčukalna gar Salu fermu uz Egļupi ejošā ceļa kreisajā pusē, apmēram 1,5 km no fermas, 500 m no meža stūra (28. att.). Uzkalniņa Ø ap 10 m, h 1 — 1,2 m. Augšdaļā un ZR pusē seni izrakumi, vairākās vietās redzami lieli laukakmeņi — akmeņu riņķa liecinieki. M. ē. 1. gt. pirmā puse.

LVM, TM, Rt 1980.

28. att.: Salu «Līvu kapi» situācijas skice.

23 — 23 Katlāpu un Viesulēnu senkapi — 2099.

Arī «Līvu kapi» — mežā, Katlāpu — Viesulēnu ceļa kreisajā pusē, ap 150 m no Katlāpu dzīvojamās ēkas, ap 60 m no Gaujas senlejas krasta (29. att.). Uzkalniņa \varnothing 17 m, h 1,5 m, tā paaugstināto centrālo daļu ar \varnothing 9 m apņēm apmēram 1 m plats grāvis, kam pārtraukums ZA malā. Uzkalniņš apaudzis ar kokiem (III att. pielik.: 4). 1. gt. pr. Kr. — m. ē. sākums.

LVM, TM, Rt 1980.

24 — 24 Uzkalniņkapi — 2099.

Starp Katlāpiem un Viesulēniem. 1979. gadā J. Graudoņa vadībā pieminekļu apzināšanas ekspedīcija konstatēja deviņus kapu uzkalniņus (30. att.) abpus Katlāpu — Viesulēnu meža ceļam, ap 500 m no Katlāpiem un ap 1100 m no Viesulēniem. Ceļa labajā pusē trīs prāvāki uzkalniņi (\varnothing ap 10 — 11 m, h 1,3 m), tiem pretī, ceļa kreisajā pusē, trīs mazi (\varnothing ap 6 m, h ap 0,5

m), bet ap 100 m no pēdējiem uz Gaujas senlejas pusi vēl trīs (\emptyset 5 — 8 m, h ap 0,5 m).

LVM, TM, Vi, Rt 1980.

25 — 25 **Viesulēnu senkapi** — 2099.

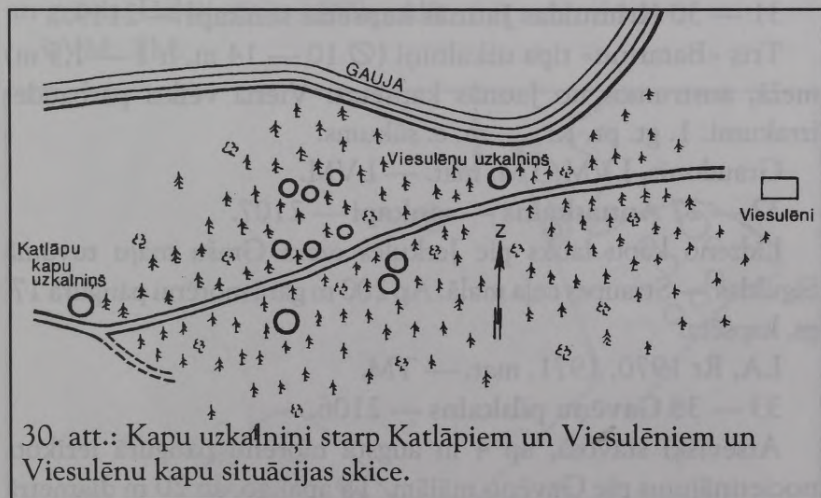
Meža Katlāpu — Viesulēnu meža ceļa kreisajā pusē, ap 1000 m no Katlāpiem un 600 m no Viesulēniem, 10 m no ceļa. Uzkalniņa \emptyset 14 m, h 1,5 m (30. att.), centrā liela senu rakumu bedre, kuras ZA galā vairāki lieli laukakmeņi. 1. gt. pr. Kr. — m. ē. 1. gt. pirmā puse.

LVM, TM, Rt 1980.

26 — **Melkertu senkapi** — 2096.

27 — **Inčukalna Velna ala** — 2097.

Kulta vieta.

30. att.: Kapu uzkalniņi starp Katlāpiem un Viesulēniem un Viesulēnu kapu situācijas skice.

Krimuldas pagasts

28 — 41 **Jelgavkalna apmetne** — 2101.

Senas apmetnes vieta uz DA no Turaidas baznīcas. Nav pētīta. Hronoloģiski nenoteikta.

TM.

29 — **Klinšu zīmējumi Virtakas iezī** — 2102.

Braslas upes labajā krastā Virtakas iezī.

30 — 29 **Tālēnu senkapi** — 2103.

Tālēnu «Zviedru kapi» — lībiešu 10. — 12. gs. uzkalniņkapi mežā pie Krimuldas Jaunās kapsētas DR stūra un Gaujas krasta tuvumā, uz D no tā. Kapu laukā trīs uzkalniņu grupas: a) 16 uzkalniņi tieši Gaujas krasta terasē abpus meža ceļam (no bijušām Platais mājām uz Mācītājmāju); b) ap 30 uzkalniņu kompaktā grupā pie Jaunās kapsētas DR stūra; c) vēl ap 5 uzkalniņiem augšējā terasē uz R no otrās grupas. Mazāk blīvi nekā citos kapulaukos izvietotie uzkalniņi, galvenokārt vidēja lieluma (\varnothing 6 — 8 m, h 0,5 — 1 m). Izrakumi notikuši vairākkārt.

LA, Tenisons, mat. — IVi, LVM, TM.

31 — 30 **Krimuldas Jaunās kapsētas senkapi** — 2119.

Trīs «Batarīņu» tipa uzkalniņi (\varnothing 10 — 14 m, h 1 — 1,5 m) mežā, austrumos no Jaunās kapsētas. Vienā veikti pārbaudes izrakumi. 1. gt. pr. Kr. — m. ē. sākums.

Graudonis, LVM, TM, mat. — LVM.

32 — 27 **Annaskalns — senkapi** — 2107.

Līdzeno kapu lauks pie Jerkules ezera Grašu māju tuvumā Siguldas — Straupes ceļa malā. Ap 200 m garā morēnu paugurā 17. gs. kapsēta.

LA, Rt 1970, 1971, mat. — TM.

33 — 38 **Gavēņu pilskalns** — 2106.

Atsevišķi stāvošā, ap 4 m augstā morēnu paugurā ierikots nocietinājums pie Gavēņu mājām. Tā apaļīgo, ap 20 m diametrā plakumu sargā gar kalnu pakājē uzņemts 2 — 3 m augsts gredzenveida zemes valnis.

Nav manāms kultūrslānis, nav arī ziņu par šī — vienīgā tādas formas pilskalna — pētīšanu.

LVM, TM.

34 — 40 Kubeseles pilskalns — 2111.

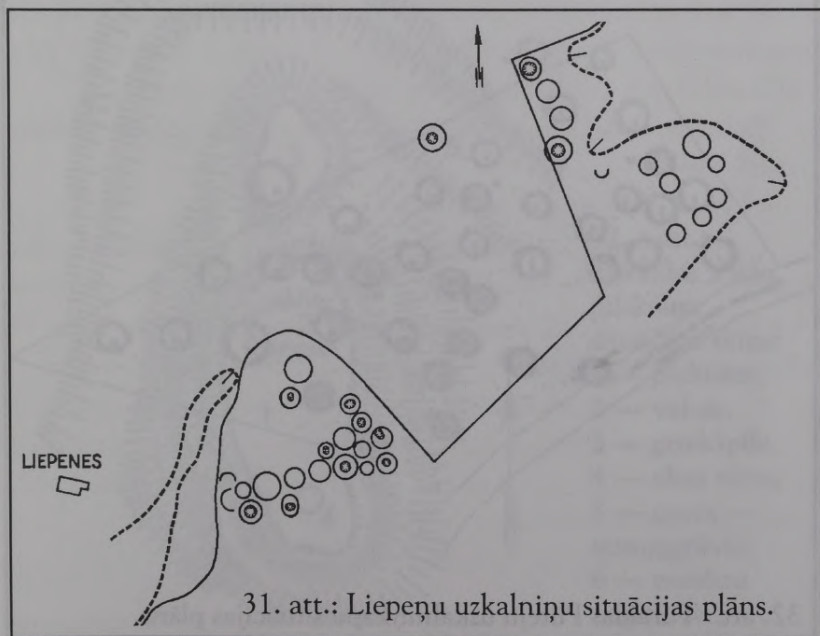
Kubesele, tautā par Kubeseles pilskalnu nosaukta vieta — nelielas upītes aptecēts morēnu grēdas gals uz D no Krimuldas baznīcas. Nogāzes stāvas un, liekas, mākslīgi apdarinātas. A daļā pie bijušās mācītājmājas varētu būt aizsarggrāvja vieta. Plakumā zeme intensīvi izmantota sakņu dārziem, tāpēc kultūrslāni konstatēt nevar. Daļēji pētīts 1991. gadā.

TM, Rt 1992.

35 — 37 Lojas pilskalns — 2109.

Arī «Kaupiņu pilskalns» Lojas (Loģes) upes kreisajā krastā pie Kaupiņu mājām, zemesragā, kam Z pusē dziļa, stāvkraustaina grava, R ap 15 m augsta sarkanā smilšakmens klints siena, bet A un D pusēs plakumu sargā ap 65 m garš līdz 4 m augsts lokveida valnis un grāvis. Daļēji pētīts 1899. gadā.

LVM, TM.

36 — 32 Liepeņu senkapi II — 2113.

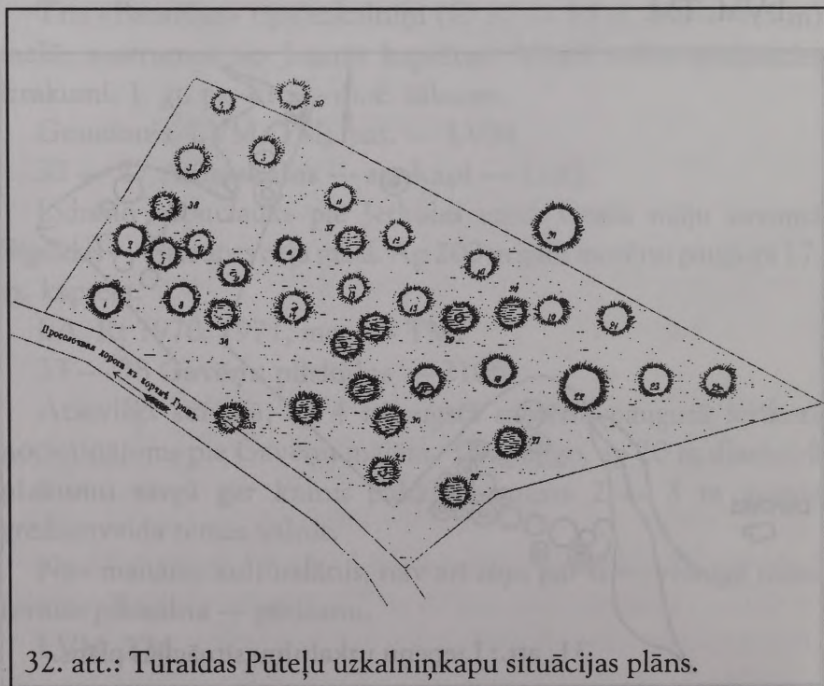
(Tagad dalĩti Siguldas pils. un Krimuldas pag.)

«Zviedru kapi» — 10. — 12./13. gs. lĩbiešu uzkalniņkapi mežā pie Liepeņu mājām. Saglabājušies 33 kapu uzkalniņi (\varnothing 8 — 12 m, h 0,5 — 2 m), ko tĩrums tagad sadala grupās (31. att.) Senāk acĩmredzot bijis viens kapulauks ar lielāku uzkalniņu skaitu, bet daļēji iznĩcināts, ierĩkojot tĩrumu. Izrakumos bagātĩgi atradumi.

LA, Tenisons, mat. — LVM, TM.

37 — 31 Liepeņu senkapi I — 2112.

«Batarĩņu» tipa divi kapu uzkalniņi mežā, Gaujas senlejas krastā, ap 0,8 km uz DR no Liepeņu mājām To \varnothing ap 16 m, h 1,2 — 1,5 m. Gaujas senlejas krastam tuvākajam labi saskatāmi riņķa akmeņi. Šķĩet, ka senāk šie uzkalniņi minēti «pie Rāmnĩkiem». Pieder 1. gt. pr. Kr. — m. ē. sākumam. LA, Graudonis, Rt.

32. att.: Turaidas Pūteļu uzkalniņkapi situācijās plāns.

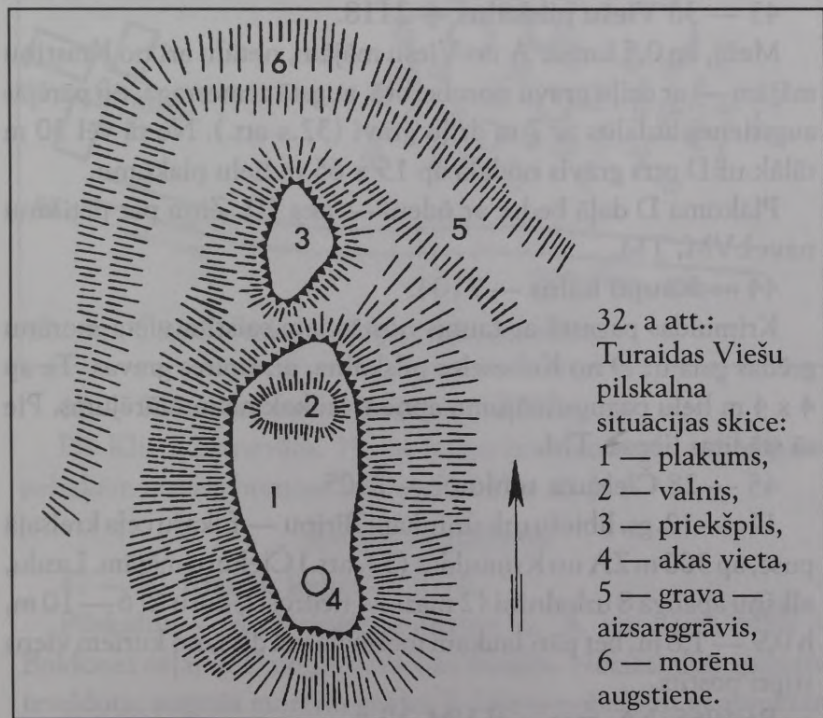
38 — 34 Priežu senkapi — 2115.

Arī «Draudzes skola», «Kizbele», «Kipsal» — lielākais lībiešu uzkalniņa kapulauks Latvijā — mežā pie Priežu mājām, daļēji Gaujas senlejas krasta pirmajā terasē, daļēji augstienē starp kāda strauta gravu un šīs augstienes A nogāzi. Uzkalniņu \varnothing 4 — 12 m, h 0,6 — 2 m. Starp apmēram 250 uzkalniņiem ir ne vien 10. — 12. gs. un vēlāka laika apbedījumi, bet kapulauka galā ar nelielu atstarpī no lībiešu senkapiem ir arī daži «Batarīņu» tipa uzkalniņi.

LA, Tenisons, mat. — Ivi, LVM, Vi.

39 — 34 Pūteļu senkapi — 2116.

«Kaļmu kalni» — 10. — 12. gs. lībiešu uzkalniņkapi, ap 0,5 km no bijušām Pūteļu mājām, tīrumā. Plašajā kapulaukā (32. att.) bijuši mazi (h 0,4 — 0,8 m), vidēji (h 0,9 — 1,5 m) un lieli (h 1,6 — 2 m)

uzkalniņi. Daļēji pētīts, daļa mantraču postīta, bet visi stipri noarti. Kapu inventārs bagāts, atradumu daudz.

LA, Tenisons, mat. — Ivi, LVM, Jelgavas.

40 — 35 **Sikšņu senkapi** — 2116.

Akmeņu šķirstu kapu uzkalniņš bijušo Sikšņu māju zemē. Pētīts 1896. gadā, daļēji noarts. 1. gt. pr. Kr.

LA, Graudonis, mat. — LVM.

41 — 42 **Karātavkalns** — 2117.

10. — 13. gs. uzkalniņkapi Turaidas — Eikažu ceļa malā, ap 0,5 km no Turaidas kapsētas. Arī soda vieta.

LA, Tenisons, mat. — IVi.

42 — **Melnā ieža pilskalns** — 2114.

Krimuldas pagastā pie Virtakas ieža, Braslas labajā krastā.

43 — 36 **Viešu pilskalns** — 2118.

Mežā, ap 0,5 km uz A no Viešu mājām, netālu arī no Krastiņu mājām — ar dziļu gravu norobežotā, augstā zemesragā, no pārējās augstienes atdalīts ar 7 m dziļu grāvi (32.a att.). No tā vēl 30 m tālāk uz D otrs grāvis nodala ap 15 x 65 m lielu plakumu.

Plakuma D daļā bedre ar ūdeni — aka (?). Ziņu par pētīšanu nav. LVM, TM.

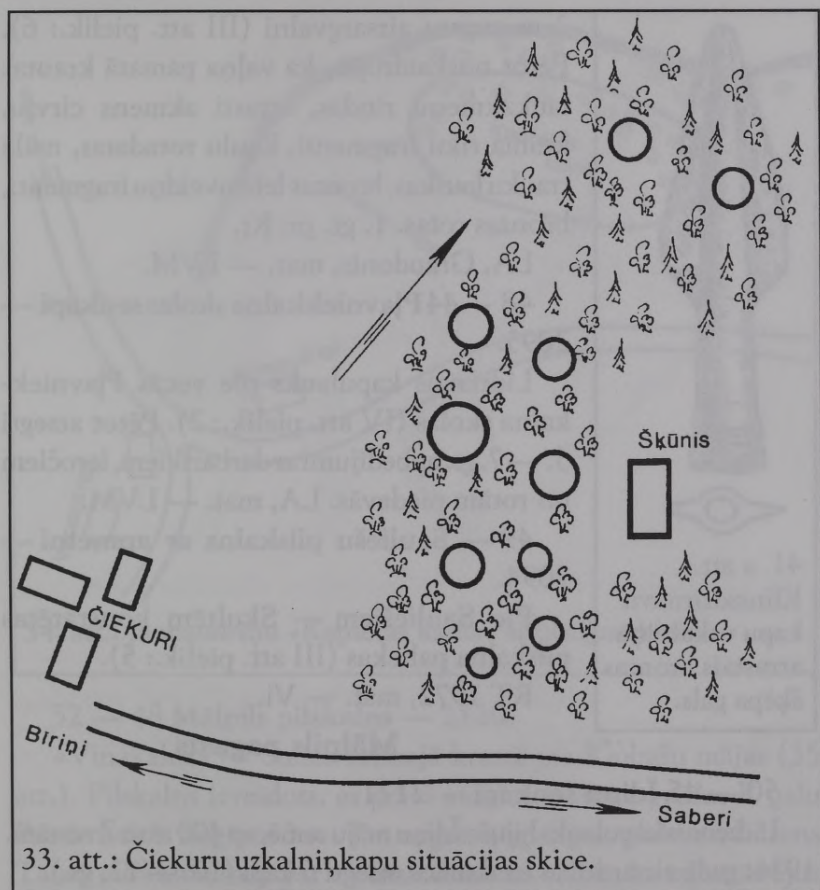
44 — **Kaupo kalns** — 2104.

Krimuldas pagastā ar tautas nostāstiem saistīta vieta morēnu grēdas galā uz D no Kubeseles pilskalna, aiz upītes gravas. Te ap 4 x 4 m lielu paaugstinājumu apņem laukakmeņu mūrējums. Pie tā stādītas liepas. TM.

45 — 28 **Čiekuru senkapi** — 2105.

11. — 12. gs. lībiešu uzkalniņkapi Bīriņu — Eikažu ceļa kreisajā pusē, ap 300 m ZA no Krimuldas (33. att.) Čiekuru mājām. Lazdu, alkšņu apaugā 8 uzkalniņi (2 mazi — nedroši), kuru Ø 6 — 10 m, h 0,9 — 1,6 m, bet pāri laukam mežmalā vēl divi, no kuriem viens stipri postīts.

Rt 1965, LA, mat. — LVM, Vi.

46 — Klintsdzirnavu senkapi — 2110.

Pie Klintsdzirnavām. 19. gs. beigu izrakumos pie apbedījumu paliekām atrasts bronzas šķēpa gals (41.a att.).

Ķekavas pagasts

47 — 43 Kļauģu kalns — 2092.

Pilskalns — nocietināta apmetne uz A no Rīgas HES — Baldones ceļa, uz D no spēkstacijas dambja. Nocietinātā apmetne izveidota, augstās morēnu grēdas Z daļu norobežojot ar apmēram

41. a att.:
Klintsdzirnavu
kapu uzkalniņā
atrastais bronzas
šķēpa gals.

2 m augstu aizsargvalni (III att. pielik.: 6). Pētot noskaidrojās, ka vaļņa pamatā krautas laukakmeņu rindas, atrasti akmens cirvju, krama rĩku fragmenti, kaulu rotadatas, māla trauku lauskas, bronzas lejamveidņu fragmenti, bronzas rotas. 1. gt. pr. Kr.

LA, Graudonis, mat. — LVM.

48 — 44 Pļavniekkalna skolas senkapi — 2093.

Lĩdzenais kapulauks pie vecās Pļavniekkalna skolas (IV att. pielik.: 2). Pētot atsegti 5. — 7. gs. apbedījumi ar darbarĩkiem, ieročiem un rotām piedevās. LA, mat. — LVM.

49 — Sauliešu pilskalns ar apmetni — 2094.

Pie Sauliešiem — Skultēm konstatētas pilskalna paliekas (III att. pielik.: 5).

RT 1972, mat. — Vi.

Mālpils pagasts

50 — 45 Īdiņu senkapi — 2121.

Lĩdzenais kapulauks bijušo Īdiņu māju zemē, ap 400 m uz Z no tām. 1936. gadā aizsardzības izrakumos atsegti 6 kapi (10. — 12. gs.).

LA, mat. — LVM.

51 — 46 Jaunaudriņu senkapi — 2122.

Kapsētas kalns, arī «Priežu kalns» (jõ tur saaugušas lielas priedes). Ap 90 m garš, 35 m plats, 1,5 — 3 m augsts Z — D virziena morēnu paugurs (34. att.), ap 100 — 150 m A — DA no Jaunaudriņu dzĩvojamās ēkas (IV att. pielik.: 1).

Paugurā izraktie cilvēku kauli apliecina, ka te bijusi viduslaiku kapsēta, netālu no šĩ «Kapsētas kalna» vietējie iedzĩvotāji rāda senu baznĩcas vietu. LVM, TM.

34. att.: Jaunaudriņu «Kapsētas kalna» situācijas skice.

52 — 48 Mālpils pilskalns — 2120.

«Vīnalkalns» — Sudas kreisajā krastā pie Klobažu mājas (35. att.). Pilskalns izveidots, ar grāvi atdalot morēnu grēdas R galu. Pastāvinātās nogāzes 3 — 7 m augstas, apaļīgais plakums līdzens. Tautā pilskalnu sauc par «Vīnalkalnu» un stāsta, ka tajā stāvējusi lībiešu pils. Pētīts nav. LVM, TM.

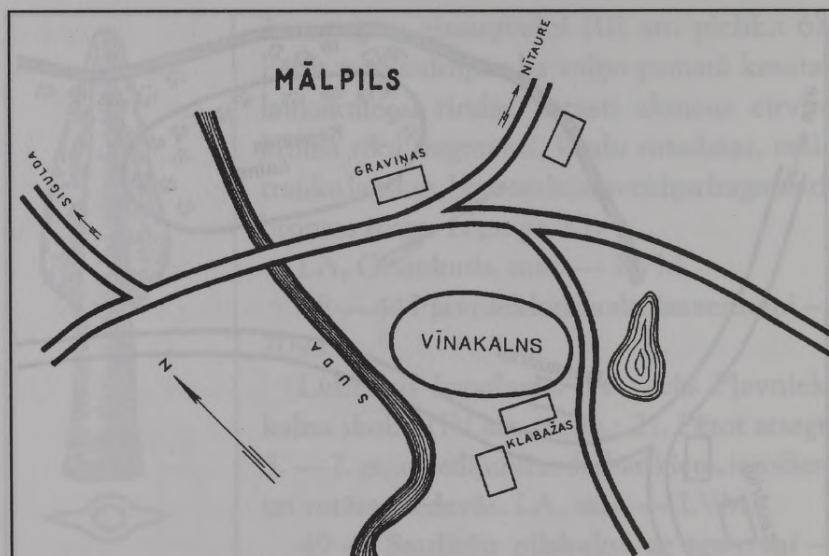
53 — Mālpils baznīcas viduslaiku kapsēta — 2123.

Mālpils pagastā pie luterāņu baznīcas. LVM.

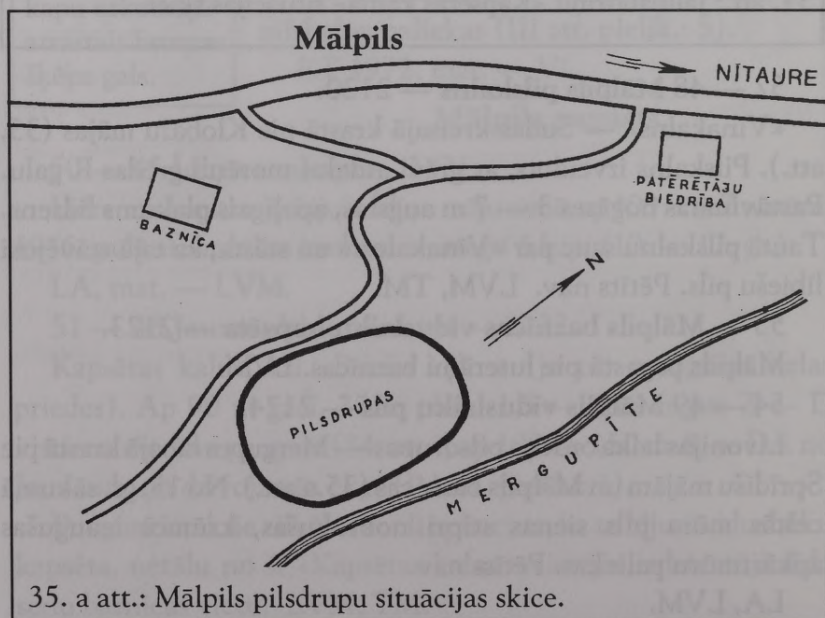
54 — 49 Mālpils viduslaiku pils — 2124.

Livonijas laika ordeņa pilsdrupas — Mergupes labajā krastā pie Sprīdišu mājām un Mālpils baznīcas (35.a att.). No 15. gs. sākumā celtās mūra pils sienas stipri nobrukušas, krūmos ieaugušas apkārtmūru paliekas. Pētīts nav.

LA, LVM.

35. att.: Mālpils pilskalna — «Vīna kalna» situācijas skice.

35. a att.: Mālpils pilsdrupu situācijas skice.

36. att.: Sidgundas pilskalna — Veckalna situācijas skice.

55 — 50 Sidgundas pilskalns, Veckalns — 2125.

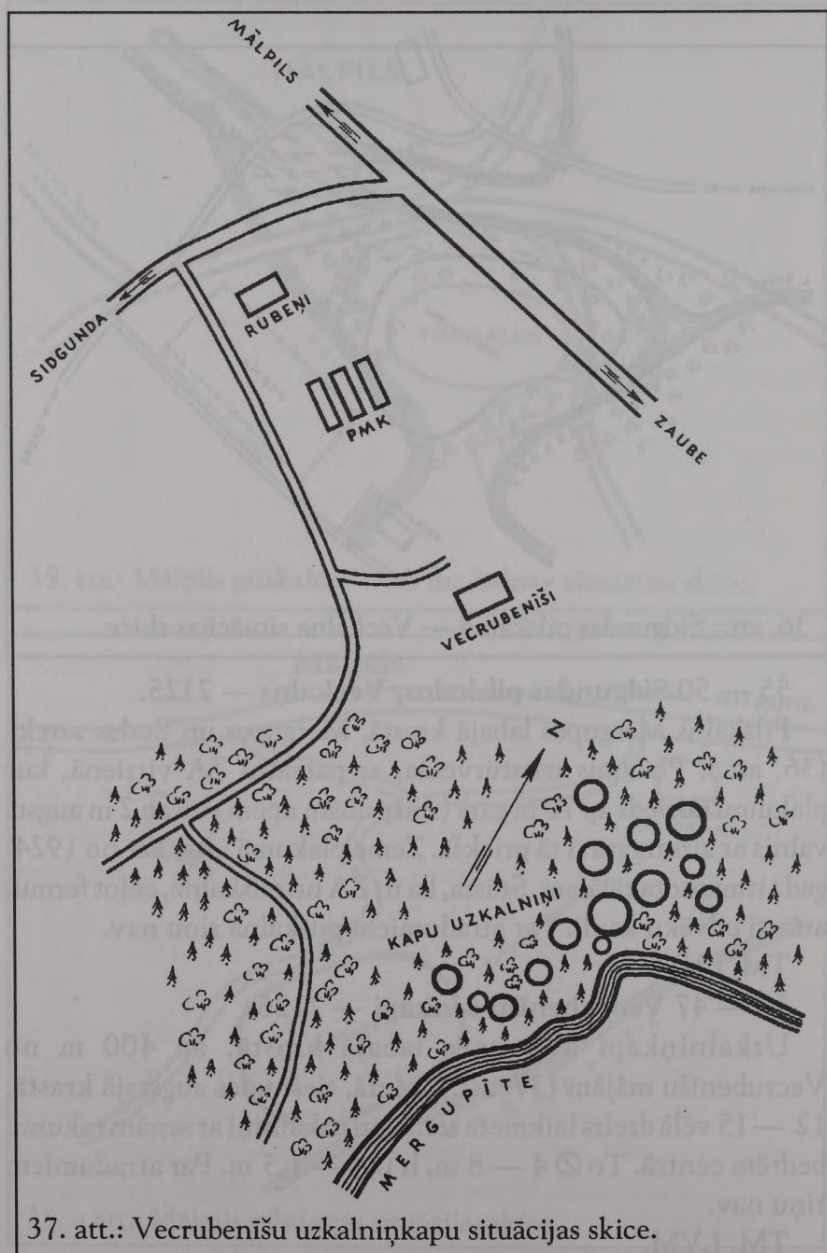
Pilskalns Mergupes labajā krastā, Mergupes un Sudas satekā (36. att.). Plakums trīsstūrveida, ar pamatni ZA virzienā, kur plakumu noslēdz ap 70 m garš (starp abām upēm) un ap 2 m augsts valnis ar aizsarggrāvi tā priekšā. Zeme plakumā arta, bet no 1924. gada izmantota zālājam. Stāsta, ka uz ZA no pilskalna, ceļot fermu, atrasti cilvēku kauli. Par atradumiem pilskalnā ziņu nav.

TM, LVM.

56 — 47 Vecrubenišu senkapi — 2126.

Uzkalniņkapi Mergupes labajā krastā, ap 400 m no Vecrubenišu mājām (37. att.). Mežā, tieši upes augstajā krastā, 12 — 15 vēlā dzelzs laikmeta senkapu uzkalniņi ar senām rakumu bedrēm centrā. To \varnothing 4 — 8 m, h 0,4 — 1,5 m. Par atradumiem ziņu nav.

TM, LVM.

37. att.: Vecrubenišu uzkalniņkapu situācijas skice.

Ropažu pagasts

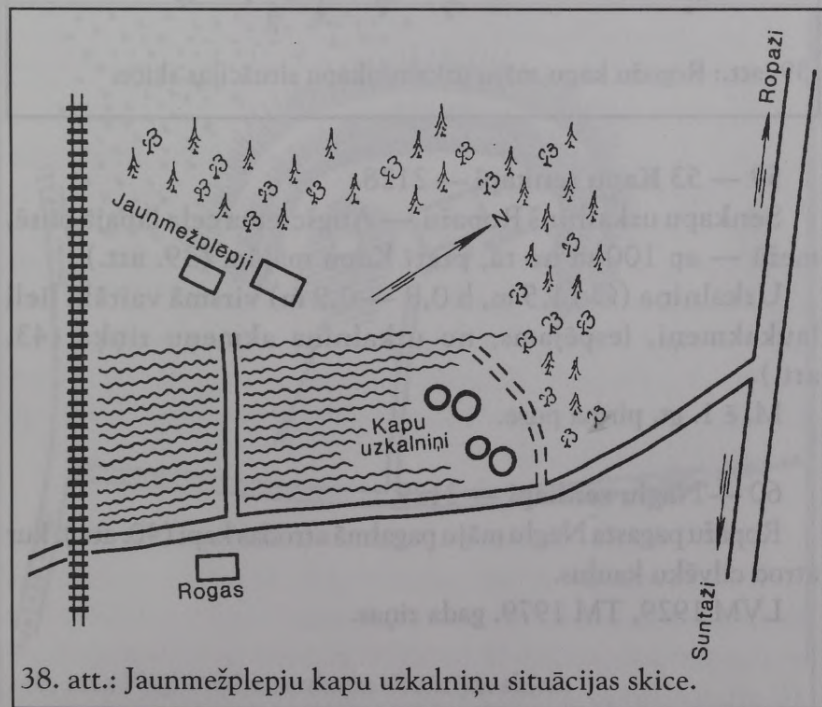
57 — 52 Jaunmežplepju senkapi — 2127.

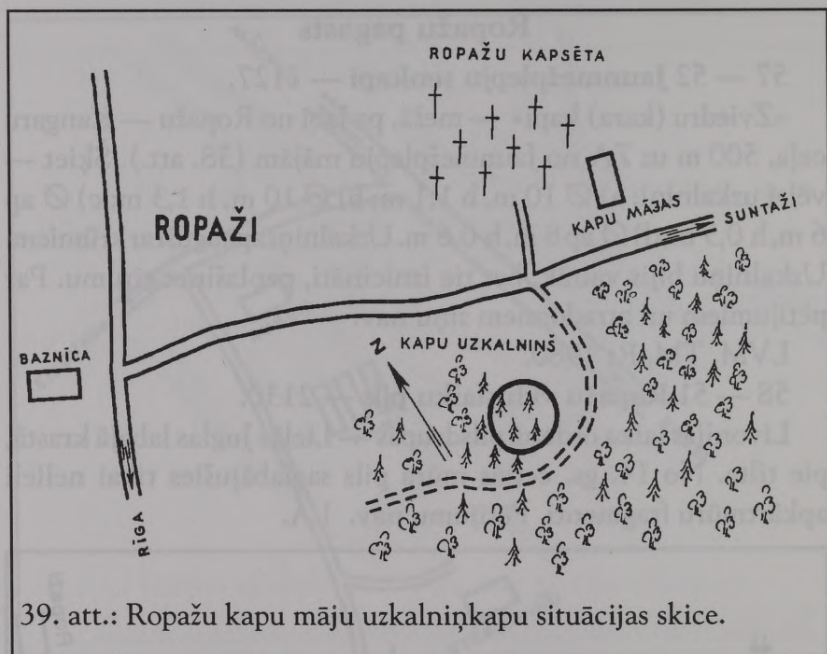
«Zviedru (kara) kapi» — mežā, pa labi no Ropažu — Kangaru ceļa, 500 m uz ZA no Jaunmežplepju mājām (38. att.). Šķiet — vēl 4 uzkalniņi: a) \varnothing 10 m, h 1,1 m; b) \varnothing 10 m, h 1,3 m; c) \varnothing ap 6 m, h 0,5 m; d) \varnothing ap 8 m, h 0,6 m. Uzkalniņi apauguši ar krūmiem. Uzkalniņu bijis vairāk, bet tie iznīcināti, paplašinot tīrumu. Par pētījumiem un atradumiem ziņu nav.

LVM, TM, Rt 1980.

58 — 51 Ropažu viduslaiku pils — 2130.

Livonijas laika ordeņa pilsdrupas — Lielās Juglas labajā krastā, pie tilta. No 14. gs. celtās mūra pils saglabājušies tikai nelieli apkārtmūru fragmenti. Pētījumu nav. LA.

39. att.: Ropažu kapu māju uzkalniņkapu situācijas skice.

59 — 53 Kapu senkapi — 2128.

Senkapu uzkalniņš Ropažu — Augšciema ceļa labajā pusē, mežā — ap 100 m no tā, pretī Kapu mājām (39. att.)

Uzkalniņa (Ø 11,5 m, h 0,8 — 0,9 m) virsmā vairāki lieli laukakmeņi, iespējams, no uzkalniņa akmeņu riņķa (43. att.).

M. ē 1. gt. pirmā puse.

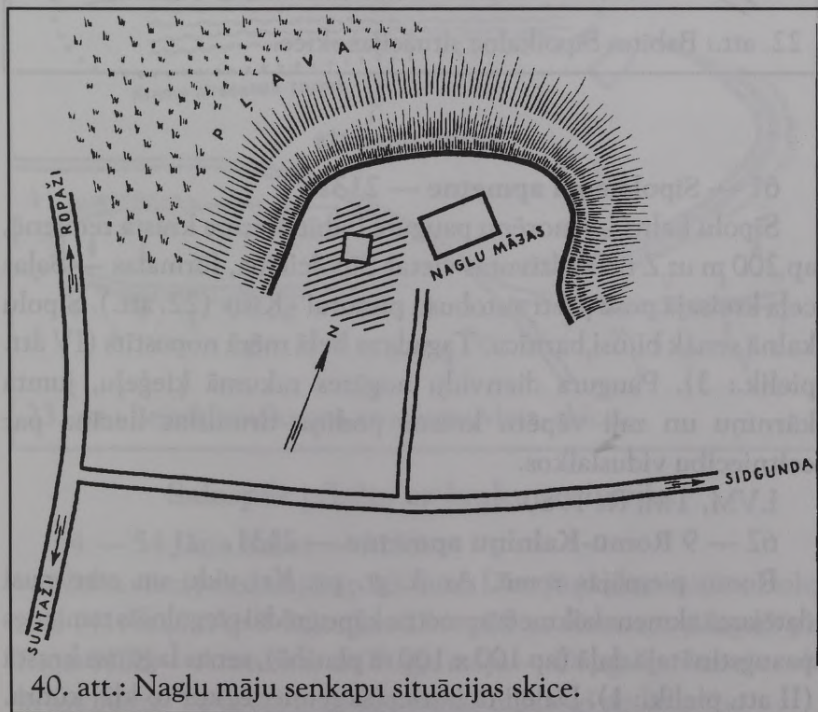
60 — Naglu senkapi — 2129.

Ropažu pagasta Naglu māju pagalmā atrodas kapi (40. att.), kur atrod cilvēku kaulus.

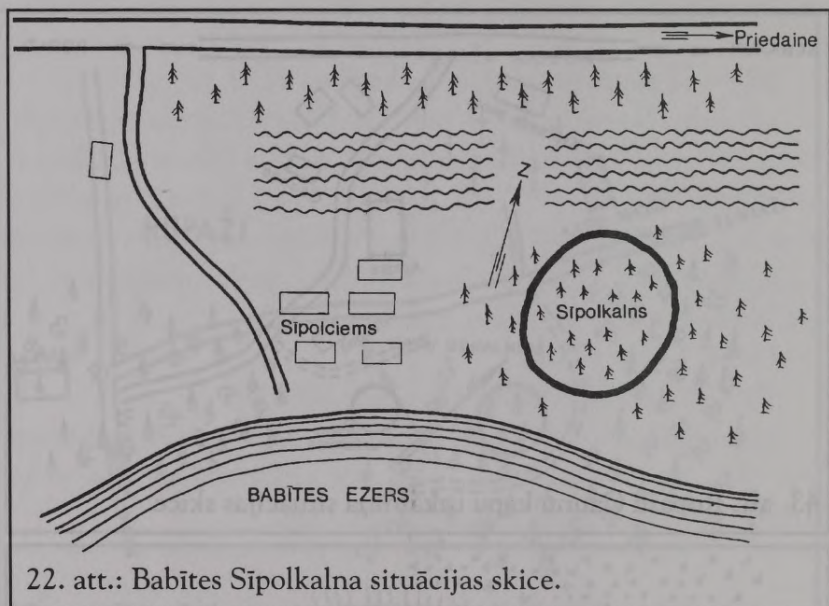
LVM 1929, TM 1979. gada ziņas.

43. att. Ropažu Caunu kapu uzkalniņa situācijas skice.

40. att.: Naglu māju senkapu situācijas skice.

22. att.: Babītes Sīpolkalna situācijas skice.

Salas pagasts

61 — Sīpolciema apmetne — 2132.

Sīpolu kalns — morēnu paugurs Babītes ezera krasta zemienē, ap 200 m uz Z no apdzīvotas vietas Sīpolciema, Jūrmalas — Salas ceļa kreisajā pusē pretī autobusu pieturai «Ķīši» (22. att.). Sīpolu kalnā senāk bijusi baznīca. Tagad tas lielā mērā nopostīts (IV att. pielik.: 3). Paugura dienvidu nogāzes rakumā ķieģeļu, jumta kārniņu un zaļi vāpētu krāsns podiņu drumslas liecina par celtniecību viduslaikos.

LVM, TM, Rt 1980.

62 — 9 Romu-Kalniņu apmetne — 2131.

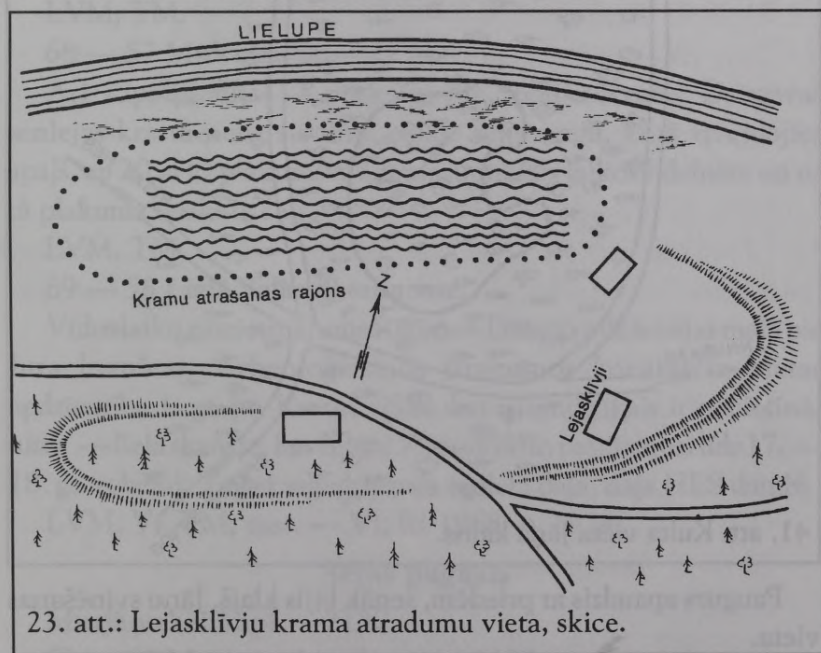
Romu piemājas zemē. Ar 3. gt. pr. Kr. vidu un otro pusi datējamā akmens laikmeta apmetne kāpu grēdai pieguļošās zemienes paaugstinātajā daļā (ap 100 x 100 m platībā), senas lagūnas krastā (II att. pielik.: 1). Daļēji tā iestiepjas zemienē, kur to klāj kūdra.

Izrakumos un apzināšanā 1979. gadā iegūti krama un dzintara priekšmeti, māla trauku lauskas (4. att.).

LA, Rt 1971, 1980, mat. — LVM, Vi.

63 — 13 Apmetne

Akmens laikmeta apmetne pie Klīvu mājām, kur atrasti krama rīki. 1979. gada maijā, pārbaudot ziņas, laukā starp Jaunklīvu mājām un Lielupi (23. att.) atrada trīs krama gabalus, bet kultūrlāni nekonstatēja. LVM, TM, Rt 1980, mat. — Vi.

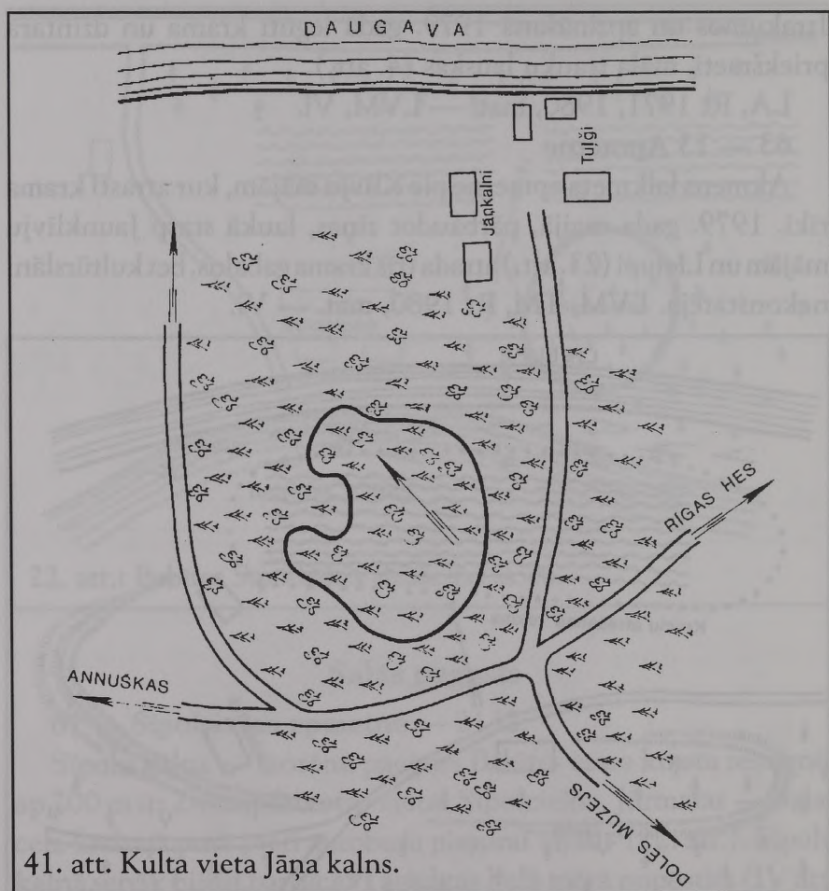

23. att.: Lejasklīvu krama atradumu vieta, skice.

Salaspils pilsēta ar lauku teritoriju

64 — 54 Jāņa kalns — 2133.

Kulta vieta priedulājā, ap 100 m uz D no Jāņkalnu mājām Doles salā (41. att.). Ap 3 m augsts 25 — 35 m diametra paugurs pie Rīgas HES — Annuškas un Tuļģu māju — Daugavas muzeja ceļu krustojuma. Tā apaļā augšdaļa liekas mākslīgi apdarināta.

41. att. Kulta vieta Jāņa kalns.

Paugurs apaudzis ar priedēm, senāk bijis klajš, Jāņu svinēšanas vieta.

LVM, TM.

65 — 55 Jaundoles viduslaiku pils — 2611.

Krasta nocietinājums ar Livonijas laika pilsdrupām Doles salā pie Sausās Daugavas un Lebjavas satekas. Pētījumu nav. Blakus iespējama lībiešu ciema vieta.

LVM, TM.

66 — 56 Vecdoles viduslaiku pils — 2135.

Apmetnes vieta un Livonijas laika bīskapa vasaļa pilsdrupas Daugavas krastā pie Auču un Bēču mājām.

LA, Rt 1967, 1968, mat. — Vi.

67 — 59 **Suolažu skanste** — 2134.

Viduslaiku nocietinājums Doles salā Sausās Daugavas krastā, ap 150 m uz DR no Suolažu mājām. Skanste Z-ZR — D-Da virzienā garens morēnu paugurs ar līdzenu virsmu un stāvām, domājams, mākslīgi apdarinātām nogāzēm. Kultūrslāņa nav.

LVM, TM.

68 — 57 **Mūkukalns** — 2136.

Arī «Spoliškalns» — pilskalns pie Spolišu fermas. Daugavas senlejas krastā neliels valnis atdala zemesragu, kurā izveidojies apaļš, ap 20 m Ø plakums. Paugurs jaunākos laikos līdzināts un uz tā plakuma ierīkots ceļš.

LVM, TM.

69 — 58 **Lielā Salaspils skanste**.

Viduslaiku nocietinājums Rīgas — Daugavpils šosejas malā pie Jura baznīcas. Arheoloģiskajos izrakumos konstatēta vietas apdzīvotība 1. gt. pr. Kr. un vēlāk, bet nozīmīgākais ir nocietinājums — lielā skanste, kas celta 17. gs. vidū un pastāvējusi līdz 17. — 18. gs. robežai. Tagad saglabājusies neliela daļa, daļa HES dambī.

LVM, Vi, TM, mat. — Vi, Rt 1968 — 1974.

Sējas pagasts

Murjāņu senkapi — 2137.

70 — 63 **Murjāņu I senkapi** — 2137.

16 «Batariņu» tipa senkapu uzkalniņi Gaujas ielas 9., 11., 13. un 15. gruntsgabalā un mežā, ielas pretējā pusē. Daļēji pētīti 19. gs. beigās. 1. gt. pr. Kr. — m. ē. sākums.

Graudonis, LVM, TM.

71 — 64 **Murjāņu II senkapi** — 2137.

«Batariņu» tipa uzkalniņi Gaujas ielas 27. gruntsgabalā un ap

to. No 17 kapu uzkalniņiem daļa pētīta 19. gs. beigās, bet tuvāku ziņu par to nav. 1. gt. pr. Kr. — m. ē. sākums.

Graudonis, LVM, TM.

72 — 65 **Senkapi** — 2137.

«Batariņu» tipa uzkalniņi mežā, Murjāņu — Vilētāju ceļa kreisajā pusē. Dažāda lieluma, visos senu rakumu bedres. 1. gt. pr. Kr. — m. ē. 1. gt. pirmā puse.

LVM, TM, Vi, Graudonis.

73 — 66 **Plītu senkapi** — 2137.

Trīs senkapu uzkalniņi mežā, Gaujas senlejas krastā, Murjāņu — Vilētāju ceļa kreisajā pusē, pretī Plītu mājām. 1. gt. pr. Kr. — m. ē. 1. gt. pirmā puse.

LVM, Vi, TM, Graudonis.

74 — 67 **Ventu senkapi** — 2137.

12 senkapu uzkalniņi mežā, Murjāņu — Vilētāju ceļa kreisajā pusē, pretī Ventu mājām. 1. gt. pr. Kr. — m. ē. 1. gt. pirmā puse.

LVM, Vi, TM, Graudonis.

75 — 61 **Vilētāju senkapi** — 2137.

Mežā, Gaujas senlejas krastā pie Vilētāju mājām, divi «Batariņu» tipa senkapu uzkalniņi (\emptyset ap 12 m, h ap 1 m). Viens izpētīts 1974. gadā, atsedzot ugunskapu paliekas un akmeņu šķirstu. 1. gt. pr. Kr.

Graudonis, Rt 1975, mat. — TM.

76 — 62 **Skraļļa senkapi** — 2137.

Uzkalniņi Gaujas senlejas krastā, mežā pie Skraļļa mājām.

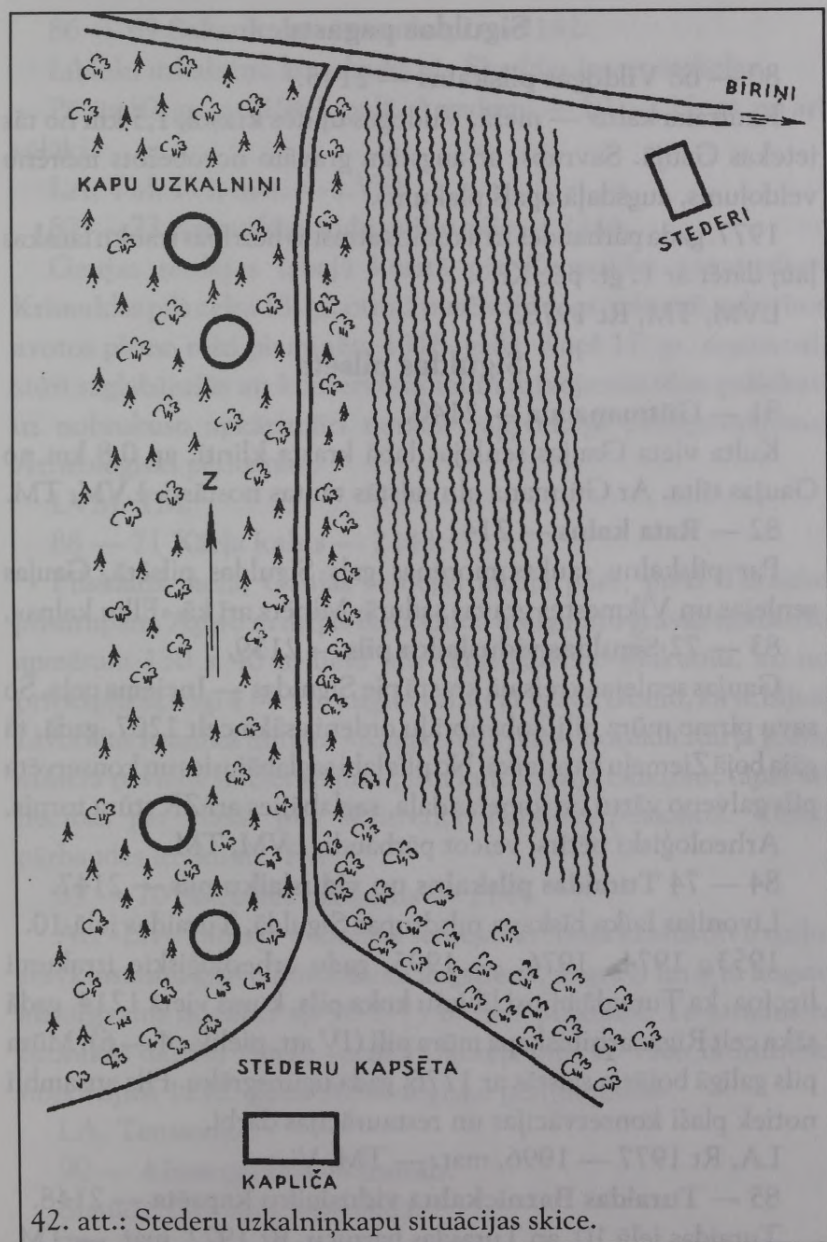
Divi pētīti 1974. gadā. 1. gt. pr. Kr.

Graudonis, Rt, mat. — TM, LVM.

77 — 60 **Stederu senkapi** — 2138.

Četri 10. — 12. gs. lībiešu kapu uzkalniņi mežā, Stederu kapsētas ceļa labajā pusē (42. att.). Uzkalniņi vidēja lieluma: \emptyset 9 — 10 m, h 1,2 — 1,4 m (II att. pielik.:6).

LVM, TM, Vi.

42. att.: Stederu uzkalniņkapu situācijas skice.

Siguldas pagasts

80 — 68 **Vildogas pilskalns** — 2145.

Kautraka kalns — mežā, Vildogas upītes krastā, 1,5 km no tās ietekas Gaujā. Savrups, ar augstām gravām norobežots morēnu veidojums, augšdaļā apaļš plakums.

1977. gada pārbaudes izrakumos atrastās bezripas trauku lauskas ļauj datēt ar 1. gt. pēc Kr.

LVM, TM, Rt 1978.

Siguldas pilsēta

81 — **Gūtmaņa ala** — 2140.

Kulta vieta Gaujas senlejas labā krasta klintī, ap 0,8 km no Gaujas tilta. Ar Gūtmaņa alu saistās tautas nostāsti. LVM, TM.

82 — **Rata kalns** — 2141.

Par pilskalnu saukts morēnas gals Siguldas pilsētā, Gaujas senlejas un Vikmestes gravas sadūrā. Minēts arī kā «Elku kalns».

83 — 72 **Siguldas viduslaiku pils** — 2139.

Gaujas senlejas kreisajā krastā pie Siguldas — Inciema ceļa. Šo savu pirmo mūra pili Zobenbrāļu ordenis sāka celt 1207. gadā, tā gāja bojā Ziemeļu kara laikā. No pils labi saglabājusies un konservēta pils galveno vārtu un kapelas daļa, saglabāties arī ZR stūra tornis.

Arheoloģiski pētīts, veicot pārbaudi. LVM, TM.

84 — 74 **Turaidas pilskalns un viduslaiku pils** — 2147.

Livonijas laika bīskapa pilsdrupas Siguldā, Turaidas ielā 10.

1953., 1974., 1976. — 1995. gadu arheoloģiskie izrakumi liecina, ka Turaidā bijusi lībiešu koka pils, kuras vietā 1214. gadā sāka celt Rīgas arhibīskapa mūra pili (IV att. pielik.: 4 — 6). Mūra pils galīgā bojāeja saistās ar 1776. gada ugunsgrēku. Pils ansamblī notiek plaši konservācijas un restaurācijas darbi.

LA, Rt 1977 — 1996, mat. — TM, Vi.

85 — **Turaidas Baznīckalna viduslaiku kapsēta** — 2148.

Turaidas ielā 10, ap Turaidas baznīcu. Rt 1972, mat. — TM.

86 — 69 **Saksukalns — senkapi** — 2142.

Lībiešu uzkalniņu kapulauks pie Siguldas internātskolas.

Pētīts 19. gs., arī 1969. gadā. Atradumi — 10. — 13. gs. un arī vēlāki.

LA, TM, IVi, mat. — LVM.

87 — 73 **Krimuldas viduslaiku pils** — 2146.

Gaujas senlejas labajā krastā pie Krimuldas sanatorijas. Krimuldas pils celta 13. gs. otrajā pusē vai 14. gs. sākumā, rakstītos avotos pirmo reizi pieminēta 1318. gadā. Kopš 17. gs. sagrūvusi, stūrī saglabājušās un konservētas mūra dzīvojamās ēkas paliekas, uz nobrukušo apkārtmūri norāda vaļņveidīgs paaugstinājums. Arheoloģiski pētīts nav.

LVM, TM.

88 — 71 **Kārļa kalns** — 2143.

Pilskalns mežā, Gaujas senlejas labajā pusē, pretī Turaidas pilsdrupām. Ap 40 m dziļās Rata kalna un Igauņu gravas norobežo apmēram 130 x 40 m lielu pilsvietas galveno plakumu, ko no priekšpils šķir ap 4 — 5 m augsts valnis ar grāvi. Domu, ka te bijusi Livonijas hronikā minētā «Kaupo lielā pils», noraida Kārļa kalna samērā pavisam nocietinājumi, īsta kultūrslāņa trūkums, tāpat arī liecības par plašas pils eksistenci Turaidas pilskalnā. Veikti pārbaudes izrakumi. TM.

89 — 70 **Satezeles pilskalns** — 2144.

Arī «Līvu kalns» — Gaujas senlejas kreisajā krastā divu dziļu, stāvkrastainu gravu norobežotā augstienē, ar grāvi un 8 m augstu aizsargvalni nodalīts ap 90 x 75 m liels plakums. Te atradusies hronikās minētā lībiešu vecākā Dabreļa pils, ko vācu bruņinieki nopostījuši 1212. gadā. Arheoloģisko pētījumu nav.

LA, Tenisons.

90 — **Aizsarggrāvis — kanāls**.

Siguldā, Nurmižu ielas malā.

TM.

91 — **Krustakalns.**

Uzskatīts par kulta vietu Gaujas senlejas krastā, blakus Siguldas ordeņa pilsdrupām, no tām atšķirts ar dziļu gravu. Konstatētās māla trauku lauskas un mūra sienu paliekas liecina par senu dzīvesvietu; atzīts, ka te var būt pastāvējuši sākotnēji Zobenbrāļu ordeņa nocietinājumi.

Rt 1994.

92 — 39 **Vikmestes pilskalns** — 2108.

Arī «Suvorova kalns» Vikmestes upītes gravas labajā krastā, apmēram 0,6 km uz D no Gravzaķu mājām — 26 m augsts, divu gravu norobežots zemesrags. Ap 75 x 55 m lielo plakumu R — ZR galā norobežo 40 m garš, 4,5 m plats un 3 m augsts valnis, kas uzbērts, izrokot tā priekšā ap 3 m dziļu grāvi. Kultūrslāņa pazīmes ļoti vājas. Arheoloģiski pētīts nav,

LVM, TM.

LVM arhīvā ir ziņas par «senkapiem», «kapu kalniņiem» un citādi tautā sauktām vietām, kurās līdz šim nav iegūti materiāli, kas droši norādītu noteiktus arheoloģiskus pieminekļus. Ir ziņas arī par vietām, kurās atrastas senlietas, kas muzejos nav nonākušas. Tādām vietām pievēršama īpaša uzmanība, jo tieši tur var atklāties jauni, līdz šim vēl nezināmi arheoloģiskie pieminekļi. Rīgas rajonā šādas vietas ir:

1. «**Savādi kalni**» —

Ādažu pagasta ceļa malā 7 uzkalniņi, ap 2,5 km no Maku mežsarga mājām. LVM, V. Bukša 1928. gada ziņojums.

2. «**Zviedru kaujas lauks**» —

Ādažu pagastā, 0,5 km no Ropažu stacijas, pretī Žagaru mājām. Rokot ūdensvada šahtu, atrasti cilvēku kauli, ieroči u. c. LVM, 1926., 1928. gada ziņas.

3. «Lēģeru lauks», Lēģerkalns —

Ādažu pagastā starp Skabu un Zambergu mājām ap 1870. gadu atrasti cilvēku kauli, zobens, šķēps. LVM, V. Bukša 1928. gada ziņojums.

4. «Svētais avots» —

kulta vieta Ādažu pagastā pie Strengu mājām.

5. «Kapenes» —

Ādažu pagastā. Pēc 1926. gada ziņām, mežā pretī Zariņu mājām, rokot akas, atrasti skeleti un senlietas.

6. Līdzenie kapi —

Allažu pagasta Allažu lielceļa malā pie Sostes (Zostes) mājām atrastas senas rotas un cilvēku kauli. 1928. gada ziņas.

7. «Elku purvs» —

Allažu pagasta Šķiliņu muižā kulta vieta, kuru sauc par «Elku purvu».

8. «Kapenes» —

Babītes pagastā bijušās Piņķu muižas laukos atrasti seni ieroči. LVM, 1928. gada ziņas.

9. «Vergu kapi» —

Baldones bijušajā parkā pie sena akmens apbedīti vergi. LVM, 1925. gada ziņas.

10. «Franču kapi» —

Baldonē, pie Sēravotiem, aiz Cepliša kalna ir vieta, kuru sauc par «Franču kapiem». LVM, 1934. gada ziņas.

11. «Žeimu kapi» —

Baldones pilsētas lauku teritorijā Vilšķērstu mājās atradies uzkalniņš, kuru saukuši par «Žeimu kapiem». Smilšu bedrēs un arī starp Draku un Vilšķērstu mājām atrastas dažādas senlietas. LVM, 1927. un 1934. gada ziņas.

12. «Kapu uzkalniņš» —

Baldones pilsētas lauku teritorijā Galviņu māju pirts ir uzcelta uz sena kapu uzkalniņa. LVM, 1934. gada ziņas.

13. «**Senkapi**» —

Baldones pilsētas lauku teritorijā pie Ibenetu mājām (25.a att.). Agrā dzelzs laikmeta atradumi. LVM.

14. «**Kranču kalniņš**» —

Daugmales pagastā, pie Daugavas augstā krasta, Suitiņu māju zemē — «Kranču kalniņā» atrasti cilvēku kauli. LVM, 1960. gada ziņas.

15. «**Kapulauks**» —

Daugmales pagastā 450 — 500 m no Lauru mājām uz Daugavas pusi palu laikā atskalojās skeleti ar bronzas senlietām. Kāds piekariņš LVM, 1962. gada ziņas.

16. «**Meistariņkalns**» —

Krimuldas pagastā Roču māju bijušajā zemē, Meiru māju tuvumā, pilskalns, kuru sauc par «Meistariņkalnu». LVM, 1942. gada ziņas.

17. «**Kapenes**» —

pēc IVi ziņām, pie Turaidas pagasta Biseniekiem senkapi.

18. **Atradumu vieta** —

tīrumā starp Turaidu un Braslas upi 1894. — 1898. gadā, arot lauku, atrastas senlietas. Tur bijuši vairāki uzkalniņi. Mat. — LVM.

19. **Kubeseles ala** —

ar tautas tradīcijām saistīta ala smilšakmens klintī Krimuldas pagastā, ap 200 m uz D no Kubeseles pilskalna. TM.

20. **Pilskalns (Kultasele)** —

Bīriņu pagastā Bīriņu — Saulkrastu ceļa malā. Tur ap 0,5 km gara morēnu grēda ar savstarpēji saistītiem pauguriem. LVM, 1942. un 1947. gada ziņas.

21. **Senkapi** —

pie Mālpils Briežbirznieku mājām Mergupes krastā esot trīs uzkalniņi. LVM, 1933. gada ziņas.

22. **Līdzenie kapi** —
pie Mālpils pagasta Kapmaņu mājām. LVM arhīva ziņas.
23. **Līdzenie kapi** —
pie Mālpils pagasta Alūdzenes mājām. LVM arhīva ziņas.
24. **Atradumu vieta** —
Mārupes pagastā, pie Mārupes pamatskolas ēkas, dārzā atrastas dzelzs senlietas. LVM, 1928. gada ziņas.
25. **Atradumu vieta** —
Ropažu pagastā Mazās Juglas krastā pie Kangariem atrastas bronzas senlietas (LVM A 163306). 1964. gada ziņas.
26. **Senkapi** —
Salaspils pilsētas lauku teritorijā pie Jaundoles, aku rokot, atrasti cilvēku kauli un senlietas (aproces, važiņas, cirvis, kaklariņķi).
27. **Jaunzemju senkapi** —
Salaspils Jaunzemju mājās, laužot kaļķakmeņus, atrastas vēlā dzelzs laikmeta senlietas (LVM). LA.
28. **«Franču kaps»** —
Salaspils pilsētas lauku teritorijā Zariņu mājās ap 2 m augstu uzkalniņu sauc par «Franču kapu». LVM, 1928. gada ziņas.
29. **Kapu kalns** —
«Sila kalns» — kapu uzkalniņš uz ZA no Sējas pagasta Lielpēteru mājām. Pēc baznīcu vizitāciju protokoliem, pie Lielpēteriem 17. gs. bijusi kapela un kapsēta.
30. **Senkapi** —
Sējas pagastā Inču māju pagalmā, starp labības un barības šķūņiem, tikko samanāmi senkapu uzkalniņi. LVM, Vi.
31. **Senkapi** —
priežu mežā uz D no Sējas pagasta Inču mājām uzkalniņi, kas varētu būt senkapi. LVM, Vi.
32. **Līdzenie kapi** —

Siguldas pagastā, lēzenā pakalnā ezera malā starp Senmaču un Matiņu mājām, ap 1909. gadu, arot tīrumu, atrastas bruņas un ieroči. LVM, 1928. gada ziņas.

33. Senkapi —

minēti pie Siguldas pagasta Viezuļu mājām.

34. Kapenes —

Siguldas pagasta Krišjāņu mājas pakalnā arot atrasti kauli, šķēpa gals u. c. LVM, 1928. gada ziņas.

35. Klipes kalns —

Garkalnes pagastā, Berģu — Jaunciema ceļa tuvumā, starp Klipņu mājām un Ķīšezeru atrodas Klipes (arī Klipas) kalns (27. att.). Tā sauc pauguru ar līdzenu virsmu un stāvām nogāzēm. To no visām pusēm apņem dūksnaina pļava — senatnē Ķīšezerā līcis. Pēc nostāstiem, tā esot sena «lībiešu apmetne». Kultūrlānis tomēr nav konstatēts.

36. Zviedru skanste —

tāds nosaukums dots gar Berģu — Jaunciema ceļu līdztekus ejošam zemes valnim (27. att.), kas ir 100 — 150 m garš, 1,5 — 2,0 m augsts. Iespējams, ka te tomēr bijusi dabiska kāpa, kas veidojusies Ķīšezerā senkrastā.

37. Kapu uzkalniņš —

pie Siguldas pagasta Līgotņu mājām.

Iespējams, ir vēl citas vietas, kas šajā izdevumā nav minētas.

Depozīti

Rīgas rajona robežās atrasti vairāki depozīti. Ar vārdu «depozīts» arheoloģijā apzīmē kādā vietā — tīrumā, purvā, ūdenī, zem akmens u. c. — ar nodomu noglabātas mantas. Briesmu brīdī noglabātas vai ar kādu nolūku ziedotas var būt rotas, darbarīki, monētas un ieroči. Šādas mantas — depozītus — atrod nejauši. Senās vēstures pētniekiem ir jāzina, kur un kādā veidā šādas mantas zemē gulējušas, lai no tām iegūtu vispilnīgākās ziņas par pagātnē notikušo. Par katru šādu atradumu jāziņo tuvākajam muzejam vai Latvijas vēstures institūtam, un visi iegūtie priekšmeti ar vissīkākajām ziņām par to atrašanās vietu un apstākļiem jānodod šīm iestādēm.

Apraksti par Latvijā atrastiem depozītiem līdz 1200. gadam atrodami V. Urtāna darbā «Senākie depozīti Latvijā», ziņas — Latvijas Vēstures muzeja Numismātikas nodaļā.

Atzīmējami:

1. Nāves salas depozīts —

pēc ziņām, 1915. gadā atrasts Daugavas kreisajā krastā, rokot ceļa grāvi. Māla podā bijušas 5 romiešu un vairāk nekā 300 arābu monētu — dirhemu. Daļa no atrastā pazudusi, daļa glabājas LVM (CVVM 101116).

Urtāns, nr. 47.

2. Salaspils depozīts —

šo 11. gs. depozītu, kurā bija 22 g smags sudraba stienītis, dzirkles un 8 sudraba monētas — Anglijas karaļa Etelreda II (978—1016), Knuta (1016—1035) un vairāku Vācijas ķeizaru (936—1002) —

atrada ap 1841. gadu bijušās Salaspils muižas dārzā. Stienĩtis un dzirkles LVM.

Urtāns, nr. 65.

3. Grumaltu depoziĩts —

1936. gadā atrasts Mārtiņsalā (tagad applūdusi). Šajā 11. — 12. gs. depoziĩtā bija divi sudraba stienĩši: viens ap 100 g — liets, otrs ap 26 g — kalts, saliekts aproces veidā un ārpusē rotāts. Mat. — LVM.

Urtāns, nr. 84.

4. Mālpils Ķunču depoziĩts —

tajā bijuši trīs lieti sudraba stienĩši ap 318 g kopsvarā, tos atrada ap 1878. gadu. Priekšmeti pazuduši.

Urtāns, nr. 88.

5. Bulduru depoziĩts —

atrasts 1875. gadā, rokot Lielupes labajā krastā, pēc citām ziņām — kreisajā krastā. Monētas (II — III gs.) bijušās māla trauciņā, kas nav saglabājies. Atradums glabājas LVM (120192: 1 — 8).

6. Katlāpu depoziĩts —

1930. gados ceļā no Gaujas senlejas uz krastu, ap 30 m no Katlāpu mājas (Inčukalna pagasts), izbrukušās zemēs atrasta «krietna riekšava» senas naudas. Tā bijusi māla traukā. Trauks pazudis, bet monētas izdāvātas. Tikai vienu (44. att.) mājas saimnieks glabā (1979. g.) kā talismanu. Monēta — dālderis — 1694. gadā kalta Nīderlandes apvienotajās provincēs. Tā ir liecība par Katlāpu māju tuvumā atrasto depoziĩtu.

7. Bergu ciema Briežu depoziĩts —

1962. gada 27. oktobrĩ piemājas zemē, arot un lasot kartupeļus, atrasts depoziĩts ar 376 monētām, starp tām 13 dālderi. 16. — 17. gs. monētas: Rietumeiropas dālderis — Spānijas Filipa II (1556 — 1598), Magdeburgas (1611), Hamburgas, Hesenes, Bavārijas u. c., kā arī Rĩgas un Livonijas zviedru laiku trĩspelheri, šiliņi.

Mat. LVM.

44. att. Katlāpu depozieta monēta.

8. Ķīsezera depoziets —

1953. gadā jaunieši, peldoties Ķīsezērā, atraduši 16. — 17. gs. monētu depozieta. Muzejā 24 monētas.

Mat. LVM.

9. Mangaļu ciema Kalēju depoziets —

1955. gadā, tīrot grāvi Rīgas — Jaunciema ceļā, ap 100 m uz R no Kalējiem un ap 150 m no Mangaļu mežniecības, 0,8 m dziļumā atrastas ap 1500 monētu. Monētas bijušas māla traukā. Livonijas ordeņmeistra, Rīgas virsbīskapu, Tērbatas bīskapu, Dānijas, Zviedrijas u. c. 16. gs. monētas. Mat. LVM.

10. Ādažu pagasta Vārnu depoziets —

ap 1918. — 1919. gadu, nolīdzinot kara tranšejas, atrasts 17. gs. monētu depoziets. Monētas bijušas kriju iesaiņojumā. Gustava II Ādolfa 2, 1, 1/2 ēru klipes (1625—1626); Arborgas, Dalernas, Nikopingas ēres, 1/2 ēres (1627—1630), kā arī Zviedrijas karaļa Gustava II Ādolfa 1, 1/2 ēres (1625—1629) un 2 ēru klipes (1626). Mat. LVM.

11. Ādažu pagasta Silmaču depoziets —

atrastas divas saktas (viena sadrupusi) un četri dālderī.

Mat. LVM.

12. Ādažu pagasta Inkulu depozīts —

1928. gadā atrastas 26 monētas — Zviedrijas karaļa Gustava II Ādolfa 1 un 2 ēru klipes (1625—1626).

Mat. LVM.

13. Baldones Galiņu depozīts —

būvējot šoseju, atrasts līnu drānā ietīts monētu depozīts.

Ziņas LVM.

14. Baldones Lauvu depozīts —

arot 1937. gadā atrasti zviedru laiku Rīgas (Gustava II Ādolfa, Kristīnes), Livonijas (Kristīnes), Polijas (Sigismunda III) u. c. 17. gs. dālderu depozīts — 27 dālderī.

Mat. LVM.

15. Baldones Lipšu «Celmu» depozīts —

arot 1928. gadā «Celmos» atrasts 17. gs. monētu depozīts ar 4 sudraba dālderiem un 48 sīkām monētām.

Mat. LVM.

16. Baldones Vidiņu depozīts —

depozītā 17. gs. zviedru (karaļa Gustava II Ādolfa, Kristīnes, Kārļa XI), Livonijas (Kristīnes), Polijas (Sigismunda III) u. c. trīspelheri un šiliņi.

Mat. LVM.

17. Baldones Vidmu depozīts —

1931. gadā atrastajā depozītā — māla podā ir ap 1300 monētu no 17. gs.: Rīgas poļu laika (Sigismunda III), zviedru (Gustava II Ādolfa, Kristīnes, Kārļa X), Livonijas u. c. monētas.

Mat. LVM.

18. Baldones Vilciņu depozīts —

1939. gadā, arot lauku, atrasts lupatā ietīts monētu depozīts ar Rīgas poļu laika, zviedru laika, Lietuvas, Dancigas u. c. monētām.

Mat. LVM.

19. Daugmales depozīts —

pēc J. Simsona ziņojuma, «pie Daugmales» traktors izracis monētu

depozītu, ko skolēni pazaudējuši. LVM viens 1664. gada Rīgas šiliņš.

Mat. LVM.

20. Ķekavas pagasta Čagu depozīts —

1969. gadā, arot lauku, māla krūkā atrasts ap 1410 monētu no 17. gs. Atraduma vieta 19 km no Rīgas, Rīgas—Bauskas šosejas labajā pusē pie Čagu mājām.

Mat. LVM.

21. Ķekavas pagasta depozīts —

1971. gadā Ķekavas putnu fabrikas ciematā atrasta 251 monēta — Rīgas un Livonijas 17. gs. šiliņi.

Mat. LVM.

22. Mārupes Sprēslu depozīts —

māla traukā atrastas 65 monētas no 17. gs.: poļu laika (Stefana Batorija, Sigismunda III), zviedru (Gustava II Ādolfa, Kristīnes, Kārļa X), Livonijas, Transilvānijas u. c.

Mat. LVM.

23. Mārupes ciema depozīts —

1968. gadā 1 km pa labi no Rīgasm—Jelgavas šosejas 13. kilometra smilšu uzkalniņā atrasts 16. — 17. gs. trīsgrašu un šiliņu depozīts, no kura LVM atrodas 1132 monētas.

Mat. LVM.

24. Olaines Viesturu depozīts —

1960. gada jūnijā ap 200 m no Viesturu mājām un ap 50 m no Mīsas upes traktora uzartā tīrumā atrasts 17. — 18. gs. monētu depozīts.

Monētas bijušas māla traukā. Polijas, Lietuvas, Rīgas, arī Kurzemes hercogistes, pat Spānijas u. c. monētas.

Mat. LVM.

25. Salaspils Lipšu depozīts —

1943. — 1944. gadā, rokot kartupeļus, netālu no Semuļu un Viesturu mājām atrasts 14. — 15. gs. sākuma monētu depozīts ar

Livonijas ordeņvalsts, Tērbatas bīskapijas un Visbijas monētām.

Mat. LVM.

26. Sējas pagasta Kalnlapiņu depoziāts —

1961. gadā uzartā laukā ap 0,25 m dziļumā atrasts 16. — 17. gs. monētu depoziāts. Ap 280 monētas bijušas māla traukā.

Mat. LVM.

27. Turaidas depoziāts —

20. gs. atrasts dālderu depoziāts.

Ziņas LVM.

Vairāki depoziāti atrasti, pētot arheoloģiskos pieminekļus, ir arī ziņas par atradumiem bez tuvāka vietas norādījuma.

Akmens priekšmetu atradumu vietas

Uzmanību pelna Rīgas rajona vietas, kurās atrasti akmens priekšmeti — cirvji, kapļi, kalti u. c., jo tuvāka apskate var atklāt līdz šim vēl nezināmus pieminekļus. Minot cirvjus, aiz nosaukuma iekavās tiek norādīta to glabāšanas vieta.

Ir ziņas par šādām atradumu vietām:

Ādažu pagasts

1. **Cirvis** (LVM — A 12096).

Atrasts 1963. gadā, rokot bedri, ap 1 m dziļumā Juglas kanāla malā, Zemdegu māju laukā.

2. **Cirvis** (LVM — A 12193).

Atrasts 1971. gadā Pabažu ezera krastā Stūrišu māju kartupeļu laukā.

3. **Cirvis** (glabāšanas vieta nav zināma).

Ādažu pagasta robežās iegūts tuvāk nezināmā vietā; pēc O. Siliņa ziņām, 1938. gadā redzēts Bergu ciemā.

4. **Kalts** (LVM — A 12320).

Katlāpu Miķeļu mājas tīrumā ap 1969. gadu atradis Emsiņš.

5. **Šķiltavakmens**.

Atrasts Carnikavā, minēts Sb. Rīga, 1910., 14. lpp.

Allažu pagasts

6. **Cirvis**.

Pēc Brotze, *Monumente*, S IX 33, ap 1800. gadu atrasts Allažu pagasta robežās.

7. **Cirvis**.

Pēc 1932. gada ziņām LVM, atrasts bijušajā Plānupes muižā.

Baldones pilsēta ar lauku teritoriju

8. **Cirvis** (LVM — 163307).

Atrasts 1948. gadā, arot Runkuļu māju sakņu dārzu.

9. **Kaplis** (LVM — A 65248).

9. a **Cirvis** (LVM — A 11392).

Atrasts pie Pulkarnes skolas.

Garkalnes pagasts

10. **Cirvis** (glabāšanas vieta nezināma).

Pēc O. Siliņa 1938. gada ziņojuma, atrasts Bergu skolas—
Langstiņu ceļa malā «Raganu kalniņā».

Inčukalna pagasts

11. **Cirvji** (glabāšanas vieta nezināma).

Divi cirvji ap 1923. vai 1924. gadu atrasti Aunkalnu mājās.
Minēts «Jaunākās Ziņās», 1924. g. 22. jūlijā nr. 162.

Ķekavas pagasts

12. **Cirvis**.

Pēc M. Lāces 1928. gada 18. jūlija ziņojuma LVM, atrasts
Sausās Daugavas krastā uz A no Pļavnieku-Skultes mājām.
Iespējams, no Sauliešu pilskalna.

13. **Cirvis** (glabāšanas vieta nezināma).

Atrasts 2 — 3 m pa kreisi no Ķeguma — Ķekavas ceļa pie
«Kapiņiem» (Strēlnieku kapiem).

14. **Cirvis** (LVM — DM I 17).

Atrasts bijušajā Katlakalna pagastā M. Jumpravas muižā.

15. **Cirvis** (LVM — DM I 19).

1892. gadā atrasts bijušā Katlakalna pagasta M. Jumpravas
muižas lidumā.

16. **Cirvis** (LVM — A 4950).

Pēc F. Jakobsona 1928. gada ziņām LVM, atrasts kādās

Pļavniekciema mājās uz krāsns (tātad atrasts tuvāk nezināmā vietā).

17. **Cirvis** (LVM — A 1914).

Atrasts bijušā Katlakalna pagasta Lazdkalnu mājās.

18. **Cirvis** (pie privātpersonas).

Pēc M. Līduma 1948. gada 28. jūnija ziņojuma LVM, atrasts 1938. gadā Daugavas krastā, grantsbedrēs pie Damaltu mājām.

19. **Cirvis**.

Pēc V. Urtāna 1969. gada 12. septembra ziņojuma LVM, 1930. gados atrasts Nāves salā un nodots privātpersonai.

20. **Cirvji** (glabāšanas vieta nezināma).

Divi cirvji atrasti bijušā Doles pagasta Bērzmentes muižā.

21. — 23. **Kaplis un divi kalti** (Vi 157: 1 — 3).

Atrasti ap 300 m uz Z no Kuģu mājām, t. s. «Nabagu kalniņā».

24. **Dobais kalts** (LVM — A 11194: 1), arī **divi kaula priekšmeti** (A 11194:2).

Pēc Dreimaņa sacītā, 1942. gadā atrasti pie Katlakalna kaļķu cepla, kur lauhti plienakmeņi.

24. a **Cirvis** (LVM — A 12701). Zariņu mājās.

24. b **Cirvis** (LVM — A 12896).

Atrasts, rokot Daugavas krastā preti Doles pilij.

Krimuldas pagasts

25. **Cirvis** (LVM — A 8577).

Pēc E. Šturma 1938. gada ziņojuma LVM, atrasts, arot Turaidas Cēsinieku māju tīrumu 1934. gada oktobrī, dziļas gravas malā, pa kuru tek neliels strautiņš.

26. **Cirvis** (TM 984).

Atrasts 1959. gada vasarā, peldoties Pungu ezerā netālu no bijušās Eikažu muižas centra.

27. **Cirvis** (TM).

Atrašanās apstākļi nezināmi.

Mālpils pagasts

28. **Cirvis** (LVM — A 11839).

Pēc A. Caunes 1960. gada 8. aprīļa ziņojuma LVM, 1955. gadā atrasts Mālpils pagastā uz lielceļa grants kaudzē (tātad — ne sākotnējā vietā).

29. **Cirvis**.

Pēc M. Lāces 1928. gada 12. jūlija ziņojuma LVM, pirms apmēram 40 gadiem Salzemnieku zemē, laužot celmus, atrasts cirvis un vēl divi priekšmeti, bet viss nozaudēts.

Mārupes pagasts

30. **Cirvis** (pie privātpersonas).

Atrasts ap 1950. gadu 0,5 km uz R no Mārupes Juraku mājām.

Ropažu pagasts

31. **Cirvis** (LVM — A 1638).

Atrasts 1922. gadā, arot L. Juglas kreisajā krastā uz Z no Saliešu (Sēliešu) mājām.

32. **Cirvis** (LVM — A 12116).

Pēc LVM 3033. akta (1970. gada 8 janvārī), atrasts Romines stacijas tuvumā, 0,5 km no L. Juglas kreisā krasta, ar kombainu rokot kartupeļus.

33. **Cirvis** (Vi).

Atrasts ap 1966. gadu Ropažu pagasta Juglas upes gultnē. Atraduma vieta apmēram 1 km uz leju no Briežu kroga (A. Caunes ziņojums 1970. gadā, Vi).

Salas pagasts

34. **Cirvis** (LVM — A 5859).

Ap 1900. gadu atrasts Salas pagastā uz D no Steiķeļu mājām, uzplēšot ganības «Vītolsalā» — ap 75 x 400 m lielā paaugstinājumā.

35. — 36. **Cirvis un kalts** (LVM — A 5876, A 5875).

Pēc M. Lāces 1928. gada 24. jūlija ziņojuma LVM, ap 100 soļu

no senā ezera krasta Dzegužu māju A pusē — «Dzegužkalnā» — atrasts cirvis un kalts, arī dzintara gabaliņi. Atradumu vieta ap 0,5 km no Mežupnieku (Mežupju) mājām.

37. Cirvis.

Pēc M. Lāces 1928. gada 24. jūlija ziņojuma LVM, atrasts Salas pagasta Mežcepurnieku māju dārzā. Izteiktas domas, ka tur varētu būt akmens laikmeta dzīvesvieta.

38. Cirvis (LVM — A 5877).

Pēc M. Lāces 1928. gada 28. jūlija ziņojuma LVM, atrasts Salas pagasta mežsarga mājas pagalmā, dzīvojamās ēkas Z pusē. Pēc šīm ziņām, atrasti pat divi cirvjī, viens no tiem bojāts. A. Gusārs 1930. gada pārbaudē par atradumiem ziņas neguva.

39. Cirvis (LVM — A 5878).

Atrasts Salas pagasta Pilskalnu mājās.

40. Cirvis (LVM — DM I 14).

Kopā ar dzintara gabalu atrasts Salas muižā, Babītes ezera krastā, 2 pēdu dziļumā.

41. Cirvis (nodots Kara muzejam).

Pēc M. Lāces 1928. gada 25. jūlija ziņojuma LVM, atrasts ap 1923. gadu Salas pagasta Strēlnieku mājās, arot tīrumu.

42. Cirvis.

Pēc V. Urtāna 1970. gada 22. februāra ziņām LVM, atrasts Babītes ezera Z krastā Salas pagasta robežās.

42. a Cirvis (LVM — A 5825).

Meža Upenieku mājās.

42. b Cirvis (LVM — A 5659).

Baznīckalnā.

Slokas apkārtnē

43. Cirvis (LVM — DM I 16).

Atrasts Slokas pagasta Pavasara muižā apmēram 1,5 pēdu dziļumā.

44. Cirvis.

1908. gadā atrasts Slokas pagasta Remešu māju pļavā starp Lielupi un cementfabriku.

45. Cirvis (LVM — A 6383).

Atrasts Slokas apkārtnē.

46. Cirvis (LVM — A 59916).

Pēc M. Lāces 1928. gada 12. augusta ziņām LVM, Bražciema Baznīckalnā ganu zēni atraduši krama nazi un vairākus cirvjus, kas, izņemot vienu, nozaudēti.

47. Cirvja fragments.

Atrasts uz D no Babītes pilskalna. Nodots bijušajā Pieminekļu valdē Rīgā.

Salaspils pilsēta ar lauku teritoriju**48. Cirvis (DM I — 2400).**

Izrakts Salaspils pagasta Salaspils muižā.

50. Cirvis (Doles vēstures muzejā).

Pēc D. Lasmanes ziņām, 1968. gada vasarā atrasts Doles salā Stāvūžu mājās, arot sakņu dārzu.

51. Cirvis (LVM 61058).

Pēc M. Bramanes 1932. gada 8. septembra vēstules, atrasts Salaspils Vējstūru mājās.

52. Ap 20 akmens cirvju, kalnu un kapļu.

LVM fondos nonākuši ar atzīmi, ka tie atrasti «Šķērsēklīti», «Daugavā pie Parumbas», «mazā saliņā preti Doles salai». Lielākā daļa šo priekšmetu atrasti, rokot granti saliņā — Daugavas sēklī pie Parumbas. Turpat atrasti arī bronzas priekšmeti. Tos atraduši nespēcīālisti, kas nav izsekojuši atradumu apstākļiem, tāpēc nav iespējams noteikt, kāpēc vienā vietā radies šāds dažādu laikmetu senlietu sakopojums.

52. a Cirvis. (LVM — A 12833).

Spolišķalnā.

52. b **Cirvis** (LVM — A 11401).

Doles salā.

52. c **Cirvis** (LVM — 11954).

Dreiliņ-Juglas krastā, Peldu māju tuvumā.

Sējas pagasts

53. **Cirvis** (nozaudēts).

53. a **Cirvis** (LVM — A 12193).

Atrasts Pabažu ezera krastā kartupeļu laukā. Pēc J. Cigļa informācijas, akmens cirvji (no Pabažu pagasta) atrasti Drusku mājās, glabājas Kaudzītes muzejā Saulkrastos.

Sigulda

54. **Cirvis** (nozaudēts).

Atrasts Valdemāra un Ausekļa ielas stūrī.

55. **Cirvis** (nozaudēts).

Atrasts 1941. gadā Ziedoņu māju dārzā.

Siguldas pagasts

56. **Cirvis** (TM 4765).

1974. gada 17. aprīlī atrasts pie Annaskalna mājām, pagraba Z pusē, netālu no Matiņu ezera.

Stopiņu pagasts

57. **Cirvis** (LVM — A 4943).

Atrasts, arot plēsumu Jaunsauriešu mājās. Iespējams, ka bez te pieminētā atraduma ir vēl arī citi, par kuriem ziņu nav.

Izpētītie, iznīcinātie pieminekļi

No 1966. līdz 1975. gadam, realizējot likumu par kultūras pieminekļu aizsardzību, Rīgas HES ūdenskrātuves zonā pilnīgi vai daļēji izpētīti un tagad applūduši šādi arheoloģiskie pieminekļi:

1. Dūdiņu kapulauks —

Katlakalna pagastā pie Dūdiņu mājām, Doles salā; vēsturiskie laiki.

LA, Rt 1969.

2. Jaunlīves apmetne —

Ķekavas pagastā pie Jaunlīves; vidējais dzelzs laikmets.

LA, Rt 1974 — 1976.

3. Ķivutkalns —

nocietināta apmetne un kapulauks Katlakalna pagastā pie Kalnaķivutu mājām, Doles salā; bronzas un senākais dzelzs laikmets.

LA, Rt 1967, 1968.

4. Lejaskīvuti —

kapulauks Ķekavas pagastā pie Lejaskīvutu mājām, Doles salā; vidējais dzelzs laikmets.

LA, Rt 1967.

5. Laukskolas komplekss —

apmetne, kapulauks un ciema vieta Salspils pagastā pie Laukskolas; senākā, agrā un vēlā dzelzs laikmets.

LA, Rt 1968 — 1976.

6. Lipši —

apmetne un kapulauks Salaspils pagastā pie Lipšu mājām.

LA, Rt 1974 — 1976.

7. Mārtiņsalas komplekss —

ciems, mūra pils, baznīca, kapsēta Salaspils pagasta Mārtiņsalā; no agrā dzelzs laikmeta līdz vēsturiskajiem laikiem.

LA, Rt 1967 — 1975.

8. Nāvessala —

romiešu monētu atradumu vieta, apmetne — Ķekavas pagastā; no agrā līdz vēlajam dzelzs laikmetam.

9. Rauši —

kapulauks Katlakalna pagastā pie Raušu (Limbēnu) mājām; vēlais dzelzs laikmets, vēsturiskie laiki.

LA, Rt 1969, 1972.

10. Raušu ciems —

apmetne Katlakalna pagastā pie Raušu mājām; vēlais dzelzs laikmets.

LA, Rt 1969 — 1971.

11. Reznu uzkalniņkapi —

Salaspils pagastā pie Reznu mājām; bronzas un senākais dzelzs laikmets, vēsturiskie laiki.

LA, Graudonis, Rt 1959, 1970.

12. Salaspils —

romiešu monētu atradumu vieta, apmetne, Livonijas laika mūra pils Salaspils pagasta parka teritorijā; senākā, agrā un vēlā dzelzs laikmeta, vēsturisko laiku pieminekļu komplekss. Būvējot Rīgas HES, viss pēc izpētes palikušais apbērts, veidojot dambi, kā arī postīts, rokot ūdeņu atvedkanālu.

LA, Rt 1968 — 1976.

13. Strautnieki —

apmetne Ķekavas pagastā pie Strautnieku mājām; senākais dzelzs laikmets, iespējams, arī vēlāks periods.

LA, Rt 1969.

14. Dzelmju apmetne —

pie Ķekavas pagasta Dzelmju mājām.

15. Vampenieši I —

apmetne un kapulauks Ķekavas pagastā pie Vampeniešu mājām; apmetne — senākā dzelzs laikmeta; kapi — vēlais dzelzs laikmets.

LA, Rt 1967, 1968, 1972, 1974.

16. Vampenieši II —

kapulauks Ķekavas pagastā pie Vampeniešu mājām; vēlais dzelzs laikmets.

LA, Rt 1967, 1968.

17. Vedmeri —

apmetne Ķekavas pagastā; vidējais dzelzs laikmets.

LA, Rt 1969.

18. Vējstūri —

uzkalniņkapi un līdzenie kapi, apmetne Salspils pagastā pie Vējstūru mājām. Uzkalniņkapi — 1. gt. pr. Kr.; apmetne — agrais dzelzs laikmets; līdzenie kapi — lībiešu vēlais dzelzs laikmets un vēsturiskie laiki (17. — 18. gs.). Būvējot Rīgas HES, nopludināti.

LA, Rt 1968, 1969.

19. Caunu kapu uzkalniņš —

atrodas Ropažu pagasta bijušo Caunu māju zemē; zemi sadalot, radušās Aizupju mājas un kapu uzkalniņš ietverts šo māju zemē. Ap 100 m uz R no Aizupjiem un ap 600 m uz DR no vecās Kārciema skolas (43. att.).

Uzkalniņā auga (1979. g.) vairākas lielas priedes, redzami daži riņķa akmeņi. Uzkalniņa Ø ap 11,0 m, h 0,9 m, atrodas morēnu augstienē, kam Z un ZR pusē zemienē mazas upītes.

20. Plostakrogs —

apmetne Daugmales pagastā.

21. Daugavieši —

apmetne Daugmales pagastā.

Arheoloģiskie pētījumi (1970—1995)

Melkertu senkapi —

viens kapu uzkalniņš tika izpētīts J. Graudoņa vadībā 1970. gada maijā. Ap 1,5 m augstā, pamatos 17 x 19 m lielā uzkalniņa apbedījumi bija sapostīti. Akmeņu riņķa ierobežotā laukumā atrastie kalcinētie cilvēku kauli liecināja, ka tur bijis ugunskaups, kas datējams ar 1. gt. pr. Kr. Kad šī pirmatnējā uzkalniņa virsmā izveidojusies augsnes kārtā, virs tā celts jauns uzkalniņš. Atsākot mirušo apbedīšanu, atkal veidots uzbērums. Arī šie apbedījumi sapostīti. Par tiem liecināja atrastie trīs dzelzs uznavas cirvji, trīs naži, pieci šķēpu gali un bronzas stopa sakta ar lāpstas pēdu. Atradumi norāda uz 3. — 5. gs. vai pat 6. gs apbedījumiem.

Rt 1971. — 39. — 40. lpp.

Romu-Kalniņu apmetne —

pārbaudes izrakumus 1970. gada oktobrī veica L. Vankina. Četros izrakumu laukumos konstatēts, ka kultūrslānis ar māla trauku lauskām, dzintara un krama atradumiem atrodas apmēram 0,30 — 0,80 m dziļumā. Trauku lauskas pieskaitāmas t. s. ķemmes-bedrišu un porainās masas keramikai. Bez keramikas atrasti arī krama bultu gali, kasīkļi, naži, dzintara piekariņi.

L. Vankina norāda, ka apmetne bijusi apdzīvota apmēram 3. gt. pr. Kr. vidū un otrajā pusē.

1979. gadā apmetni apmeklēja Rīgas rajona pieminekļu

apzināšanas ekspedīcija J. Graudoņa vadībā un no zemes lietotāja ieguva apstrādātus dzintara gabalus, krama šķembas u. c.

Rt 1971. — 58. — 60. lpp.; Rt 1980. — 63. lpp. — 13 att.: 2 — 17.

Daugmales pilskalns

ir viens no izcilākajiem pieminekļiem Daugavas lejtecē, kurā notikuši plaši arheoloģiskie izrakumi. Pirmskara posmā to pētīja V. Ginters, no 1966. līdz 1970. gadam — V. Urtāns, bet kopš 1990. gada to dara grupa G. Zemīša vadībā. Iegūts vairāk nekā 15 000 senlietu, ap 16 000 māla trauku lausku u. c. materiālu, kas norāda uz vietas apdzīvotību no 2. gt. pr. Kr. beigām līdz 12. gs. Apdzīvotības beigu posmā Daugmale bijis nozīmīgs amatniecības un tirdzniecības centrs.

Rt 1967. — 1970; Rt 1991.

Annas kalns —

D. Klepere 1969. un 1970. gadā te atsegusi apmēram 30 kapus. Nozīmīgākie atradumi — monētas, pēc kurām pētīto kapsētas daļu datē ar 17. gs. otro pusi.

Rt 1970. — 50. — 51. lpp.; Rt 1971. — 43.—44. lpp.

Kubesele —

A. Vaska un J. Cigļa veiktajos izrakumos atrastas ķieģeļu šķembas, krāsns podiņi, akmens masas un porcelāna trauku lauskas, arī dzelzs jostas sprādzes, šķiltavdzelzs, monētas. Agrākie atradumi ir agrā dzelzs laikmeta (2. — 4. gs.) rotadeta, kā arī pirmsvācu laika trauku lauskas.

Atradumi liecina par senu šīs vietas apdzīvotību, bet, pēc izrakumu vadītāju domām, nav pietiekama pamata te atzīt lībiešu pilskalna eksistenci.

Rt 1992. — 105. — 106.lpp.

Liepeņu uzkalniņkapi II

ar senākiem postījumiem, sadalīti divās grupās. J. Graudoņa un E. Tenisona vadībā 1959. un 1960. gadā izpētīti 11 kapu uzkalniņi,

iegūstot bagātu atradumu klāstu. Kapulauku datē ar laiku no 11. gs. vidus līdz 13. gs.

Граудонис Я. Я., Тыниссон “Ю. Раскопки ливских курганов в Кримулде // Советская археология. — М., 1963 — № 1; Тыниссон “Ю., Граудонис Я. Я. Раскопки ливских курганов в Кримулде // Известия АН ЛССР. — Р., 1961 — № 10; arī Tenisons — 54.—62. lpp. — V—X tab.

Liepeņu I «Batarīņi» —

viēnā (1.) no diviem kapulaukā redzamajiem uzkalniņiem J. Graudona vadībā 1984. gadā tika veikti arheoloģiskie izrakumi. Uzkalniņa virsmā esošās bedres (h 1,0 m un Ø 19,0 m) liecināja par pieminekļu postījumiem. Labi iezīmējās akmeņu riņķis ar debespušu virziena liktiem lieliem akmeņiem.

Uzkalniņā neatrada nevienu neskartu apbedījumu. Dažādās vietās tika atrastas dzelzs un bronzas jostas sprādzes, bronzas spirālgredzeni, ovāls šķiltavakmens, bronzas trīsstūradata. Ārpus akmeņu riņķa par sapostītu kapu liecināja tur atrastie iemaukta laužņi, ovāls šķiltavakmens, dzelzs jostas sprādze. Atradumi ļauj secināt, ka uzkalniņš radies agrā dzelzs laikmeta otrajā pusē, bet ārpus riņķa akmeņiem vidējā dzelzs laikmeta otrajā pusē ierakts pēcapbedījums. Arī tas laika gaitā sapostīts.

Rt 1986. — 75. — 76. lpp.

Čiekuru uzkalniņkapi

saglabājušies daļēji. 1964. gadā Ē. Mugurēviča un E. Tenisona vadībā tika atrasti trīs kapu uzkalniņi, no tiem divi bija jau agrāk pārrakti. Tajos konstatētas ugunskapu paliekas. Trešajā, nepostītājā, konstatēti divi kapi. R malā atradās kaps ar divām kalcinētu kaulu kaudzītēm. Pēc atradumiem varēja secināt, ka te apbedīti vīrietis un sieviete. Otrā kapā sievietes ugunsapbedījums, kam piedevās māla trauks, divas sudraba aproces u. c. Pie abiem kapiem bija suņu skeleti.

Rt 1965. — 26. lpp.

Vecdoles pils

Daugavas (Dziļās Daugavas) krastā 1966. un 1967. gadā pētīta M. Atgāža vadībā. Tika konstatēts, ka Daugavas krasts bijis apdzīvots kopš 1. gt. pr. Kr., arī 1. gt. otrajā pusē un 2. gt. sākumā. 13. gs. sākumā uzceltā mūra pils gājusi bojā 14. gs.

Rt 1967. — 22. — 25. lpp.; Rt 1968. — 48. — 52. lpp.

Vilētāju un Skraļļa senkapi (tagad saukti par Murjāņu senkapiem)

ir tā dēvētie «Batariņu» tipa uzkalniņi, kuros 1974. gadā J. Graudoņa vadībā izdarīti izrakumi.

Pie Skraļļu mājām tika pārbaudīti trīs dažāda lieluma uzkalniņkapi. Kapus tajos nekonstatēja, bet radās pārlicība, ka tie ir cilvēku apzinīgas darbības veidoti. Uz to norādīja pamatu atsegtais deguma slānis. Ja tur bijuši apbedījumi, tie bijuši skeletkapi bez piedevām. Iespējams, ka to paliekas uzkalniņu pamatā deguma slānī nav bijis iespējams konstatēt.

Vilētāju uzkalniņam raksturīgs mazs, šķautnains akmeņu klāsts. Starp akmeņiem atrasti kalcinēti cilvēku kauli un 13 senlietu fragmenti. Uz pamatzemes atradās riņķi iezīmējošas akmeņu grupas, bet dienvidaustrumu sektorā — akmeņu šķirstiņš: 1 m garš, 0,65 m plats, ar plakanu akmeņu grīdu.

Iespējams, ka uzkalniņā kalcinētie kauli izklienēti, sapostot trīs ugunskaņus. Apbedīšanas paražas un atradumi ļauj uzkalniņu datēt ar 1. gt. pr. Kr. beigām — mūsu ēras pirmajiem gadsimtiem.

Rt 1975. — 39. — 44. lpp.

Turaidas pilskalns ar viduslaiku pili —

Turaidas pils teritorijā 1953. gadā neliela apjoma izrakumus pētīja A. Stubavs. Ar restaurācijas darbu saistītus rakumus veikuši R. Malvess un G. Zirnis, bet pilnīga visas pils teritorijas izpēte kopš 1976. gada notiek J. Graudoņa vadībā.

Rt 1975. — 44. — 48. lpp.; Rt 1977. un tālāk; Graudonis J. Latvijas PSR ZA Vēstures institūta Turaidas arheoloģiskā

ekspedīcija 1976. — 1985. — R. 1985.; Graudonis J. LZA Vēstures institūta Turaidas arheoloģiskā ekspedīcija 1976. — 1990. — LZA Vēstures institūts, 1990.

Turaidas Baznīcālnā

1971. gadā izrakumus izdara D. Klepere. Tur atsegti gan lībiešu 12. — 13. gs., gan 17. gs. apbedījumi, atrastas monētas (Rīgas, Livonijas, Polijas u. c.), riņķa un pakavsaktas, gredzeni, piekariņi u. c.

Rt 1972. — 82. — 84. lpp.

Kārļa kalnā

1993. gadā pārbaudes izrakumus veica J. Ciglis, 1994. un 1995. gadā — E. Jemeljanovs.

Rt 1994. — 49. lpp.; Rt 1996.

Sīkākī pārbaudes darbi pieminekļu apzināšanas darbu gaitā nav minēti.

Pieredze rāda, ka atkārtotas pārbaudes var dot jaunu informāciju. Tā, piemēram, J. Ciglis pieminekļu pārbaudē konstatējis:

- divus agrā dzelzs laikmeta kapu uzkalniņus starp Priežu un Tālēnu lībiešu kapulaukiem;
- vienu kapu uzkalniņu pie Siguldas pagasta Līgotņiem;
- lībiešu ciema vietu Doles muižas parkā Lebjavas krastā;
- pēc atrastām lauskām un senlietām — viduslaiku apmetni pie Sējas pagasta Vidzenes mājām. (Rt 1994. — 50. lpp.)

Turaidas muzejrezervāta speciālists E. Jemeljanovs Sējas pagasta teritorijas valsts mežā apzinājis robežakmeņus.

Tādi atklājumi būs arī nākotnē. Tāpēc visiem lasītājiem lūgums par novērojumiem un atradumiem ziņot Rīgas rajona pieminekļu aizsardzības inspektoriem vai Latvijas vēstures institūtam.

I attēlu pielikums

1

2

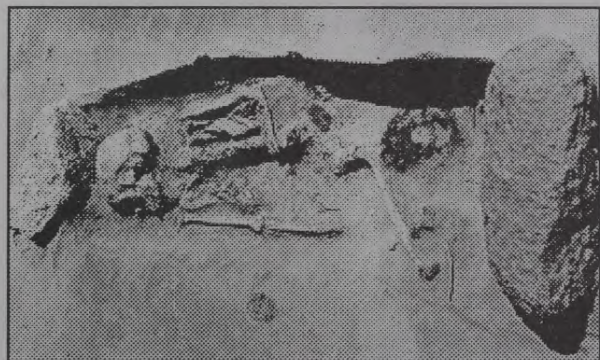

3

I att. pielik.:

- 1 — skats
uz Ķivutkalnu
- 2 — tā
iezīmējās kapu
vietas
- 3 — skletkaps
bedrē

4

I att. pielik.:

- 4 — bērna kaps ar akmeņiem
pie galvas un kājām
- 5 — uguns kaps ar pagalēm gar sāniem
- 7 — pieaugušā skeletkaps

5

7

8

I att. pielik.:

6 — uguns kaps

8 — dubultkaps

6

II attēlu pielikums

1

2

II att. pielik.:

- 1 — skats uz Romu-Kalniņu apmetnes vietu
- 2 — akmeņu konstrukcijas Kļauģukalna valnī

3

4

II att. pielik.:

3 — Reznu kapu uzkalniņi

4 — kapu uzkalniņš pie Vangažu kapsētas

5

6

II att. pielik.:

5 — kapu uzkalniņš pie Melkertiem

6 — Stederu 2. kapu uzkalniņš

III attēlu pielikums

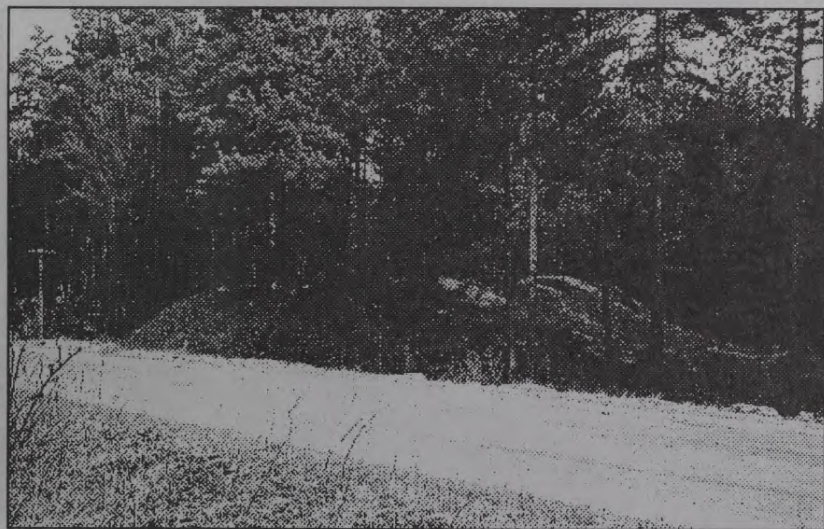
1

2

III att. pielik.:

- 1 — Babītes pilskalns
- 2 — Daugmales pilskalns

3

4

III att. pielik.:

3 — Pulksteņkalniņš

4 — Katlāpu kapu uzkalniņš

5

6

III att. pielik.:

5 — Sauliešu pilskalna vieta (daļa plakuma)

6 — Kļauģukalns

IV attēlu pielikums

1

2

IV att. pielik.:

- 1 — Jaunaudriņu «Kapsētas kalns»
- 2 — Pļavniekkalna līdzeno kapu vieta

3

4

IV att. pielik.:

3 — Babītes Sīpolkalns

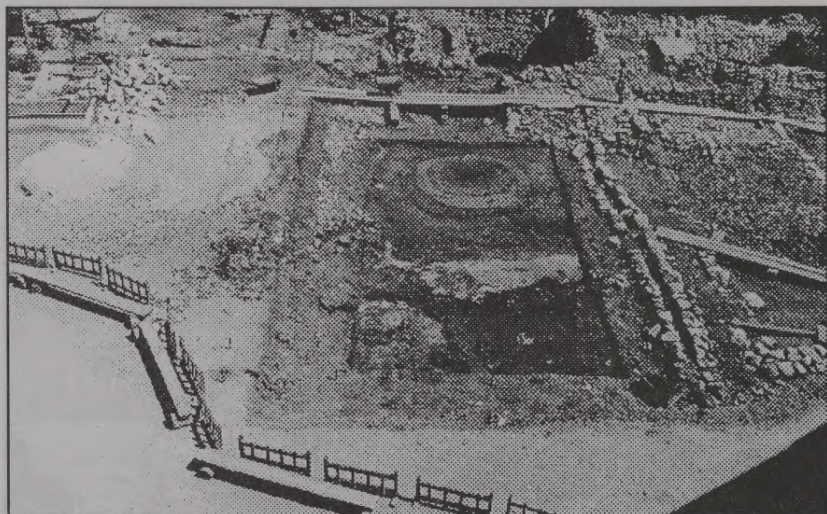
4 — Turaidas pilsdrupas no ziemeļiem

5

IV att. pielik.:

5 — dienvidu korpuss no dienvidiem izrakumu laikā

6

IV att. pielik.:

6 — ūdens noteka un akas vieta (gaišais aplis) —
pagalms, skatoties no rietumiem, no augšas

Nobeigums

Rīgas rajonā zināmo arheoloģisko pieminekļu saraksts un šo pieminekļu atrašanās vietu shēma (karte B) rāda, ka par cilvēku dzīvi 10 — 11 tūkstošus gadu ilgā apdzīvotības laikā saglabājies samērā maz liecību. Zeme vēl, protams, slēpj sevī daudz mums nezināma, tāpēc šajā darbā dots arī to vietu saraksts, kam pievēršama īpaša uzmanība.

Pēc likuma par vēstures un kultūras pieminekļu aizsardzību un izmantošanu, visu veidu kultūras pieminekļu, arī arheoloģisko pieminekļu, saglabāšana ir pašvaldību, Latvijas Dabas un pieminekļu aizsardzības, kā arī Latvijas Kultūras fonda un Daugavas fonda biedru uzdevums. Kultūras pieminekļu sargāšana ir ikviena pilsoņa pienākums. Tāpēc visiem iestāžu un organizāciju darbiniekiem un pilsoņiem ir jāzina, ka senvietās izdarīt zinātniskus arheoloģiskus izrakumus ir atļauts tikai tām personām, kurām ir izsniegtas īpašas atļaujas. Šajās atļaujās ir norādīts tās personas uzvārds, kam ir tiesības izdarīt izrakumus, un tieši tās senvietas nosaukums, kurā izrakumi atļauti. Jebkura rakšana bez atļaujas ir likuma pārkāpums. Vietējo pašvaldību darbiniekiem, pieminekļu aizsardzības inspektoriem, Dabas un pieminekļu aizsardzības biedrības biedriem un ikvienam pilsonim būtu jāraugās, lai bez minētām atļaujām rakšana pieminekļu teritorijā nenotiktu.

Tā kā arheoloģiskie pieminekļi ir visnozīmīgākie un pat vienīgie mūsu senču dzīves, viņu darbu un likteņu liecinieki daudzu tūkstošu gadu gaitā, tad ikvienam ir jāapzinās un pilnībā jāizprot šo pieminekļu saglabāšanas nepieciešamība. Šajā grāmatā ir apkopoti dažādu Rīgas rajona pieminekļu un seno priekšmetu attēli, kas ikvienam palīdzēs šos pieminekļus atpazīt un izprast to kultūrvēsturisko nozīmi.

Būsim apzinīgi savas tautas pagātnes kultūras mantojuma kopēji un saglabātāji! Atcerēsimies, ka pieminekļu sakopšana vairo mūsu tuvākās apkārtnes un visas Latvijas krāšņumu. Tas vairo mūsu prieku un lepnumu par mūsu Latviju.

Jānis Graudonis

J. Graudonis

ARCHAEOLOGICAL MONUMENT IN THE REGION OF RIGA

Summary

Through survey and excavation work at monuments in the Riga region from 1958 onwards, information has been obtained about the number and character of these monuments and their significance for the history and culture of Latvia.

This book has been compiled in order that researchers, enthusiasts/local historians and people living in the region should know about these monuments, where they are located, how to recognize them and preserve them.

Archaeological monuments may be classed as occupation sites — settlements (Fig. II: 1) and hillforts (Fig. III 1, 2, 6), cemeteries — flat cemeteries (Fig. IV: 2) and barrow cemeteries (Fig. II: 3 — 6), religious sites (Figs 20, 41) and various other finds (Figs 1 — 7, 9 — 18).

Excavations at archaeological monuments (Fig. II: 1,5; Table III: 2, 3; Fig. IV: 1, 3, 4 etc.) and various other finds have shown that a settlement belonging to the first people to enter the area of present-day Latvia was located at Laukskola in Salaspils District. This is shown by finds of flint artefacts dating from the 9th millennium BC (Fig. 2). The earliest occupation of the coastal area of the lower course of the river Daugava is evidenced by other finds as well (Fig. 3). A Stone Age settlement from the middle and second half of the 3rd millennium BC was sited at Romi-Kalnini in Sala District (Fig. II: 1; Fig.4). The settlement of Varnas krogs on the bank of the river Lielupe was inhabited at the turn of the 2nd millennium BC (Fig. 5). Interesting finds of stone artefacts come from Kugi in Kekava district (Fig. 7) which may be linked to early agriculture.

The hunter-fishers of the Stone Age lived in the lowlands in the immediate proximity of water bodies. Important changes in the natural environment and in human lives took place in the 2nd millennium BC. The level of the Baltic Sea became stable, the Coastal Lowlands were

formed and the lower courses of the major rivers reached approximately their present state.

Already in the Middle Neolithic (3rd millennium BC) the inhabitants in the area of present-day Latvia became acquainted with animal husbandry and agriculture which became the dominant economic activities in the 2nd millennium BC. In the middle of this millennium the inhabitants of the Baltic area came to know of bronze and of how to work it (Fig. 12). All these changes produced an economic system that was radically different from that of the Stone Age hunting and fishing economy. Animal husbandry and agriculture as the main branches of the economy still co-existed in harmony with fishing, hunting and even gathering of wild foods. The Coastal Lowland area with its great bogs, water-bodies, shifting dunes and poor sandy soils was not suitable for such an economy. As a result, settlement shifted to higher, dryer areas where there were grassy river flood-plains and fairly productive, but easily tilled soils. Such places included Dole Island and the banks of the Daugava upstream from here as well as the banks of the Gauja downstream from Turaida and other areas. These are the places where we find archaeological monuments of the 1st millennium BC that reflect this settlement (Map A).

Apart from bronze-working, another new feature was the establishment of new forms of settlements. This was related to the fact that under the new economic circumstances communities accumulated surplus products: grain, domestic animals, furs (exchange goods) as well as metal (bronze, bronze artefacts). It was over these goods that that conflicts — raids for booty — began between different communities. Because of this, communities chose to locate their settlements at places with some natural barriers: isolated morainic hills (Sakaini hillofort), the terminal points of wigh morainic ridges (Klangukalns, Fig. III: 6) or tongues of land in the confluences of rivers (Daugmale hillfort, Fig. 26; Table III:2). These natural barriers were supplemented by throwing up defensive banks which were strengthened with spreads of stones at their bases (Fig. II: 2) and with complex wooden and other constructions (Fig. 8). In the course of excavations at these settlements, artefacts made and used by the inhabitants have been found in

considerable numbers (Fig. 6, 9 — 12), and information has been obtained about the economy, building traditions and crafts, and also about contacts with other areas.

In the period under discussion — the Bronze and Earliest Iron Age (from the mid-2nd millennium to the 1st millennium BC) larger cemeteries were formed as a result of the sedentary way of life of the inhabitants. Research into these sites tells us about the culture of the inhabitants. Of these cemeteries should be mentioned the flat cemetery of Kivutkalns (Map A, Table I: 2 — 8). Here in the 2nd half of the 2nd millennium BC the dead were buried in graves dug into the sub-soil in hollowed oak coffins. Among the grave-goods were horse teeth, food remains (in clay pots) as well as bone dress-pins which were used to fasten clothing. The skeletons in an excellent state of preservation made it possible to establish the sex and age of the deceased and even to see evidence of illnesses. Bronze Age barrows were found at Reznas in Salaspils District (Fig. II: 3) where people were buried approximately between 1100 and 600 BC. The earliest were inhumations, these were covered by cremations and the most recent were burials in stone cists. Similar, but slightly later, was the barrow at Salaspils Vejisturi. All these monuments were, however destroyed in the course of the construction of the Riga Hydro-Electric Power Station.

It is thought that from the lower course of the Daugava people migrated to the lower river Gauja. Here evidence of settlement comes in the form of many barrow cemeteries in the forests along the Gauja (Fig. II: 4, 5; Fig. III: 4). Here burials took place from the beginning of the 1st millennium BC until around the 8th century AD. There is no evidence of human activity from the lower course of the Gauja in the 9th and 10th centuries. We do not know what caused this phenomenon, but it is clear than certain unexplained changes took place over a wide area.

New impulses were felt in the development of all branches of the economy when in the 1st/2nd century AD the knowledge was obtained of how to smelt iron from the local bog ores. With iron tools people could now practice slash-and-burn agriculture anywhere and could inhabit whole area of the region of Riga (Map B). The economy,

especially agriculture, underwent rapid changes from then onwards.

Evidence about the period from the time of Christ up to the 13th century and even about later times comes in the form of settlements, hillforts, flat and barrow cemeteries (Map B; Figs I — IV; Figs 13 — 43).

This period is characterised by unbroken development in agriculture, animal husbandry and crafts, as well as by the broadening of trade links.

With the development of the economy came an increase in the subsistence base and the population also increased. This is seen from the large number of archaeological sites (Map B). Of these as the most prominent should be mentioned hillforts (Daugmale, Satezele, Turaida and others) and large ancient village sites (Liv villages on Dole Island, Martinsala Island, at Laukskola and Ikskile), cemeteries with large numbers of burials (Plavniek-kaļns, Laukskola, Krimuldas Priedes, Liepenes and others).

The course of the history of the Riga region was drastically changed at the end of the 12th and beginning of the 13th century by the aggression of German knights stimulated by the Catholic church and by the introduction of Christianity. New sites were formed which now have the status of cultural monuments: castles (now mostly ruins: Sigulda, Turaida and others), cemeteries at churches.

Over the course of time, some monuments have inevitably been destroyed, but those surviving been described in brief, giving records of their locations and citing the literature in which they have been mentioned. Those sites that have been destroyed in the course of construction of the Riga Hydro-Electric Power Station have also been mentioned in order to give a complete idea of the earliest habitation of the region. However, sites still remain to be discovered. Thus the sites described and illustrated in this book will let people take a more informed view of their surroundings and maybe to notice things that have not been found so far.

Karte B.

Rīgas rajona arheoloģiskie pieminekļi.

Apzīmējumi: 1 — apmetne; 2 — pilskalns;

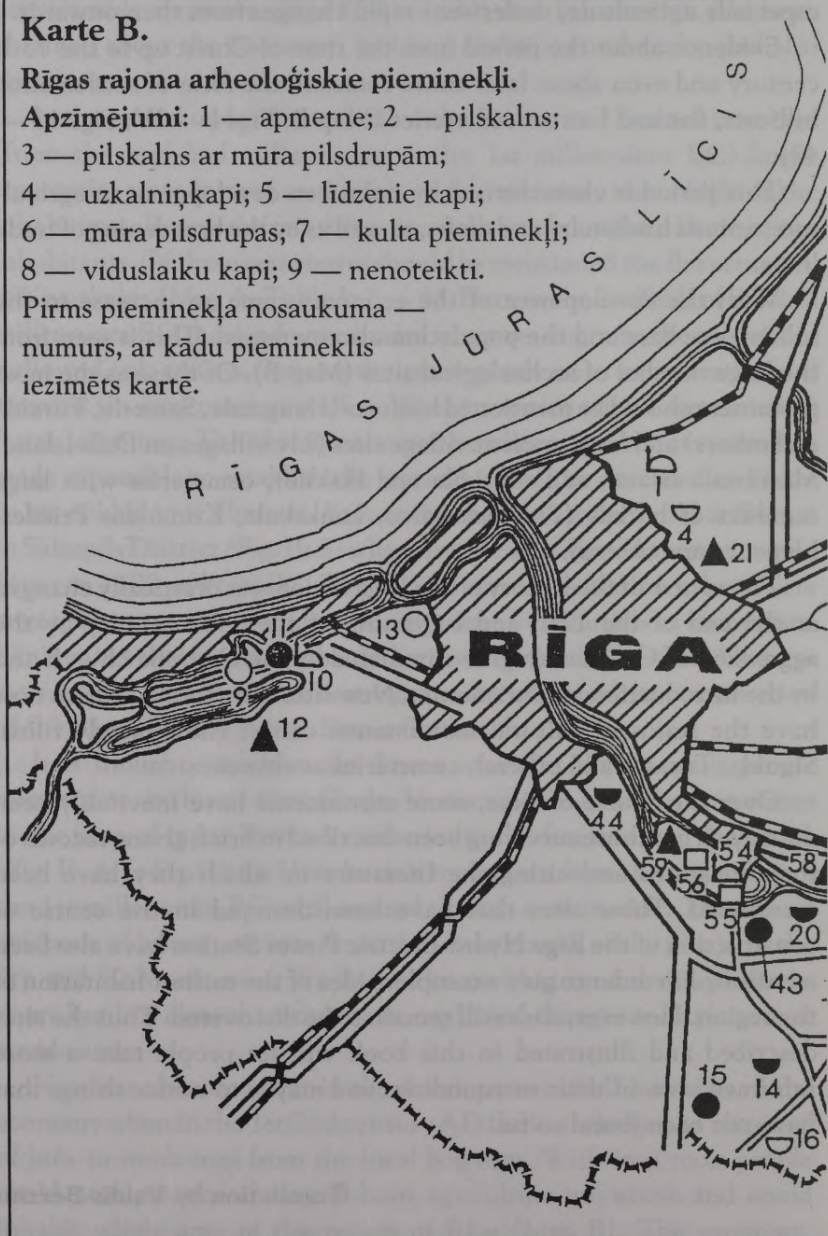
3 — pilskalns ar mūra pilsdrupām;

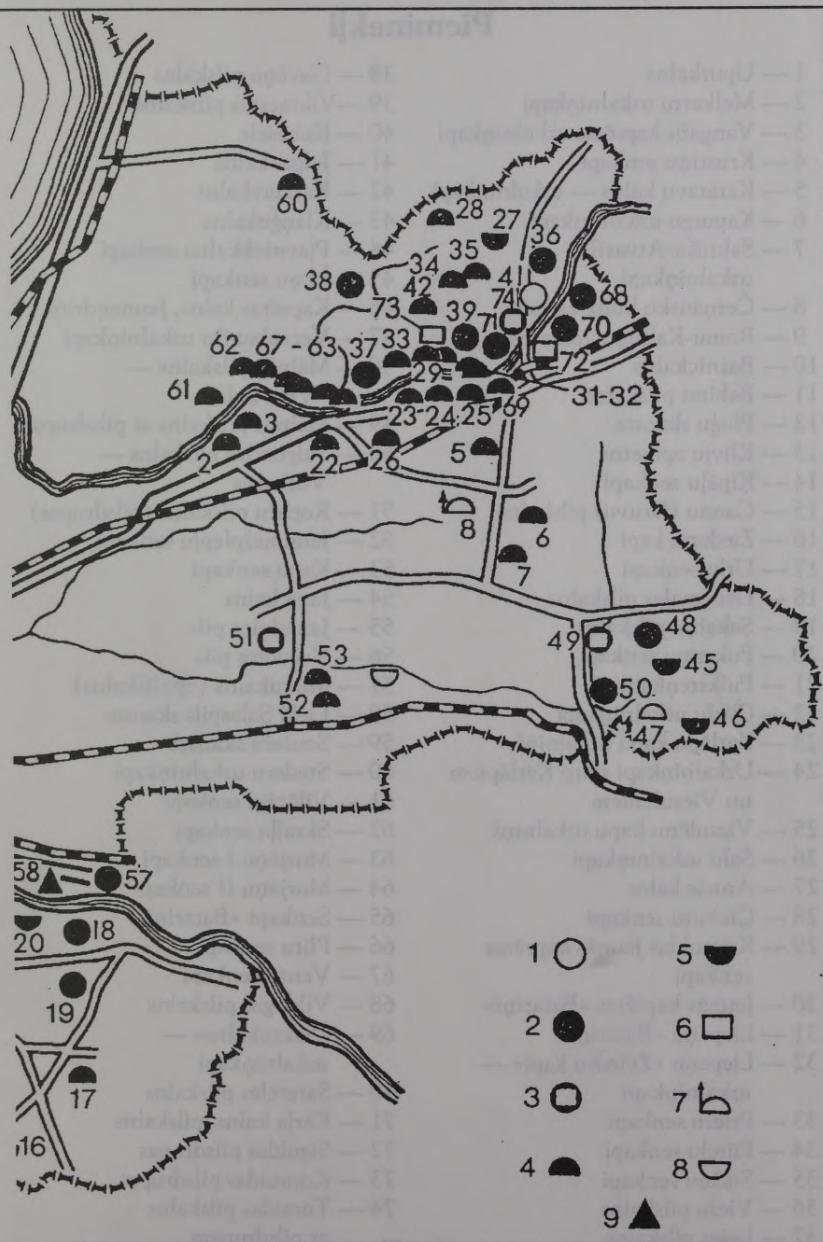
4 — uzkalniņkapi; 5 — līdzenie kapi;

6 — mūra pilsdrupas; 7 — kulta pieminekļi;

8 — viduslaiku kapi; 9 — nenoteikti.

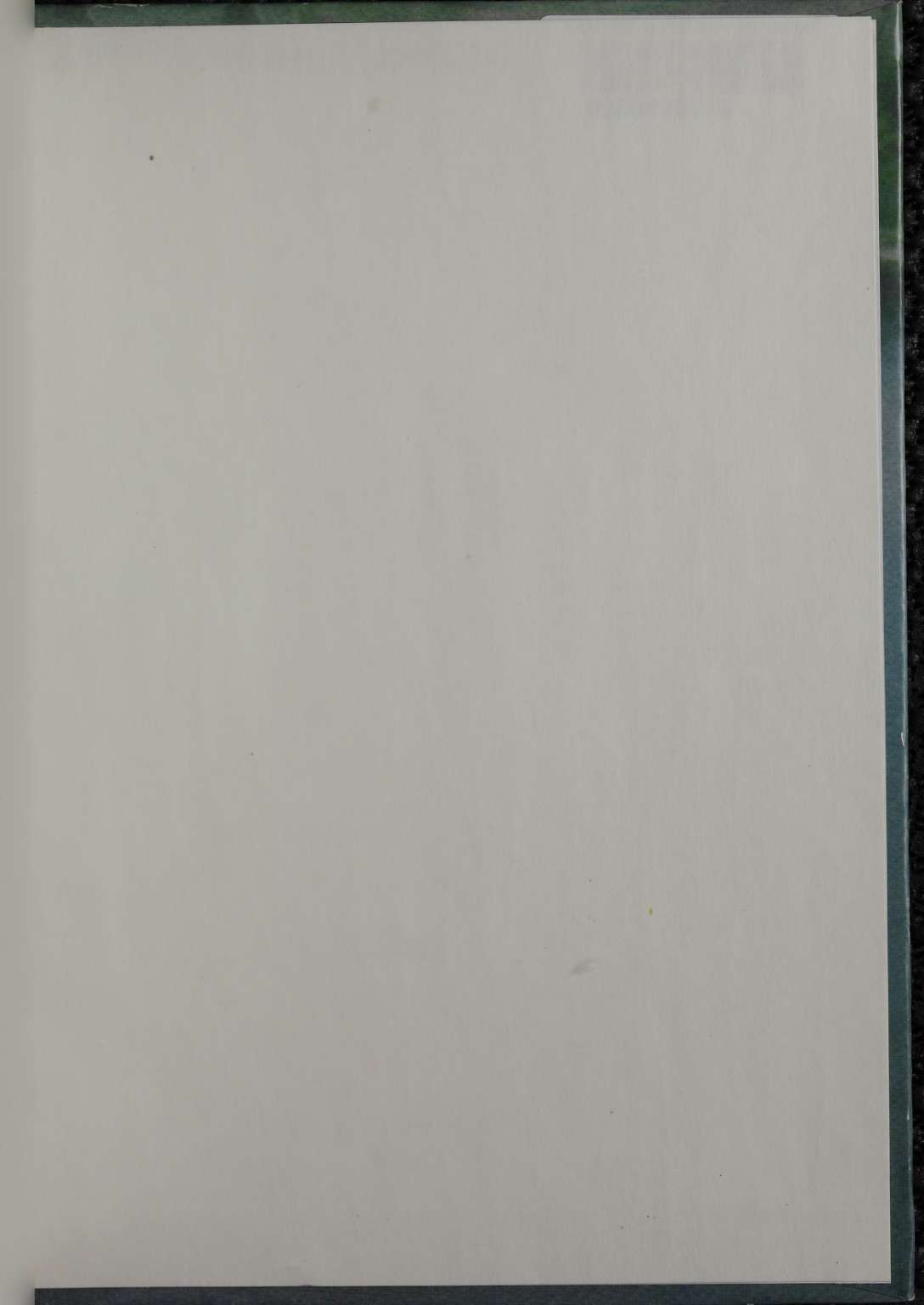
Pirms pieminekļa nosaukuma —
numurs, ar kādu piemineklis
iezīmēts kartē.

Pieminekļi

1 — Upurkalns	38 — Gavēņu pilskalns
2 — Melkertu uzkalniņkapi	39 — Vikmestes pilskalns
3 — Vangažu kapsētas uzkalniņkapi	40 — Kubesele
4 — Krustiņu senkapi	41 — Jelgavkalns
5 — Karātavu kalns — uzkalniņkapi	42 — Karātavkalns
6 — Kapurgu uzkalniņkapi	43 — Kļauģukalns
7 — Saknišu-Atvasišu
uzkalniņkapi	44 — Pļavniekkalna senkapi
8 — Čerņausku kulta akmens	45 — Īdiņu senkapi
9 — Romu-Kalniņu apmetne	46 — Kapsētas kalns, Jaunaudriņi
10 — Baznīckalns	47 — Vecrubenišu uzkalniņkapi
11 — Babītes pilskalns	48 — Mālpils pilskalns —
«Vīna kalns»
12 — Plūģu skanste	49 — Mālpils pilskalns ar pilsdrupām
13 — Klivju apmetne	50 — Sidgundas pilskalns —
Veckalns
14 — Ķipāļu senkapi	51 — Ropažu pilskalns (pilsdrupas)
15 — Caunu (Druvu) pilskalns	52 — Jaunmežplepju senkapi
16 — Ziedoņu kapi	53 — Kapu senkapi
17 — Urlu senkapi	54 — Jāņa kalns
18 — Daugmales pilskalns	55 — Jaundoles pils
19 — Sakaiņu pilskalns	56 — Vecdoles pils
20 — Pukstiņu senkapi	57 — Mūkukalns (Spolišķkalns)
21 — Pulksteņkalniņš	58 — Lielā Salaspils skanste
22 — Gāršu uzkalniņkapi	59 — Soulažu skanste
23 — Katlāpu kapu uzkalniņš	60 — Stederu uzkalniņkapi
24 — Uzkalniņkapi starp Katlāpiem
un Viesulēniem	61 — Vilētāju senkapi
25 — Viesulēnu kapu uzkalniņš	62 — Skraļļa senkapi
26 — Salu uzkalniņkapi	63 — Murjāņu I senkapi
27 — Annas kalns	64 — Murjāņu II senkapi
28 — Čiekuru senkapi	65 — Senkapi «Batarīņi»
29 — Krimuldas Jaunās kapsētas
senkapi	66 — Plitu senkapi
30 — Jaunās kapsētas «Batarīņi»	67 — Ventu senkapi
31 — Liepeņu «Batarīņi»	68 — Vildogas pilskalns
32 — Liepeņu «Zviedru kapi» —
uzkalniņkapi	69 — «Saksukalns» —
uzkalniņkapi
33 — Priežu senkapi	70 — Satezeles pilskalns
34 — Pūteļu senkapi	71 — Kārļa kalns, pilskalns
35 — Sikšņu senkapi	72 — Siguldas pilsdrupas
36 — Viešu pilskalns	73 — Krimuldas pilsdrupas
37 — Lojas pilskalns	74 — Turaidas pilskalns
ar pilsdrupām

1,80

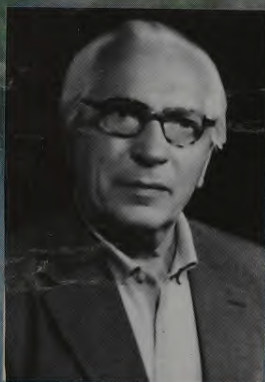
Kontroleksemplārs

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0300033189

96-3
L-550

Profesora Jāņa Graudona grāmatā «Arheolģiskie pieminekļi Rīgas rajonā» aprakstīti jau zināmie un arī mazāk pazīstamie arheolģijas pieminekļi un vietas, kur tie atrodas. Aterēsīmies, ka zeme sevī vēl slēpj daudz neatklātā. Grāmata palīdzēs ar zinošu skatienu vērot dabu, jo mēs ikviens varam kļūt par jaunatklājējiem. Tāds ir arī šīs grāmatas mērķis — veicināt kultūras vērtību saglabāšanu.